

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชใน
ฐานะเมืองรอง

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม

กุมภาพันธ์ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม

กุมภาพันธ์ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM
IN NAKHONSRIHAMMARAT PROVINCE AS A SECONDARY DESTINATION

APICHAT WICHAIKUN

A Thesis Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Arts Degree in Tourism and Hotel Management
February 2021

Copyright 2020 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

ของ อภิชาติ วิชัยกุล

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูษณะ เตชคณา)

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ชวลีชัย ณ ถลาง)

คณบดีวิทยาลัยการจัดการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลธิดา เทพหินลับ)

เรื่อง:	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง
ผู้วิจัย:	อภิชาติ วิชัยกุล, วิทยานิพนธ์: ศศ.ม. (การจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563
อาจารย์ที่ปรึกษา:	รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ชวลีย์ ณ ถลาง
คำสำคัญ	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, จังหวัดนครศรีธรรมราช, การพัฒนาการท่องเที่ยว

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง 3) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักวิชาการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาพบว่า 1) จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการดึงดูดใจในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของที่ความเป็นเอกลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต โบราณสถาน ภูมิปัญญา ประเพณีที่สืบทอดกันมา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน 2) มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เก่าแก่ให้อยู่ในสภาพที่ดี สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปแบบการให้ความรู้ การเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว ค่าครองชีพถูก มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความสนใจ สนุกสนาน และความงดงามของวัฒนธรรม มีหน่วยงานเข้ามาร่วมสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ด้านนโยบาย งบประมาณ บุคคลากร เพื่อนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

Title: APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM IN NAKHONSRITHAMMARAT PROVINCE AS A SECONDARY DESTINATION

Author: Apichat Wichaikun, Thesis: M.A. (Tourism and Hotel Management), University of Phayao, 2020

Advisor: Associate Professor Dr. Seri Wongmonta Co–advisor Associate Professor Chawalee Na thalang

Keyword Cultural Tourism, Tourism Development, Nakhonsrithammarat Province

ABSTRACT

This research aims to 1) to study the potential of cultural tourism in Nakhon Si Thammarat Province 2) to study participation in cultural tourism development. Nakhon Si Thammarat Province as a secondary city 3) to find ways to develop cultural tourism in Nakhon Si Thammarat Province as a secondary city Using qualitative research methods It's an in–depth interview. There were 30 key informants from government agencies, private sectors, citizens and academics in Nakhon Si Thammarat Province. The results of the study showed that 1) Nakhon Si Thammarat Province has the potential to attract tourism. Tourist attractions, uniqueness of history, way of life, ancient places, wisdom and traditions inherited from the past to the present 2) Participate in management. Environmental culture conservation Maintaining and restoring the pristine environment in good condition Build awareness about activities and operations in the form of educating. Information dissemination Public relations to tourists This is an opportunity for all sectors to play a role in managing tourism in the area. 3) The development of cultural tourism in Nakhon Si Thammarat Province found that the tourist attractions have developed basic facilities to accommodate tourists. The cost of living is cheap There are cultural activities to create interest, fun and beauty of the culture. There are agencies to support projects, policies, budgets, personnel to develop community attractions for maximum benefit.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชวลีย์ ณ ถลาง ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่าทรงคุณค่า

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิศมัย จัตุรัตน์ ดร.ผกามาศ ชัยรัตน์ อาจารย์ชฎานิธิตา วงษ์พันธ์ุ ในความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนภาคชุมชน ตลอดจนนักวิชาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการอนุเคราะห์เวลาในการสัมภาษณ์ เพื่อให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

กราบขอบพระคุณ คุณบัญชา ศรีอินทร์ ที่ให้ความเมตตาในการสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้ และขอบคุณเพื่อนนิสิตการท่องเที่ยว 61 ที่ให้การช่วยเหลือกันด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่อยู่เคียงข้างตลอดเวลา ตลอดจนเพื่อนร่วมงาน และญาติ ๆ สำหรับกำลังใจ ตลอดจนการสนับสนุนในทุกเรื่องด้วยดีตลอดมา ทำให้วิจัยประสบผลสำเร็จในครั้งนี้

ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่ายิ่งขึ้น คือ ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนวิจัยวิจัย ระดับปริญญาโท จากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อใช้ในการวิจัย จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

อภิชาติ วิชัยกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	8
แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	17
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	23
แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (7P's)	27
แนวคิดการมีส่วนร่วมและการบูรณาการ.....	33
แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	36
แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	39

บริบทพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	67
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
การวิจัยเชิงคุณภาพ	68
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	74
ส่วนที่ 1 ผลการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะ เมืองรอง	74
ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ภาคเอกชนด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมือง รอง	82
ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ภาคประชาชน ด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะ เมืองรอง	87
ส่วนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมือง รอง	93
ส่วนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์ภาครัฐผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's)	104
ส่วนที่ 6 ผลการสัมภาษณ์ภาคเอกชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's).....	108
ส่วนที่ 7 ผลการสัมภาษณ์ภาคประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's).....	112
ส่วนที่ 8 ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's).....	115

ส่วนที่ 9 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	125
ส่วนที่ 10 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	126
ส่วนที่ 11 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	127
ส่วนที่ 12 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	128
บทที่ 5 บทสรุป.....	130
สรุปผลการ.....	130
อภิปรายผลการวิจัย.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	142
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	142
จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะเมืองรอง วิเคราะห์ตามแผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในประเด็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมี ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนที่มีอยู่แล้วหากนำมาเป็น แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีแนวทาง ดังนี้.....	142
บรรณานุกรม.....	146
ประวัติผู้วิจัย.....	152

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis	100
ตาราง 2 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis (ต่อ)	101
ตาราง 3 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis (ต่อ)	102
ตาราง 4 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis (ต่อ)	103
ตาราง 5 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ	120
ตาราง 6 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)	121
ตาราง 7 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)	122
ตาราง 8 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)	123
ตาราง 9 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)	124
ตาราง 10 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)	125

ตาราง 11 แสดงสรุปผู้ส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาชน และนักวิชาการ..... 129

ตาราง 12 สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ตักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช131

สารบัญภาพ

หน้า

ไม่พบรายการสารบัญภาพ

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันที่พยายามจะปลุกกระแสให้เกิดการท่องเที่ยวในเมืองรองหรือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองจนเกิดเป็นเทรนด์การท่องเที่ยวที่เรียกว่า “Amazing Thailand Go Local หรือเที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต” ซึ่งเป็นการมุ่งมั่นในการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น โดยเป็นตัวกลางในการเผยแพร่สิ่งต่าง ๆ จากชุมชน ในมุมมองที่น่าสนใจและแตกต่างออกไปกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักการท่องเที่ยวชุมชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการนำเทรนด์การท่องเที่ยวนี้มาใช้จะสามารถช่วยให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมถึงสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนได้และชุมชนก็จะรู้สึกภูมิใจในอัตลักษณ์วัฒนธรรมของตัวเองและในมุมมองของนักท่องเที่ยวนั้น นักท่องเที่ยวก็จะได้เปิดมุมมองใหม่ๆ ได้เรียนรู้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชนและมีประสบการณ์ที่น่าจดจำ นอกจากนี้แล้วยังได้สัมผัสเนื้อแท้ของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งมีของดีแตกต่างกันไปรู้จักกับสิ่งที่เป็รรากของสิ่งที่เกิดขึ้นปัจจุบันและยังเป็นการสนับสนุนชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเมืองรองมีทั้งหมด 55 จังหวัดทั่วประเทศไทย ใน 4 ภาค ซึ่งภาคใต้จะมีทั้งหมด 9 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ยะลา ปัตตานี ระนอง ชุมพร สตูล นครศรีธรรมราช ตรัง และพัทลุง

ในแผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 12 เมืองต้องห้าม..พลาด ซึ่งมีจุดประสงค์จะรวบรวมประสบการณ์ที่ไม่ควรพลาดของ 12 เมืองต้องห้าม..พลาด Plus ประจำปี 2560 ทั้งจากสถานที่อันเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัด การท่องเที่ยวรูปแบบชุมชนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมเฉพาะท้องถิ่นหรือศิลปะพื้นบ้านและประสบการณ์ท่องเที่ยวท้องถิ่นต่าง ๆ (Local Experiences) ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าได้สัมผัสธรรมชาติและวัฒนธรรมที่แท้จริงที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวที่ผ่านมาในอดีต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกให้นักท่องเที่ยวที่สนใจไม่เพียงแต่รับรู้ ประสบการณ์อันทรงคุณค่าและประทับใจแล้ว ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ที่คงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และร่วม

ด้วยช่วยกันอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความเก่าแก่ในทางประวัติศาสตร์ เป็นเมืองศิลป์ ถิ่นเมืองพระ เป็นเมืองใต้แดนพุทธ เป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม ศิลปะพื้นบ้านที่แสดงออกมาสะท้อนวัฒนธรรมด้านการละเล่นพื้นบ้าน อันได้แก่ หนังตะลุง มโนราห์ เป็นต้น

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหนึ่งในบรรดาเมืองที่ต้องห้ามพลาดใน 24 เมืองท่องเที่ยว นครแห่งนี้เป็น “นครสองธรรม” ธรรมหนึ่ง คือ ธรรมะ ความเจริญงอกงามของพุทธศาสนาที่รุ่งเรืองมายาวนาน อีกธรรมหนึ่งคือ ธรรมชาติ ที่ยังคงความงดงามบริสุทธิ์ทั้งสองผสมกลมกลืนร่วมกัน ณ นครสองธรรม เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดนครศรีธรรมราชจะได้มีโอกาสสัมผัสธรรมชาติและธรรมะอันบริสุทธิ์ในดินแดนใต้แห่งนี้ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอันมีเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยเสน่ห์ของวิถีชาวประมงท้องถิ่นและธรรมชาติของพื้นที่ชุ่มน้ำกว้างสุดสายตา ในภาพรวมเมืองนครศรีธรรมราชมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายดังที่กล่าวมาแล้ว ทรัพยากรดังกล่าวจะต้องได้รับการจัดการบริหารแบบบูรณาการ แต่คนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่มีความภาคภูมิใจในทรัพยากรทั้งด้านธรรมะและธรรมชาติของพื้นที่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่ได้รับการพัฒนาให้พร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ขาดแผนกลยุทธ์สื่อสารทางการตลาดดิจิทัลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนในอนาคต

ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นดังกล่าว จึงต้องการทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง” เพื่อสนองนโยบายของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” ตลอดจนเพื่อสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยพะเยา ในการสร้าง “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” อีกทั้งยังเป็นการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชในการนำเสนอในการศึกษาค้นคว้าของจังหวัดนครศรีธรรมราชในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฐานะเมืองรองได้อย่างไร
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองเป็นอย่างไร
3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรองเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฐานะเมืองรอง
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง
3. เพื่อวางแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลเฉพาะกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ การศึกษาข้อมูลด้านศักยภาพและการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ด้านการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัด ด้านการสื่อสารและส่งเสริมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่ และทำการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) และรวมถึงการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีทั้งหมด 23 อำเภอ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่ 4 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอท่าศาลา อำเภอสิชล อำเภอขนอม
3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช 4 กลุ่ม รวม 30 คน ดังนี้

3.1 หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการสนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน ดูแลและมีส่วนในการรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยว ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ปลัดจังหวัดนครศรีธรรมราช วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 8 ท่าน

3.2 หน่วยงานภาคเอกชน คือ ผู้แทนจากผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆและการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ทั้งด้านการค้า การลงทุนและการให้บริการ รวมทั้งการให้การสนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ การจัดกิจกรรมการต่างๆในการพัฒนาและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช การขนส่งของบริษัทเอกชน ผู้ประกอบการด้านที่พัก โรงแรม ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ร้านค้าขายของที่ระลึก ร้านอาหาร ผู้สื่อข่าวและผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 8 ท่าน

3.3 ผู้แทนชุมชน ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การส่งเสริมภูมิปัญญาของคนในชุมชน หรือการช่วยฟื้นฟู พัฒนา ส่งเสริมและการอนุรักษ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นในการจัดการและให้บริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช นายอำเภอเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช นายอำเภอท่าศาลา องค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอท่าศาลา ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 ท่าน

3.4 นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและด้านการตลาด คือ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ นักวิชาการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด นครศรีธรรมราชอาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม รวมจำนวน 4 ท่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการมีทรัพยากรต้นทุน ด้านวัฒนธรรม ด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการพัฒนาและวางแผน ตลอดจนศักยภาพด้านการสร้างกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

การส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการหรือแนวทางการดำเนินงาน กิจกรรมด้านการตลาด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช การโฆษณาและประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง การสร้างเครือข่าย เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเที่ยวชม ศึกษาเรียนรู้ ศึกษาน หรือร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม เทศกาล ประเพณี การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา อาหาร และกิจกรรมทางวัฒนธรรมของในชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความเพลิดเพลิน สร้างประสบการณ์ ทักษะ และองค์ความรู้ ความสนใจพิเศษ ความเชื่อ ประกอบพิธีกรรม จิตอาสา เป็นต้น

เมืองรอง หมายถึง จังหวัด 55 จังหวัดที่ไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยว 24 เมืองที่ต้องห้ามพลาด เมืองรองภาคใต้ ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูล ชุมพร ระนอง นราธิวาส ยะลา ปัตตานี

ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว Attraction ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว Accessibility ด้านการอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว Amenities ด้านการบริหารแหล่งท่องเที่ยว Ancillary services ด้านที่พักแรม Accommodation และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว Activities

ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในจังหวัด นครศรีธรรมราชไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. หน่วยงานภาครัฐ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฐานะเมืองรอง โดยสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างยั่งยืน
2. ชุมชนและผู้ประกอบการ ได้ข้อมูล จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง
3. นักวิชาการ ได้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง และได้เป็นแนวทางการพัฒนาให้จังหวัดอื่นที่มีอาณาเขตใกล้เคียงกับจังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

“แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง”
ผู้ศึกษาได้แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาโดยเสนอตามลำดับ
หัวข้อดังนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยว
2. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว
3. แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด
5. แนวคิดการมีส่วนร่วมและการบูรณาการ
6. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
7. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
8. บริบทพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) องค์การสหประชาชาติ ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทาง และท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร” การเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือหารายได้ การท่องเที่ยว มีลักษณะสำคัญ 4 ประการดังนี้

1. การเคลื่อนที่ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของมนุษย์สู่ที่หมายต่างๆ รวมทั้งการหยุดพัก ณ ที่เหล่านั้น
2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวคือ การเดินทางสู่จุดหมาย และ การหยุดพัก ประกอบกิจกรรม ณ จุดหมายนั้น
3. การเดินทางและการหยุดพักเกิดขึ้นนอกภูมิลำเนาและที่ทำงาน ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยให้เกิดกิจกรรม ซึ่งแตกต่างจากกิจวัตรของถิ่นที่นักท่องเที่ยวเดินทางผ่าน และแวะพัก
4. การเดินทางสู่จุดหมายนั้น เป็นการเดินทางชั่วคราว ซึ่งระยะสั้นๆ โดยมีความตั้งใจว่าจะกลับภายใน 2-3 วัน 2-3 สัปดาห์ หรือ 2-3 เดือน ความตั้งใจในการเยือนจุดหมายปลายทางมิได้เป็นไปเพื่อหลักแหล่ง หรือประกอบอาชีพ การท่องเที่ยวจึงเป็นการเดินทาง ตามเงื่อนไขสากล 3 ประการคือ
 - 4.1 เป็นการเดินทางชั่วคราว
 - 4.2 เป็นการเดินทางโดยสมัครใจ
 - 4.3 ไม่เป็นการเดินทางเพื่อประกอบอาชีพ

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) ได้อ้างอิงนิยามของการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติ ในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ.2506 ไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การเดินทาง จุดหมายปลายทาง และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

นิคม จารุมณี (2536: น.๑) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึงการเดินทางใด ๆ ที่เป็นการเดินทางที่อยู่ในเงื่อนไข 3 ประการ คือ การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่น ๆ เป็นการชั่วคราว การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับและเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม แต่มิใช่เดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การเล่นกีฬา การติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง

สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization หรือ IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีเงื่อนไขตามหลักสากลดังต่อไปนี้ คือ (Goeldner & Ritchie, 2006)

1. ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ (Goeldner & Ritchie, 2006)
3. ต้องเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ในการเดินทางนั้น

ปรีชา แดงโรจน์ (2544: น. 29-30) ได้อ้างถึง คำนิยามการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติที่ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปีพ.ศ. 2506 ไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ 1) ต้องมีการเดินทาง 2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน และ 3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทางและได้อธิบายเพิ่มเติมของจุดมุ่งหมายของการเดินทางท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวต้องมีใช้เพื่อการ ประกอบอาชีพ และการไปอยู่ประจำและเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ ได้แก่ เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อการศึกษา เพื่อการกีฬาและบันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ เพื่องานอดิเรก เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจและเพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

ประเภทของการท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2551, หน้า 33-34) ได้กล่าวถึงประเภทของการท่องเที่ยวไว้ว่า ประเภทของการท่องเที่ยวนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้โดยการท่องเที่ยวนั้นจะจำแนกที่หมายปลายทางของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว

สามารถจำแนกได้ออกเป็น 7 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นจะมีความคล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ แต่การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อมจะเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากแดนไกลให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งมีการเน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์การกลับคืนสู่ธรรมชาติ และการชื่นชมความสัมพันธ์ของผู้คนพื้นพิภพก็อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และรวมไป

ถึงการตั้งแคมป์

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมเป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและการเข้าร่วมในวิถีชีวิตเก่า ๆ ที่กำลังจะสูญหายไปในช่วงท้องถื่นเพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมา และการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปจากวัฒนธรรมของตน เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม และประเพณีหรืองานเทศกาล ต่าง ๆ เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์นั้นเป็นการท่องเที่ยวที่ประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ และจะรวมไปถึงการไปเยี่ยมเยือนบ้านเกิดเมืองนอนของตน รวมไปถึงถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมการรำฟ้อน การเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่าง ๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจนั้นมีลักษณะเด่นคือ การประชุม การหารือ การพบปะกันหรือการสัมมนา ซึ่งมักรวมตัวกันเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้นนั้นแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภท บางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แล้วแต่นักท่องเที่ยวจะต้องการการท่องเที่ยวประเภทใดอย่างไร

5. การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการนั้น จะเป็นการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา การรักษาโรค การอาบแดด และการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่จะผ่อนคลายจิตใจ ซึ่งสถานที่ดังกล่าวได้แก่ หาดทราย ชายทะเล การแข่งขันกอล์ฟ และการแข่งขันเทนนิส เป็นต้น ซึ่งการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

6. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์นั้น จะเป็นการท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานและโบราณวัตถุเก่า ๆ ที่มีความน่าสนใจหรือเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต อาจเป็นการประชุมอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร หรือวังต่าง ๆ อาจรวมไปถึงการแสดงแสงเสียงเหตุการณ์ที่สำคัญและมีความโดดเด่น ที่เกิดขึ้นจริงในอดีตกาล

7. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลมอบให้แก่ นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นสวัสดิการแก่หน่วยงานและบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เพื่อนันทนาการ และเพื่อการดูงานประชุมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยหน่วยงานและบริษัทห้างร้านนั้นจะเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมด (บุปผา พิภุลแก้ว และคณะ, 2550, หน้า 24)

รูปแบบการท่องเที่ยว

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545, หน้า 12–14) ได้เสนอรูปแบบของการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) มีการจัดการดังนี้

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและรวมถึงแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลนั้นเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งมีการเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อระบบการรักษาอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Ecotourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยานั้นเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินแปลงของพื้นที่โลก การศึกษาธรรมชาติของดิน หิน และแร่ต่าง ๆ รวมไปถึงฟอสซิล ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถได้ความรู้และได้รับประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) ซึ่งการการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์นั้น เป็นการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันละ เช่น การเกิดสุริยุปราคา การเกิดจันทรุปราคา การเกิดฝนดาวตก และการดูจากราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าในแต่ละเดือน เพื่อเป็นการเรียนรู้ของระบบสุริยะจักรวาล เกิดความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำ

1.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการดำเนินการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมประเพณี (Cultural Based Tourism) มีการจัดการดังนี้

2.1 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism or Village Tourism) ซึ่งการ

ท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบทนั้น เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษที่มีความโดดเด่น มีความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นฐาน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Based Tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานความรับผิดชอบ

2.3 การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนฐานความรับผิดชอบ

3. รูปแบบการท่องเที่ยวให้ความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism)

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นหมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพให้ได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรีย์ภาพ ได้รับความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.2 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬานั้น หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัด ตามความสนใจ ในประเภทกีฬา อาทิเช่น สกุกเกอร์ กอล์ฟ แข่งรถ วิ่ง วายน้ำ ดำน้ำ ตกปลา เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edumediation Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนานั้นหมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากปรัชญาทางศาสนา การหาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์ และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น

3.4 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) ซึ่งการท่องเที่ยวแบบผจญภัยนั้นคือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนจะเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความตื่นเต้นหวาดเสียว

การท่องเที่ยวแบบผจญภัยนั้นจะได้รับประสบการณ์ใหม่ และได้รับความทรงจำที่ดี

3.5 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) ซึ่งการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว นั้นหมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิต คือการท่องเที่ยว

3.6 การท่องเที่ยวโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay and Farm Stay) ซึ่งการท่องเที่ยวโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์นั้นหมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้กับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัลนั้นคือการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ ในการขายสินค้าชิ้นนั้น ๆ ตามเป้าหมายที่บริษัทหรือองค์กรได้วางไว้ อาทิเช่น ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ กลุ่มผู้แทนขายประกันชีวิต

3.8 การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้จัดการการท่องเที่ยวนำมาจัดรายการนำเที่ยวเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วัน หรือมากกว่า เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศผสมผสานกับการท่องเที่ยวเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสานกับการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศผสมผสานกับการท่องเที่ยวผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาผสมผสานกับการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสานกับการท่องเที่ยววัฒนธรรม เป็นต้น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activities) ในการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น นักท่องเที่ยวจะมีความสนใจเป็นพิเศษในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมักทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ชอบตามความถนัดตามความชำนาญที่ได้รับการฝึกมา เช่น การเล่นกอล์ฟ การเล่นบอลลูน การล่องแก่ง การล่องเรือยาง การเล่นสกีน้ำ การดำน้ำ การพายเรือแคนู การปีนเขา การเล่นเรือใบ การวาดภาพ การถ่ายภาพ การเรียนทำอาหาร การท่องเที่ยวเดินป่า การศึกษาพรรณไม้ การศึกษาสมุนไพร การดูนก ดูแมลง การขี่จักรยานท่องเที่ยว การขี่ม้า การฝึกช้าง การนวดแผนไทย การเรียนและฝึกสมาธิ รวมไปถึงศิลปะการแสดงสาขาต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวนั้นมีผู้ที่มากล่าวถึงไว้หลากหลายรูปแบบ แต่ในวิจัยเล่มนี้นั้นผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการท่องเที่ยวของ รำไฟ แก้วสุริยะ เนื่องมาจากเข้ากับ

บริบทของพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมากที่สุด โดยการท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมประเพณี 3. รูปแบบการท่องเที่ยวให้ความสนใจพิเศษ และ 4. กิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว มีดังนี้ (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

1. แหล่งท่องเที่ยว เป็นอุปทานการท่องเที่ยวและจัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญโดยสามารถจัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 4 ประเภท ดังนี้ Peter (1969 อ้างอิงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545)

- 1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attractions)
- 1.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง (Entertainment Attractions)
- 1.3 แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ (Scenic Attractions)
- 1.4 แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Specific Attractions)

2. การตลาดท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความปรารถนาในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ นั้น ตลาดการท่องเที่ยวจึงเน้นไปที่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยมีกระบวนการจัดการคือการส่งเสริมการพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

3. บริการการท่องเที่ยว การบริการที่รับรองการท่องเที่ยวเป็นอุปทาน ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว แต่เป็นการบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจ การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญนั้นได้แก่ที่พัก อาหาร แหล่งบันเทิง แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งกิจกรรม และบริการอื่น ๆ ทั้งนี้อาจรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว

McIntosh, Goeldner and Ritchie (1995, pp.9-10) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. นักท่องเที่ยว พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “นักท่องเที่ยว” ไว้ว่า นักท่องเที่ยว นั้นหมายถึงบุคคลที่เดินทางท่องเที่ยวโดยปกติของตนไปยังท้องถิ่นที่อื่นเป็นการชั่วคราวโดยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ นักท่องเที่ยวต้องออก

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางอย่างน้อยที่สุดเป็นค่าอาหาร ถ้าพักค้างคืนก็จะจ่ายเป็นค่าที่พัก ค่าของที่ระลึกและบริการอื่น ๆ

2. ธุรกิจซึ่งทำหน้าที่จัดหาสินค้าและบริการต่าง ๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ นักท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง บริการนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ที่พักแรม ร้านอาหารและภัตตาคาร ร้านค้าขายของที่ระลึก รวมไปถึงขายสินค้าพื้นเมือง ฯลฯ

3. รัฐบาลของประเทศ หรือท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของบ้าน ซึ่งทำหน้าที่จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา ถนน ท่าเรือ และท่าอากาศยาน รวมไปถึงระบบการสื่อสารที่มีความทันสมัย เป็นต้น ซึ่งเป็นการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศ และเพื่อก่อให้เกิดความอำนวยความสะดวกสบายของคนในท้องถิ่น หรือคนในพื้นที่

4. ตัวเจ้าของบ้าน หรือประชาชนในประเทศนั้น ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการต้อนรับและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนท้องถิ่นนั้น และอาจชักชวนผู้ที่ไม่เคยมาร่วมในการอนุรักษ์ให้มาร่วมช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวที่อยู่ในท้องถิ่นของตนให้ยั่งยืนต่อไป

รัฐสภา ดั่งทอง (2554, หน้า 10-12) ได้กล่าวว่างค์ประกอบของการท่องเที่ยวนั้นมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) ด้านบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และด้านตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีที่จะสะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยเป็นองค์ประกอบทางด้านอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) และถือเป็นทรัพยากรหลักทางการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะด้วยกันดังนี้

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ถ้ำน้ำตก น้ำพุร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำจืด ซึ่งแหล่งน้ำจืด ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง และบึง

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ ทางโบราณคดี หรือศาสนา เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน วัด กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ และอนุสรณ์สถาน เป็นต้น ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งในลักษณะของพิพิธภัณฑ์ ความเป็นอยู่ และสะท้อนถึงวิถีชีวิต

2. การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ซึ่งการบริการการท่องเที่ยวนี้หมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงเท่านั้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) สำคัญของการบริการท่องเที่ยวนี้ ได้แก่

2.1 การคมนาคมขนส่ง ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

2.2 สถานที่พักแรม ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท เกสเฮ้าส์ โฮมสเตย์ บังกะโล ฯลฯ

2.3 อาหารและเครื่องดื่ม ได้แก่ ภัตตาคาร ร้านอาหาร รถเข็น ทาบเร่ แผงลอย

2.4 การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มี 2 ส่วน ดังนี้

2.4.1 ผู้ประกอบธุรกิจการจัดนำเที่ยว คือ ผู้จัดรายการนำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อให้ตัวแทนจำหน่ายไปขาย หรือผู้ให้บริการจัดรายการนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ

2.4.2 ตัวแทนจำหน่ายทางการท่องเที่ยว คือ ผู้จำหน่ายทัวร์ประกอบด้วย ธุรกิจนำเที่ยวจัดขึ้น และเป็นตัวแทนจำหน่ายห้องพัก เจ้าหน้าที่โดยสารเครื่องบิน หรือให้บริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง

2.5 สถานบันเทิง ได้แก่ โรงภาพยนตร์ โรงละคร ผับ ดิสโก้เธค และคาราโอเกะ

2.6 ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ตลาด ย่านหัตถกรรม ฯลฯ

2.7 บริการอื่น ๆ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการเข้า-ออกเมือง

3. ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางมาท่องเที่ยว และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงการใช้บริการด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางด้านอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งตลาดการท่องเที่ยวนี้มักจะเน้นไปที่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก รวมไปถึงในกระบวนการจัดการหมายรวมถึง การส่งเสริมและพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ผู้วิจัยกล่าวโดยสรุปไว้ว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวนี้เป็นส่วนสำคัญของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญทางด้านสังคมและทางเศรษฐกิจ โดยองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรที่สำคัญ เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวนี้ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยวและการตลาดท่องเที่ยว จัดเป็นการแสดงออกของอุปสงค์ โดยมีรัฐบาลของประเทศหรือท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของบ้านจะทำหน้าที่จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มาปรับใช้กับการวิจัยแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

โพลิต บั้นเปี่ยมรัษฎ์ (2553) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ และแบ่งพื้นที่ทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 พื้นที่เพื่อประโยชน์ในการจัดการดังนี้

1. พื้นที่ท่องเที่ยวที่ติดตลาดแล้ว จะทำการพัฒนาได้โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดการทำแผนการใช้ประโยชน์ของพื้นที่โดยไม่เกินความสามารถในการรับรองของพื้นที่และความร่วมมือในระดับท้องถิ่น

2. พื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เช่น เชียงใหม่ ที่เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและต้องพยายามพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงด้วย เช่น เชียงราย ลำปาง ลำพูน เพื่อการกระจายประโยชน์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดใกล้เคียงอย่างกว้างขวาง

3. พื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวภายในจังหวัด เป็นพื้นที่ในจังหวัดหรือระหว่างจังหวัด ใกล้ๆกันคณะกรรมการการท่องเที่ยวและการศึกษาวุฒิสภา(ม.ป.ป.) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่า เป็นการบริหารและจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเหมาะสมกับสภาพทรัพยากร มีความหลากหลายด้านจุดประสงค์ทางการศึกษาเรียนรู้เป็นหลัก และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโทรมลง ซึ่งจะมีการดำเนินงาน 3 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านการจัดการ ได้แก่การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การให้การศึกษาและสื่อความหมาย การจัดการการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการตลาด และการมีส่วนร่วมในชุมชน 3) ด้านการดำเนินการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดๆสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในลำดับแรกคือการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

บุฮาลิส (Buhalis, 2000) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย 6 ประการ (6As) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริม (Ancillary Services) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งให้

นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ 4 ประเภทได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทุกๆพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามน่าประทับใจ ซึ่งเกิดจากลักษณะของธรรมชาติเช่น เป็นอ่าว แหลม เกาะ หน้าผา โขดหิน ฯลฯ ภูมิอากาศและความสวยงามตามธรรมชาติของพื้นที่นั้นๆสภาพธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆภายใต้เงื่อนไขของความแตกต่างในเรื่องฉากของธรรมชาติ ภูมิอากาศและกิจกรรมที่จัดขึ้น สถานที่ที่น่าสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติต่างๆที่มีธรรมชาติที่สวยงาม เหตุการณ์น่าสนใจ เช่น ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นๆอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน วัฒนธรรมอาจแสดงออกในรูปแบบของศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชน ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย เพราะเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ จารึก ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละชนเผ่าก่อให้เกิดมรดกทางรูปธรรมและนามธรรม อันเป็นบ่อเกิดของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่นประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนา

เหตุผลอย่างหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนก็เพื่อต้องการเยี่ยมชมเพื่อนและญาติมิตร คนมีความต้องการที่จะกลับไปเยี่ยมเยียนแผ่นดินเดิมของตนเอง หรือสัมผัสวิถีชีวิตของชาติพันธุ์อื่นที่มีความแตกต่างจากตน ประเทศไทยมีความหลากหลายของชนเผ่าในภาคต่างๆ นับเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเช่นกัน

แหล่งบันเทิง นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวก็เพราะมีแหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจจัดไว้ให้ แหล่งบันเทิง มิใช่หมายถึง สถานเริงรมย์ยามราตรีเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึง สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ แหล่งบันเทิงที่ดีควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วย มิใช่เป็นฝ่ายนั่งชมเพียงอย่างเดียวเช่น ให้ร่วมกิจกรรมกับการแสดงของสัตว์ ซึ่งจัดขึ้นในสวนสัตว์ เมื่อพิจารณาแล้วว่าปลอดภัยนอกจากนั้นภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมก็มีส่วนในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดีต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือหรือท่า

อากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะอยู่ท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น

4. โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการโดยเจ้าของโรงแรมรีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรโมชั่นส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวก็ได้

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบนบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมทางอากาศ หรือแม้แต่การดำดิ่งลงสู่ใต้ท้องทะเล เช่น กิจกรรมพญากัย เป็นอีกกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักความท้าทาย ต้องการความแปลกใหม่ และทดสอบแรงใจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ทักษะความรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ดูแลและแนะนำในเบื้องต้น เช่น การปีนหน้าผาและการไต่จากหน้าผาสูง การกระโดดร่มดิ่งพสุธา การยิงปืนปีปีกัน การดำน้ำลึก การพายเรือคายัค ฯลฯ แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพกาย กิจกรรมที่เป็นที่นิยมคือ การทำสปา ชักฉิว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่องสัตว์ ดูนก เดินป่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณี และวัฒนธรรม นั่งเรือล่องแม่น้ำลำคลอง กิจกรรมในค่ายทหาร และอื่นๆ อีกมากมาย

6. บริการเสริม (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนา เพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

แมคอินทอช และ โกลด์เนอร์ (McIntosh Ritchies and Goeldner, 1989) กล่าวถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว ที่ต้องการหาประสบการณ์และความพึงพอใจ โดยแสวงหาและเลือกแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนองความพึงพอใจ

2. ธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าและให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว นักธุรกิจจะเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการหาผลประโยชน์จาก การจัดเตรียมผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

3. หน่วยงานราชการในท้องถิ่นหรือในพื้นที่จะมองว่านักท่องเที่ยวช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น

4. ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นจะมองการท่องเที่ยวเป็นวัฒนธรรม และนำมาซึ่งการจ้างงาน การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในท้องถิ่นจำนวนมากอาจให้ทั้งผลประโยชน์และผลเสียต่อท้องถิ่น (กรมการท่องเที่ยว, 2546)

ทั้งนี้ วรรณภา วงศ์วาณิช (2546, น. 27) ประมวลแนวคิดของบุฮาริส และแมคอินทอชและโกลด์เนอร์แล้วเสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ 7 องค์ประกอบดังนี้คือ

1. นักท่องเที่ยว ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของธุรกิจท่องเที่ยวประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง ลักษณะของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทว่าแต่ละ ประเภทมีลักษณะนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร โดยจำแนกตามลักษณะเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เชื้อชาติหรือสัญชาติ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนักท่องเที่ยวมีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวลักษณะต่างๆ ก็มีความสนใจที่จะท่องเที่ยวตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวไม่เหมือนกัน ส่วนที่สอง การกระจายของนักท่องเที่ยวว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามานั้นมาจากประเทศใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด และนิยมไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใด เพราะเหตุใด ส่วนที่สาม กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเพราะเหตุใดซึ่งอาจมีเหตุผล การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อการประชุม การพักผ่อนหย่อนใจ การแข่งขันกีฬาการเจรจาธุรกิจหรือเยี่ยมญาติ ส่วนที่สี่ ฤดูกาลท่องเที่ยวว่า นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในฤดูใดมาก ฤดูใดน้อย เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาส่งเสริมการท่องเที่ยวตรงตามความต้องการของ นักท่องเที่ยว และส่วนที่ห้า ทศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวว่าเป็นอย่างไร ทั้งในแง่บวกและลบ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวต้องเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะ มีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่างที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมหรือการศึกษา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์และสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น ประเพณีขนบธรรมเนียม ศิลปะ

ต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง อาหารและหัตถกรรมต่างๆ ด้านทิวทัศน์หรือทัศนียภาพต่างๆ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก ทะเลป่าไม้ ลัทธิป่าและอุทยานแห่งชาติ ด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬาการแสดงต่างๆ สวนสนุก สวนสัตว์ ชีวิตยามราตรี สวนเกษตร การปั่นหน้าผาและกาลีโน และด้านความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศเย็นสบาย ไม้ร้อนจัดและหนาวจัด

3. การคมนาคมขนส่งนับเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและธุรกิจการท่องเที่ยวดำเนินต่อไปได้ การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับเทคโนโลยีขนส่งที่ก้าวหน้าไม่ว่าจะเป็นทางบกทางอากาศและทางน้ำต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้แก่ประการแรกรูปแบบของการคมนาคมขนส่งตามลักษณะของการประกอบการและตามความต้องการของนักท่องเที่ยวประการที่สองการคมนาคมขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสภาพการเดินทางสะดวกปลอดภัยรวดเร็วและมีมาตรฐานดีมาน้อยเพียงใดประการที่สามการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบและมาตรฐานของการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวเช่นรถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะตลอดจนความสะดวกและปลอดภัยประการที่สี่แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยวเช่นเป็นหมู่คณะกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ยานพาหนะที่ใช้เป็นของส่วนตัวหรือของสาธารณะประการที่ห้าบริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้นๆ เช่น สถานีขนส่งหรือบริการต้นทางระหว่างทางและปลายทางและประการที่หกสุดท้ายรูปแบบหรือปัญหาจราจรตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาสำคัญทั้งต่อคนในกรุงเทพมหานครและนักท่องเที่ยว

4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการ เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผนที่และเอกสารแนะนำต่างๆ การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์รายละเอียดเกี่ยวกับ นักท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งคือการบริการประกอบด้วย ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่สะอาด ปลอดภัย ราคาเหมาะสม อาหารและเครื่องดื่ม ห้องน้ำที่สะอาด สะดวกสบายและเหมาะสมกับสถานที่ ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมืองต้องมีการคำนึงถึงมากที่สุด อาจจะทำให้หลายอย่าง ได้แก่ การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือ

นักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกัน และ ระวังตัวระมัดระวังตน เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวก ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การจัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยวการระเบียบพิธีการ เข้าเมือง เช่น การทำวีซ่า และศุลกากร การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสารบริการขนส่งระหว่าง ท่าอากาศยานหรือสถานีขนส่งกับที่พัก และการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ต้องมีเพียงพอตามความจำเป็นที่จะ สนับสนุน ความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งต้องเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชน จึงทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทำให้ แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น ได้แก่ การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการและให้บริการรวมทั้งความปลอดภัยด้วย การ ประปาสะอาดถูกหลักอนามัยและมีปริมาณเพียงพอแก่การบริการ การสื่อสาร โทรเลข โทรสาร สะดวก รวดเร็วและปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ ความสามารถในการกำจัดขยะ และสิ่งปฏิกูล ตลอดจนสถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่างๆ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่นการเงิน การธนาคาร ระเบียบต่างๆ ของสถานที่หรือแหล่งต้นค้ำ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจน ความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีต่อกัน

ในการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ความพยายามที่จะ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งต้องพิจารณาปัจจัย 4 ประการ คือ

1. ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการด้านการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการด้านการท่องเที่ยว
3. ต้องให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้นำตาความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในชนบทท่องเที่ยว นั้นๆ

ในการพัฒนาใดๆขั้นตอนที่จำเป็นคือการวางแผน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพต้องมีการวางแผนเช่นกัน

สรุปได้ว่า ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวที่สามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยวหรือช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกเดินทางมาสู่สถานที่แห่งนั้นถึงแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็มีอิทธิพลมากในการตัดสินใจเลือกเดินทางมายังสถานที่นั้น ดังนั้น การประเมินความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (6As) ซึ่งมีดังต่อไปนี้ (1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) (2) เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) (3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) (4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) (5) ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodations) (6) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ทราบได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษามีความพร้อมในการรองรับ นักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาความพร้อมทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่อย่างต่อเนื่องได้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (WTO, 2004) ได้ให้อธิบายคำจำกัดความล่าสุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable Tourism) ว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะไม่ใช้ เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยวขนาดเล็กหรือการตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche tourism segments) หากแต่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องครอบคลุมถึงการตลาดโดยรวมหรือที่เรารู้จักกันในชื่อที่ เรียกว่า “การท่องเที่ยวแบบมวลชน” (Mass tourism) โดยทั่วไปการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึง สังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปจนถึงคนในอนาคต ดังนั้น หลักการและแนวคิดที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในคำจำกัดความของ WTO จึงประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
2. ความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด
3. การเคารพในสังคม วัฒนธรรม และประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึง การรู้จักปรับตัวและเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน
4. การสร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรก่อให้เกิดการกระจายของรายได้อย่างเป็นธรรมและทั้งถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (tourism stakeholder) นอกจากนี้ ยังควรที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานและการสร้าง

รายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น รวมไปถึงการมีส่วนร่วมสำคัญในการช่วยลดความยากจนในท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงความร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Tourism stakeholder) ทุกฝ่ายรวมไปถึงจะต้องสามารถรักษาความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยว การดำเนินการวางแผนอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญจะต้องมีเครื่องมือดัชนีที่ใช้วัดประสิทธิภาพต่อผลกระทบของการดำเนินการในส่วนต่างๆ เพื่อสามารถนำไปปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

2.2 หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น จึงประกอบด้วยหลักการที่สำคัญอยู่ 10 ประการ คือ

1. อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using resource sustainable) หมายถึง ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดี รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูน และเสริมสร้างไว้ให้มีความเพียงพอต่อการใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่

- การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสมจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

ข. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing over-consumption and waste) ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวางแผนการจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติและมีคุณภาพเหมือนกันใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก ส่วนการลดของเสีย เช่น ขยะ

ปฏิภูมิต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ขยะแห้งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ การรีไซเคิล และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reuse Renew Recycle) ขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์และนำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

ค. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain diversity) ต้องวางแผนขยายรากฐานการท่องเที่ยว โดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

ง. ประสานการพัฒนากการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) ต้องมีการประสานแผนการพัฒนาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบต) แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนากการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

จ. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting local economy) ต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้นเป็นการสร้างรายกระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น

ฉ. การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนากการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving local communities) ต้องร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์การรวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรม สาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนั้น ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

ช. มีการประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting stakeholders and the public) ต้องมีการประสานกับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมหารือทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการตลาด

โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งใน
ด้านผลประโยชน์ที่ต่างกัน

ข. การพัฒนาบุคลากร (Training staff) ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความรู้
การฝึกอบรม การส่งเจ้าหน้าที่ดูงานอย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการ
พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และเป็นการช่วยยกระดับ
มาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

ฅ. การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว
(Marketing tourism responsibly) ต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการ
ท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการการขายให้พร้อมและเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจจัดทำในรูปแบบสื่อ
ทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวในรูปแบบเอกสาร
แผ่นพับ หนังสือคู่มือ วีดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

ฉ. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking research) จำเป็นต่อการ
แก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่าคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว โดยจะต้องมี
การประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถาม
ผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามความเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยว
เพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมี
ประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ปัจจัยสำคัญ 5 ประการ ในการนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
ประกอบด้วย

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่เป็น
สิ่งแวดล้อมที่กำเนิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นแล้วสืบทอดต่อกันมา
เช่น ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์

2. นักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในฐานะ
ผู้บริโภคทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความต้องการ (Demand) ที่ทำให้คนในแหล่งท่องเที่ยวและ
กลุ่มนักธุรกิจท่องเที่ยวต้องตอบสนอง ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการท่องเที่ยว
และก่อผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยเหตุนี้ นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจึงจำเป็นต่อการ
พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจให้ความสำคัญกับธุรกิจการ

ท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จนอาจจะเลยผลกระทบด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้าจะทำให้เกิดการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กลุ่มธุรกิจนี้จะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นตัวกลางที่จะช่วยกลั่นกรองคุณภาพของนักท่องเที่ยว

3. ชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทเป็นทั้งผู้ผลิตทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน ขณะเดียวกันในชุมชนเองมีบทบาทเป็นผู้ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ที่ผ่านมามีคนในแหล่งท่องเที่ยวมักเป็นฝ่ายตั้งรับการท่องเที่ยวที่เข้ามา โดยคนในแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมองเห็นผลประโยชน์ในเชิงรายได้ แต่อาจไม่ตระหนักและคาดการณ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา นอกจากการตั้งรับกับทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว คนในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวกลับไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม หรืออาจกล่าวได้ว่าคนในชุมชนได้ประโยชน์เพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการกระจายผลประโยชน์ให้กับคนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ความรักท้องถิ่นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งอยู่ในหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเน้นการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์วิถีชีวิตและทรัพยากรของชุมชน สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับทรัพยากรของตนเอง ซึ่งเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่คนในชุมชนจะต้องมีสิทธิเลือกได้ว่าต้องการให้ทรัพยากรของตนเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือไม่และควรมีรูปแบบเช่นไร

4. นักวิชาการและสถาบันการศึกษา ได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นหน่วยงานสนับสนุน (Facilitator) ที่ช่วยนำความรู้ในทางวิชาการหรือภูมิปัญญาสากลมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อยกระดับและคำอธิบายองค์ความรู้ท้องถิ่น ที่เรียกว่า ภูมิปัญญาให้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นสากลได้ และยังทรัพยากรการท่องเที่ยวได้รับการศึกษาค้นคว้ามากเท่าใด คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวก็จะเห็นคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากบทบาทการเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าแล้วนักวิชาการอาจเข้าไปมีบทบาทในกาเป็นวิทยากรช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกให้เกิดการพูดคุยกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (7P's)

Kotler (1997, p. 92) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ตัวแปรหรือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ บริษัทมักจะนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนอง ความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย แต่เดิมส่วนประ

สมการทางตลาดจะมี เพียงแค่ 4 ตัวแปรเท่านั้น (4Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่หรือช่องทางการ จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ต่อมา มีการคิดตัวแปรเพิ่มเติมขึ้นมา อีก 3 ตัวแปร ได้แก่ บุคคล (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และกระบวนการ (Process) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจ ทางด้านการบริการ ดังนั้นจึงรวมเรียกได้ว่าเป็นส่วนประสมทางการตลาดแบบ 7Ps (Kotler, 2009)

เสรี วงษ์มณฑา (2542, น. 11) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง การที่กิจการมีสินค้าและ/หรือบริการไว้ตอบสนองความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมาย สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่พวกเขาได้ ทั้งนี้ราคาของสินค้าและ/หรือบริการอยู่ในระดับที่ ผู้บริโภคยอมรับได้และยินยอมที่จะจ่าย (Willing to pay) มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสม ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย อีกทั้งมีความพยายามจูงใจ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความสนใจ ตัดสินใจซื้อสินค้าและ/หรือบริการอย่างถูกต้อง

สุดาตวง เรืองรุจิระ (2543, น. 29) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) คือองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานทางการตลาด เนื่องจากเป็นสิ่งที่กิจการสามารถทำการควบคุมได้ โดยพื้นฐานของส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) จะประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) รวมเรียกว่า 4Ps แต่สำหรับธุรกิจบริการ จะมีส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เพิ่มเข้ามาอีก 3 ปัจจัย คือ ด้านบุคคล (People) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) และด้านกระบวนการ (Process) รวมเรียกได้ว่าเป็น 7P's

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552, น. 80-81) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมการตลาด หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยเครื่องมือดัง ต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่บริษัทนำเสนอออกขายเพื่อก่อให้เกิดความสนใจ โดยการบริโภคหรือการใช้บริการนั้นสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ (Armstrong and Kotler, 2009, p. 616) โดยความพึงพอใจนั้นอาจจะมาจากสิ่งที่สัมผัสได้และ/หรือสัมผัสไม่ได้ เช่น รูปแบบ บรรจุภัณฑ์ กลิ่น สี ราคา ตราสินค้า คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความมีชื่อเสียงของผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่าย นอกจากนี้ ตัวผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอขายนั้น สามารถเป็นได้ทั้งในรูปแบบของการมีตัวตนและ/ หรือการไม่มีตัวตนก็ได้ เพียงแต่ว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ จำเป็นต้องมี

อรรถประโยชน์ (Utility) และมีคุณค่า (Value) ในสายตาของลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ เหล่านั้น ทั้งนี้การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ควรจะต้องคำนึงและให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product/Service Differentiation) หรือ ความแตกต่างทางการแข่งขัน (Competitive Differentiation) เพื่อให้สินค้าและ/หรือบริการ ของกิจการมีความแตกต่างอย่างโดดเด่น

(2) องค์ประกอบ (คุณสมบัติ) ของผลิตภัณฑ์ (Product Component) เช่น ประโยชน์พื้นฐาน คุณภาพ รูปร่างลักษณะ การบรรจุภัณฑ์ตราสินค้า เป็นต้น

(3) การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Product Positioning) เป็นการออกแบบ ผลิตภัณฑ์เพื่อแสดงตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ว่าอยู่ในส่วนใดของตลาด ซึ่งจะมีความแตกต่าง (Differentiation) และมีคุณค่า (Value) ในจิตใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

(4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มี ความใหม่ โดยการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (New and Improved) อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้จะต้อง คำนึงถึงความสามารถของบริษัทในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ

(5) กลยุทธ์เกี่ยวกับส่วนประสมผลิตภัณฑ์ (Product Mix) และสายผลิตภัณฑ์ (Product Line)

2 ด้านราคา (Price)

ราคา หมายถึง จำนวนเงินตราที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับผลิตภัณฑ์ สินค้าและ/หรือ บริการของกิจการ หรืออาจเป็นคุณค่าทั้งหมดที่ลูกค้ารับรู้ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ ผลิตภัณฑ์ สินค้าและ/หรือบริการนั้นๆ อย่างคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่ายไป (Armstrong & Kotler, 2009, pp. 616-617) นอกจากนี้ ยังอาจหมายถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน ซึ่งลูกค้าใช้ในการ เปรียบเทียบระหว่างราคา (Price) ที่ต้องจ่ายเงินออกไป กับคุณค่า (Value) ที่ลูกค้าจะได้รับกลับมาจาก ผลิตภัณฑ์นั้น ซึ่งหากว่าคุณค่าสูงกว่าราคา ลูกค้าก็จะทำการ ตัดสินใจซื้อ (Buying Decision) ทั้งนี้ กิจการควรจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ในขณะที่การกำหนด กลยุทธ์ด้านราคา ดังนี้

- (1) สถานการณ์ สภาพ และรูปแบบของการแข่งขันในตลาด
- (2) ต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและ/หรือบริการ
- (3) คุณค่าที่รับรู้ได้ในสายตาของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย
- (4) ปัจจัยอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้อง

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Channel Distribution)

ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง ช่องทางการจำหน่ายสินค้าและ/หรือบริการ รวมถึงวิธีการที่จะนำสินค้าและ/หรือบริการนั้นๆ ไปยังผู้บริโภคเพื่อให้ทันต่อความต้องการ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่ต้องพิจารณาว่า กลุ่มเป้าหมายคือใคร และควรกระจายสินค้าและ/หรือบริการสู่ผู้บริโภค ผ่านช่องทางใดจึงจะเหมาะสมมากที่สุด (THbusinessinfo, 2558)

- (1) จัดจำหน่ายสินค้าสู่ผู้บริโภคโดยตรง (Direct)
- (2) จัดจำหน่ายสินค้าผ่านผู้ค้าส่ง (Wholesaler)
- (3) จัดจำหน่ายสินค้าผ่านผู้ค้าปลีก (Retailer)
- (4) จำหน่ายสินค้าผ่านผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีก (Wholesaler and Retailer)
- (5) จำหน่ายสินค้าผ่านตัวแทน (Dealer)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญญา ลักขิตานนท์ และศุภกร เสรีรัตน์ (2541, น. 337) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกทำเลที่ตั้ง (Location) ของธุรกิจนั้นมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจ การให้บริการ เนื่องจากทำเลที่ตั้งที่กิจการเลือกไว้ นั้น จะเป็นตัวกำหนดกลุ่มลูกค้าที่จะเข้ามาใช้บริการ ดังนั้นสถานที่ให้บริการจึงควรครอบคลุมพื้นที่ในการให้บริการกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ ความสำคัญของทำเลที่ตั้ง (Location) จะมีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันไปตามลักษณะของธุรกิจ แต่ละประเภท โดยในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์การจัดจำหน่าย จะต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้ง 3 ส่วน ดังนี้

- (1) ลักษณะและรูปแบบของการดำเนินธุรกิจ
- (2) ความจำเป็นในการใช้คนกลาง (Intermediary) เพื่อจัดจำหน่ายสินค้าและ/หรือบริการของธุรกิจ
- (3) ลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจ

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

การส่งเสริมการตลาด หมายถึง เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาด เพื่อสร้างความจูงใจ (Motivation) ความคิด (Thinking) ความรู้สึก (Feeling) ความต้องการ (Need) และความพึงพอใจ (Satisfaction) ในสินค้าและ/หรือบริการ โดยสิ่งนี้จะใช้ในการจูงใจลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้ เกิดความต้องการหรือเพื่อเตือนความทรงจำ(Remind) ในตัวผลิตภัณฑ์ โดยคาดว่า การส่งเสริม การตลาดนั้นจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก (Feeling) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior) การซื้อสินค้าและ/หรือบริการ (Etzel, Walker, & Stanton, 2007, p. 677) หรืออาจเป็นการติดต่อสื่อสาร (Communication) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ ก็เป็นไปได้ ทั้งนี้จะต้องมีการใช้ เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ อย่างผสมผสานกัน หรือเรียกได้ว่าเป็น เครื่องมือ สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC: Integrated

Marketing Communication) ซึ่งการใช้เครื่องมือ ในรูปแบบใดนั้น จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายด้วย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดแบบบูรณาการจะประกอบไปด้วย 5 เครื่องมือหลัก ดังนี้

1. การโฆษณา (Advertising) หมายถึง กิจกรรมการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและความต้องการซื้อสินค้าและ/หรือบริการ แก่ผู้ที่ได้รับสารจากโฆษณา ดังกล่าว ซึ่งการโฆษณาสามารถทำได้ในหลากหลายช่องทางการสื่อสาร เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ตามแต่ละพฤติกรรมของกลุ่มที่เป็นลูกค้าเป้าหมาย (Etzel, 2007)

2. การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) การให้ข่าว หมายถึง การนำเสนอแนวความคิดของบุคคลที่มีต่อสินค้าและ/หรือบริการ ซึ่งอาจจะมีทั้งในรูปแบบของการจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าตอบแทน หรือไม่ต้องมีการจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทนก็ได้ สำหรับการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความพยายามในการสื่อสารข้อมูลจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารที่เป็น กลุ่มเป้าหมาย โดยอาจจะเป็นจากองค์กรถึงผู้บริโภคทั่วไป หรือ จากองค์กรถึงองค์กรด้วยกัน เป็นต้น

3. การขายโดยพนักงาน (Personal Selling) หมายถึง การขายสินค้าที่มีการสื่อสารทั้งสองทาง (Two-ways Communication) หรือ การขายแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) ซึ่งผู้ขายและผู้ซื้อจะได้พบหน้ากัน มีการสอบถาม แลกเปลี่ยนข้อมูล และเสนอขายสินค้าและ/หรือ บริการกันโดยตรง

4. การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) หมายถึง กิจกรรมทางการตลาดที่จะช่วยเพิ่มปริมาณการขายสินค้าและ/หรือบริการ ให้มากขึ้น โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การลดราคา การแลกเปลี่ยนสินค้าสมนาคุณ การแจกสินค้าตัวอย่าง การแถมสินค้า ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความต้องการของ ผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและ/หรือบริการ และก่อให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อในท้ายที่สุด

5. การตลาดทางตรง (Direct Marketing) หมายถึง ช่องทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้โดยตรงเพื่อนำเสนอสินค้าและ/หรือบริการ โดยไม่มีความจำเป็นในการใช้คนกลางเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน ซึ่งรูปแบบของช่องทางการตลาดทางตรง ได้แก่ การตลาดทางโทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ข้อความผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ จดหมายตรง เป็นต้น

5. ด้านบุคคล (People)

ด้านบุคคล หรือบุคลากร หมายถึง พนักงานที่ทำงานเพื่อก่อประโยชน์ให้แก่ องค์กร

ต่างๆ ซึ่งนับรวมตั้งแต่เจ้าของกิจการ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับล่าง พนักงานทั่วไป แม่บ้าน เป็นต้น โดยบุคลากรนับได้ว่าเป็นส่วนผสมทางการตลาดที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้คิด วางแผน และปฏิบัติงาน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่วางกลยุทธ์ไว้ นอกจากนี้บทบาทอีกอย่างหนึ่งของบุคลากรที่มีความสำคัญ คือ การมีปฏิสัมพันธ์และสร้างมิตรไมตรี ต่อลูกค้า เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และเกิดความผูกพันกับองค์กรในระยะยาว

6. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)

ด้านลักษณะทางกายภาพ หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าสามารถสัมผัสได้จากการเลือกใช้ สินค้าและ/หรือบริการขององค์กร เป็นการสร้างความแตกต่างอย่างโดดเด่น และมีความคุณภาพ เช่น การตกแต่งร้าน รูปแบบของการจัดจานอาหาร การแต่งกายของพนักงานในร้าน การพูดจาต่อลูกค้า การบริการที่รวดเร็ว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจทางด้าน การบริการ ที่ควรจะต้องสร้างคุณภาพในภาพรวม ซึ่งก็คือในส่วนของสภาพทางกายภาพที่ลูกค้า สามารถมองเห็นได้ ลักษณะทางกายภาพที่ลูกค้าให้ความพึงพอใจ และความแปลกใหม่ของสภาพทาง กายภาพที่แตกต่างไปจากผู้ให้บริการรายอื่น เช่นเดียวกับกับ สมวงศ์ พงศ์สถาพร (2546, น. 106) กล่าวไว้ว่า ลักษณะกายภาพเป็นสิ่ง ที่ลูกค้าสามารถสัมผัสจับต้องได้ในขณะที่ยังใช้สินค้าและ/หรือ บริการ อยู่ นอกจากนี้ อาจหมายความว่าถึง สัญลักษณ์ที่ลูกค้าเข้าใจความหมายในการรับข้อมูล จาก การทำการสื่อสารทางการตลาดออกไปในสาธารณะ

7. ด้านกระบวนการ (Process)

ด้านกระบวนการ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว โดยใน แต่ละกระบวนการสามารถมีได้หลายกิจกรรม ตามแต่รูปแบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กร ซึ่ง หากว่ากิจกรรมต่างๆ ภายในกระบวนการมีความเชื่อมโยงและประสานกัน จะทำให้กระบวนการ โดยรวมมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ทั้งนี้กระบวนการทำงานในด้านของการ บริการ จำเป็นต้องมีการออกแบบกระบวนการท างานที่ชัดเจน เพื่อให้พนักงานภายในองค์กรทุกคน เกิดความเข้าใจตรงกัน สามารถปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างถูกต้องและราบรื่น เช่นเดียวกับที่ กนกพรธรณ สุขฤทธิ (2557, น. 33) ได้กล่าวไว้

สรุปได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจการให้บริการ (Market Mix) การบริหารการตลาดยุคใหม่นั้น ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (Buying Decision Process) จะเป็นลำดับขั้น 11 โดยพบว่าผู้บริโภคที่ผ่านกระบวนการตัดสินใจ 7 ขั้นตอน คือ ธุรกิจที่ให้บริการจะใช้ส่วนผสม การตลาด (Marketing Mix) หรือ 7Ps นั้นเอง

แนวคิดการมีส่วนร่วมและการบูรณาการ

5.1 แนวคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ดังนี้ อินทร์จันทร์, 2546

คาสเปอร์สัน และเบรทแบงค์ (Kasperson&Breitbank,1974 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือ สามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง United Nations Research Institute of Social Development (UNRISD) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่อง 1. การตัดสินใจ 2. การเข้าร่วมกิจกรรม 3. การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ

สหประชาชาติ (United Nations, 1981, p. 11) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม (Participation)ไว้ว่า

1. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
2. การเข้ามีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา
3. การเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องพัฒนา

ลิส (Lisk,1985 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550, หน้า 24)ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจและการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืนซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจ ระดับความไว้วางใจและต้องครอบคลุมทัศนคติ ความคาดหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

เฮต แฟร์ไชลด์ และคณะ (Fairchild, et. al.,1964 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์,2546, หน้า ๑๙) ได้ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันหรือการเข้ามามีส่วนติดต่อสัมพันธ์กันและอาจหมายถึง สถานการณ์ทางสังคมด้วยก็ได้

วิลเลียม (Erwin,1996 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรวงศ์, 2550,หน้า24) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างเข้มข้นกับประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2522, หน้า 19) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation)เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการณ์นั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร(Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลง

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า หมายถึง กระบวนการรัฐ การทา การส่งเสริม ชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528, หน้า5) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือทรัพยากรในส่วนของตนต่อกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินและวัสดุในกิจกรรมพัฒนา

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540,หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชน ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยการร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

ทวิทอง หงส์วิวัฒน์ (2527, หน้า 2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงน่าจะหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการ

จัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมและได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแบ่งออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

มรกต ศิริรัตนา (2535 อ้างถึงใน ณรงค์ วารีชล, 2551, หน้า 5) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการเกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นทำให้เกิดการร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม (ไชย

พีรพล ไชยพงศ์ (2539, หน้า 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่รัฐส่งเสริม ชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมรรมสมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

กลุ่มสังคมศาสตร์สาธาณสุข (2525, หน้า 21 อ้างถึงใน ขนิษฐา ศรีนนท์, 2544, หน้า 35) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การสร้างประชาธิปไตยคืออำนาจแห่งการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน ในกระบวนการนี้อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีการกำหนดวางแผนและดำเนินการในเรื่องที่ทั้งปวงอันมีผลต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของพวกเขาซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้ อานาจ ได้ ทรัพยากรของพวกเขา กลับคืนมาและนั่นย่อหมายถึงกระบวนการทางประชาธิปไตยและการปกครองตนเอง

วิลเลียม (William, 1980 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คากีสานนท์, 2550, หน้า 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องกับสังคมด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม

สรุปจากความหมายของการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันเข้ามาดำเนินการนั้นให้แล้วเสร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวคิดการบูรณาการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายบูรณาการรวมหน่วย คือ การนำหน่วยที่แยก ๆ กันมารวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ท่านพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้นิยามคำว่า “บูรณาการ” ไว้ว่า การทำให้หน่วยงานย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามารวมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว และได้กล่าวถึงลักษณะและองค์ประกอบของการบูรณาการไว้ว่า “ในการบูรณาการนั้นจะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นแล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างกัน มาแยกกันอยู่ มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ อันนี้ เรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวอื่นเป็นหลักอยู่ 3 อย่างในเรื่องบูรณาการคือ (ปยุตโต), 25

1. มีหน่วยย่อย องค์ประกอบ ชิ้นส่วน หรือชั้น ระดับ แ่ง ด้าน ที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้คือสิ่งที่เอามาประมวลเข้าด้วยกัน คือ สิ่งย่อย ส่วนย่อย
2. หน่วยย่อยเป็นต้นนั้น มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง อิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้อาจจะเลยไปถึงลักษณะที่ว่า ยื่นหยุ่น ปรับตัวได้ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย
3. เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วก็จะมีความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ โดยมีความประสานกลมกลืน เกิดภาวะได้ที่ พอดี หรือสมดุลได้ที่ หรือพอดีสมดุลแล้ว องค์รวมนั้น มีชีวิตชีวา ดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดีอันเป็นภาวะของการบูรณาการ

โดยสรุปความของ “การบูรณาการ” คือ การจัดสรรและระดมสรรพกำลังขององค์กรตั้งแต่วัตถุดิบ ทรัพยากร บุคลากร กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ โดยทำให้เกิดการประสานร่วมกันอย่างสอดคล้องกลมกลืนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การผลิตสินค้าหรือบริการที่ลูกค้าพึงพอใจ และในงานวิจัยครั้งนี้ การบูรณาการ หมายถึง การพัฒนาควบคู่กันไปทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม และจิตใจ และยังมีการบูรณาการกับ 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2546: 178-179) ได้ระบุว่า แนวคิดและต้นกำเนิดของคำว่า อีโคทัวร์ริซึม (ecotourism) มาจากประเทศตะวันตก มีการให้คำนิยามคำนี้หลากหลายขึ้นอยู่กับภูมิหลังของแต่ละคนหรือสังคมที่ผู้เขียนหรือนักวิชาการคลุกคลีอยู่ โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญใน

เรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน (สวนศรี, 2546)

จากบทเรียนของการพัฒนาประเทศ โครงการพัฒนาหลายโครงการเป็นโครงการที่ดีแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากมองที่โครงการเป็นตัวตั้งไม่ได้มองที่ประชาชน ดังนั้น การให้บทบาทและความสำคัญของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนขององค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เห็นว่าหากจะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยั่งยืนต้องมองที่ชุมชนเป็นศูนย์กลาง จึงเกิดแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น

“การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

ในช่วง 2 - 3 ปี ที่ผ่านมามีคำว่า "Community-based Tourism : CBT" การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลาย

ในหลายๆความหมาย ความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการด้านโฮมสเตย์ ที่ต้องมี "ชุมชน" เป็นส่วนประกอบสำคัญ

การท่องเที่ยวกลายเป็น"เครื่องมือ"ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาประเทศอย่างมากและยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่นการเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่างๆ จึงมีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ขยายมากขึ้น เช่นการเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด 5 ดาว 4 ดาว ไปถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่น ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และการขยายตัวไปในแทบทุกภูมิภาคของไทย ก่อให้เกิดการตื่นตัวเพราะมองว่าเป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะที่ใดก็ตาม

แต่จากการที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งผู้ดูแลหรือเป็นเจ้าของก็คือประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ ว่าจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างไร เพราะทรัพยากรทุกอย่างต้องมีข้อจำกัดในการใช้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการใช้ที่ยั่งยืน และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และควรทำอย่างไร เมื่อ "ชุมชน" กลายเป็น "สินค้า" หรือ "เครื่องมือ" ที่เป็นทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ ในขณะเดียวกันเป็นสิ่งที่ทำทนายและละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง เสมือนกับการที่ต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความยินดีของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นผู้ที่ถูกกล่าวอ้างถึงอยู่ตลอดเวลาในการที่รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาใดๆจึง "ต้องให้ความสำคัญต่อชุมชนในระดับต้นๆ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์" อยู่เสมอ

เมื่อชุมชนมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็จะมีค่าใหม่ๆเกิดขึ้น อาทิเช่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวผ่านชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชน ก็ขึ้นอยู่กับนิยามแห่งการสื่อความหมายต่อคำดังกล่าว แต่ที่แน่นอนก็คือ "ชุมชน" เป็นสิ่งที่ต้องถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และอย่างไรคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน "Community Based Tourism : CBT" ที่เหมาะสมอันจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นผล

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2556) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี (ปิ่นแก้ว, 2556)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย (จิตตั้งวัฒนา, 2548)

1. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
2. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์
3. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
4. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
5. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา
6. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์
7. ภาษาและวรรณกรรม
8. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร
9. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ
10. ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมาแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อศึกษา และเรียนรู้ถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ทั้งที่มีมานานแล้ว และที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วัฒนธรรมเป็น

วัตถุศิลปะ หรือใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว (กาญจนา แสงลัมสุวรรณ และศรัณยา แสงลัมสุวรรณ, 2557)

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไว้ว่าเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยว ที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมาตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่างๆ ในโลกที่มี ความเกี่ยวโยงพึ่งพา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ Suger (Suger.n.d.: unpagged) ซึ่งให้เห็นว่าส่วนประกอบทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์งานหัตถกรรม กิจกรรมทางประเพณี ภาษา อาหาร ศิลปะ ดนตรี ศาสนา สถาปัตยกรรมการศึกษา ลักษณะการแต่งกาย เทคโนโลยีของชุมชนท้องถิ่น และกิจกรรมยามว่าง

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงาม ทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราว และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิตภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น

การสัมผัสโดยตรงระหว่างนักท่องเที่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นอย่างน้อย 2 ประเภท (เจริญญา เจริญสวัสดิ์, 2544) คือ 1. ท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นอย่างเต็มรูปแบบโดยนักท่องเที่ยวไปพำนักอาศัยอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งๆ เป็นระยะเวลาหนึ่ง และใช้ชีวิตเหมือนชนพื้นเมือง อาทิ การท่องเที่ยวพักค้างแรมแบบโฮมสเตย์ 2. การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นแบบมีการจัดการโดย นักทัศนศึกษาไปทัศนศึกษาเยี่ยมชมกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งๆ ในช่วงเวลาสั้นๆ ไม่พักค้างโดยพยายามเรียนรู้เข้าใจวัฒนธรรมของชนเผ่า นั้น และแต่ไม่ได้ลองใช้ชีวิตในรูปแบบเดียวกับชนพื้นเมือง วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติควรได้ร่วมมือกันทบทวนบำรุงรักษา ส่งเสริม และเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๑๓)

เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า “งานด้านการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรม นั้น เป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญา และทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ และองค์ประกอบ ที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษา และดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป” (กรมศิลปากร, 2513)

ในแนวทางในการศึกษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2539 ตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติได้กล่าวถึง ความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐาน และเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคี กลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกับบนพื้นแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุข และยามทุกข์

2. วัฒนธรรมเป็นกรอง และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกัน และแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสมาชิก และของสังคมได้

3. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกัน และจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะ และดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง, 2545) ได้ให้แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และความต้องการของชุมชน ว่าจะต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

3. วิธีการ และความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นเพราะจะเป็นเครื่องวัดความต้องการประเภท และจำนวนนักท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้นๆ

4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำให้อาณาเขตเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพ

5. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนใน

ท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมี ความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วยเพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรม และค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่

6. เงินทุนและแรงงานรวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่นเพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาทางการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

7. การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และงานเทศกาลที่จัดขึ้น เพื่อนักท่องเที่ยว

8. เรื่องราวและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

9. ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่อย่างน้อย 3 สิ่งดังต่อไปนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2549)

1. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางไปสัมผัส ชื่นชมและมี ประสบการณ์ในวัฒนธรรมของสถานที่นั้น ซึ่งแต่ละสถานที่จะมีจุดเด่นหรือจุดดึงดูดใจแตกต่างกันไป เช่น ทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต หรือ กิจกรรมพิเศษเพื่อ การท่องเที่ยว เช่น การแสดง อาหารพื้นเมือง เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างจากแหล่ง ท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยมีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว มายังแหล่งท่องเที่ยว

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่ง ท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก และปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและพอดเหมาะกับความสามารถในการ รองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดหาบริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ ยานพาหนะ โดยต้องคำนึงถึงการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การทำลายทัศนียภาพ ปัญหามลภาวะทางอากาศ หรือ ปัญหาสภาพการจราจรติดขัด เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เพื่อการอำนวยความสะดวกและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว จำเป็นที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวมีอย่างน้อย 4 ด้านคือ

(1) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่จำหน่ายบัตรเข้าชม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่พัก ร้านค้า และบ้านพัก พนักงาน เป็นต้น (2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ระบบแสงสว่าง ระบบน้ำใช้ระบบกำจัดขยะและน้ำเสีย สวนหย่อม ลานกิจกรรม ม้านั่ง เป็นต้น (3) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น (4) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายแสดงแผนที่ตั้ง ของแหล่งท่องเที่ยว และร้านอาหาร เป็นต้น ดังนั้นเองในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจะต้องใส่ใจในองค์ประกอบเหล่านี้ด้วย

กระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรถูกสร้างขึ้นตามความเหมาะสมของประเภทและลักษณะของเมืองและพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดย พิจารณาถึงบริบททางธรรมชาติและวัฒนธรรมของเมือง นอกจากนี้ ยังควรมีการศึกษาขนบธรรมเนียม ท้องถิ่นควบคู่ไปกับการใช้เครื่องมือในการวางแผนเพื่อการจัดการภูมิภาคและพื้นที่เมืองนั้น (ICOMOS, 2011) การวางแผนการจัดการนั้นควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้เรื่องการอนุรักษ์และการ พัฒนาทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ให้ดีขึ้น จากการประชุมเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง หลักการในการคุ้มครองและจัดการเมืองและพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ ได้ข้อสรุปเป็นหลักการวัลเลตตา: หลักการเพื่อการรักษาและการจัดการเมืองและพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ (2011) (The Valletta Principles for the Safeguarding and Management of Historic Cities, Towns and Urban Areas) (ICOMOS, 2011) ซึ่งในหลักการวัลเลตตาได้กล่าวถึงหลักในการวางแผนการจัดการโดยกล่าว ว่าในการวางแผนนั้นต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

- (1) ระบุคุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Values)
- (2) บ่งชี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและคุณค่าของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละฝ่าย
- (3) บ่งชี้ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น
- (4) ระบุเป้าหมายในการอนุรักษ์

(5) ระเบียบวิธีการ เทคนิค และเครื่องมือในการบริหาร การจัดการการเงิน และกฎหมาย

(6) เข้าใจจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และความเสี่ยง

7) ระบุกลยุทธ์ที่เหมาะสม ระยะเวลาในการดำเนินงานและการทำงานที่เป็นรูปธรรม การระบุคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะจากการประชุมเพื่อการจัดการมรดกวัฒนธรรมขององค์การอิโคโมสสากล เรื่องการระบุคุณค่าทางวัฒนธรรมจะถูกหยิบยกเป็นประเด็นในการพิจารณาเสมอ ในการประชุมกฎบัตรอิโคโมสประเทศออสเตรเลียว่าด้วยเรื่องสถานที่ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา) (ICOMOS, 1999) กล่าวว่า “คุณค่าของสถานที่ในทุกด้าน ควรได้รับการพิจารณาอย่างครอบคลุม ไม่ควรเน้นด้านใดด้านหนึ่งจนคุณค่าด้านอื่นถูกลดทอนคุณค่าลง โดยรูปแบบของคุณค่าของสถานที่นั้น อาจอยู่ในรูปของสถานที่หรือในโครงสร้างทางกายภาพ (Fabric) สภาพแวดล้อมโดยรอบ (Setting) การใช้งาน (Use) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสถานที่ (Associations) ความหมาย (Meanings) บันทึก (Records) สถานที่และสิ่งที่เกี่ยวข้อง (Related places and related objects)

นอกจากนี้ ในกระบวนการการวางแผน การตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีการบ่งชี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละฝ่าย เพื่อสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างครอบคลุม

การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและกลุ่มองค์กรในพื้นที่เป็นกระบวนการที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานอนุรักษ์ (Washington Charter, art 3) ดังนั้นเอง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการร่างข้อมูลทั่วไปในการจัดการท่องเที่ยว สร้างความเข้าใจ ให้กับชุมชนทั้งกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่ ควรมีแผนในการกระจายผลประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ มีการอธิบายแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวทางการพัฒนาชุมชน และมีมาตรการในการควบคุมและ พัฒนาแผน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

ประสิทธิผลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เป้าหมายสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นคือ การรักษาคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมไว้ให้เป็นมรดกของคนรุ่นถัดไป อีกทั้งการท่องเที่ยวควรเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ชุมชนและดูแลสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของ ชุมชนนั้นจึงควรวางแผนร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วย (กนกวรรณ

ดุงศรีแก้ว, 2549) โดย พจนา สนวนศรี (2541) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ 5 ด้านของการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมการ ท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านมีรายได้จากผลผลิต และสามารถพึ่งพาตนเองได้
2. ด้านการเมือง มีการพัฒนาจากความต้องการของประชาชน ทุกคน
3. ด้านสังคม ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีองค์การชุมชน มีความเป็น ธรรมเท่าเทียมกันในสังคม
4. ด้านวัฒนธรรม เกิดกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมของตน มีการอนุรักษ์ และถ่ายทอดวัฒนธรรม
5. ด้านสิ่งแวดล้อม มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดการเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม

กล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงาม ทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและกลุ่มองค์กรในพื้นที่เป็นกระบวนการที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานอนุรักษ์ การรักษาคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมไว้ให้เป็นมรดกของคนรุ่นถัดไป อีกทั้งการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ชุมชนและดูแลสิ่งแวดล้อม ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนนั้น ๆ

บริบทพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตราประจำจังหวัด เป็นรูปพระบรมธาตุเจดีย์มีรูปสัตว์ ตามปี่นักษัตรล้อมรอบ หมายถึง เมือง 12 นักษัตร จากตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 มีทั้งหมด 12 เมือง

ความหมายจังหวัด นครอันงามสง่า แห่งพระราชผู้ทรงธรรม

ใช้อักษรย่อจังหวัด นศ.

ดอกไม้ประจำจังหวัด ดอกราชพฤกษ์

ต้นไม้ประจำจังหวัด ชื่อ ต้นชะเอม ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mellettia atropurpurea*

นกประจำจังหวัด ชื่อ นกกินปลีหางยาวเขียว (Green-tailed Sunbird)

วิสัยทัศน์นครศรีธรรมราช

"นครศรีธรรมราช เมืองศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เมืองเกษตรและท่องเที่ยวที่น่าอยู่ สู่สังคมพัฒนาที่ยั่งยืน"

ประวัติความเป็นมา จังหวัดนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มาไม่น้อยกว่า 1,800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี และหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ว่า นครศรีธรรมราช มีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช สามารถประมวลได้ว่า "นครศรีธรรมราช" ได้ปรากฏชื่อในที่ต่างๆ หลายชื่อตามความรู้ความเข้าใจที่สืบทอด กันมา และสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ ที่เคยเดินทางผ่าน ในระยะเวลาที่ต่างกันเช่น ตามพหุलिङ्ग ตามพรลิงค์ มัทธาสิงคม ตามพหุलिङ्กเวร ไฮลิง โพลิง เซียะไต้ว โลแค็ก (Locae) สิทธิธรรมนคร ศรีธรรมราช ลิกอร์ (Ligor) ละคอน คิวตุดอน สุวรรณปุระ ปาฏลีบุตร (Pataliputra) และเมือง นคร เป็นต้น

คำว่า "นครศรีธรรมราช" น่าจะมาจากสร้อยพระนามของปฐมกษัตริย์ ผู้ครอง นครศรีธรรมราช คือพระเจ้าศรีธรรมโศกราช คำนี้ แปลความได้ว่า "นครอันงามสง่าแห่ง พระราชาผู้ทรงธรรม" และธรรมของราชา แห่งนครนี้ก็คือ ธรรมแห่ง พระพุทธศาสนา

ถ้าจะลำดับความเป็นมาของนครศรีธรรมราช จากหลักฐาน โบราณคดี และ ประวัติศาสตร์ที่สืบค้น ได้ในขณะนี้ พบว่ามีภูมิหลังอันยาวนานนับตั้งแต่ยุคหินกลาง ในราว 8,350-11,000 ปีที่ล่วงมา จากหลักฐานมีการพบเครื่องหิน ที่มีตัวขวานยาวใหญ่ (บางคน เรียกว่าระนาดหิน) ที่อำเภอท่าศาลา ในยุคโลหะ ได้พบหลักฐานทางโบราณคดี คือ กลอง มโหระทึกสำริด 2 ใบ ที่บ้านเกตุ กาย ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง และที่คลองคูด้วน อำเภอ ฉวาง

นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่อำเภอสิชลปัจจุบัน ยังมีร่องรอยโบราณสถาน และโบราณวัตถุ เกี่ยวเนื่องในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีอายุเก่าแก่ที่สุดใน นครศรีธรรมราช เช่น พระพุทธรูปสำริด ศิลปะแบบอมราวดีของอินเดีย และเศียรพระพุทธรูปศิลปะแบบคุปตะอินเดีย เป็นต้น จากหลักฐานเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าใน ช่วงนั้นศรีธรรมราชได้รับ อิทธิพลวัฒนธรรมมาจาก อินเดียอย่างมากมาย ทั้งในด้านศาสนา ความเชื่อ อักษร ภาษา ประเพณี และการปกครอง จน กลายเป็นพื้นฐานวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชมาถึง ปัจจุบันนี้

พุทธศตวรรษที่ 17-19 เป็นช่วงที่นครศรีธรรมราชมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด ภายใต้การปกครองของราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองน่าจะเนื่องมาจากการเป็นสถานีการค้าสำคัญของคาบสมุทรไทยเป็นจุดพักถ่ายซื้อสินค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตกที่ดีที่สุดในเวลานั้น ประกอบกับบริเวณ หาดทรายแก้วอันเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธองค์ความศรัทธาและความเลื่อมใสในบวรพุทธศาสนา จึงเป็นปัจจัยชักนำให้ผู้คน จากทุกสารทิศในภาคใต้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในนครศรีธรรมราชอย่างหนาแน่น ในราว พ.ศ. 1700 เศษ ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราชก็สามารถจัดการปกครอง หัวเมืองรายรอบ ได้สำเร็จถึง 12 เมือง เรียกว่า เมืองสิบสองนักษัตร คือ

1. เมืองสายบุรี ตราหนู
2. เมืองปัตตานี ตราวัว
3. เมืองกลันตัน ตราเสือ
4. เมืองปาหัง ตรากระต่าย
5. เมืองไทรบุรี ตรางูใหญ่
6. เมืองพัทลุง ตรางูเล็ก
7. เมืองตรัง ตราม้า
8. เมืองชุมพร ตราแพะ
9. เมืองปัตตานี (กระบี่) ตราลิง
10. เมืองสระบุรี (สงขลา) ตราไก่
11. เมืองตะกั่วป่า ถลาง ตราหมา
12. เมืองกระบี่ ตราหมู

จากหลักฐานตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ตลอดจนถึงวรรณกรรมเรื่องพระนิพนธ์ทุกสำนวน ต่างยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจน ถึงความ รุ่งเรืองไพศาลของนครศรีธรรมราช ในยุคดังกล่าวและสามารถควบคุมหัวเมือง อื่น ๆ ได้ทั่วถึงคาบสมุทร มีแสนยานุภาพเกรียงไกรถึงขนาดกรีธาทัพไปตีลังกาถึงสองครั้ง

เหนือสิ่งอื่นใดราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ได้สถาปนาพระพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์ขึ้นอย่างมั่นคงในนครศรีธรรมราช มีการบูรณะพระเจดีย์เดิม ให้เป็นทรงระฆังคว่ำ อันเป็นศิลปะลังกา จนนครศรีธรรมราชกลายเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม เป็นเมืองแม่แห่งวัฒนธรรมที่ได้ถ่ายทอด ศิลปวัฒนธรรมไปยัง หัวเมืองอื่น ๆ รวมทั้งสุโขทัยซึ่งในเวลานั้นเพิ่งเริ่ม ก่อตัวขึ้นเป็นราชธานีทาง ภาคเหนือตอนล่างใหม่ ๆ

ในช่วงแรกของการตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี คือสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้แต่งตั้งอุปราช (พัฒน์) บุตรชายของพระเจ้านครศรีธรรมราช (หนู) ขึ้นเป็น เจ้าพระยานครศรีธรรมราช " เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) รับราชการมาจนถึงปลาย รัชสมัยรัชกาลที่ 2 จึงได้กราบขอลาออกจากตำแหน่งด้วย เห็นว่าชราภาพมากแล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พระบริรักษ์ ภูเบศรผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมา กระทำ ความดีความชอบในราชการ จนได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช " คนทั่วไป รู้จักในนาม เจ้าพระยานครน้อย "

เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ตามหลักฐานทางราชการ กล่าวว่า เป็นบุตรเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) แต่คนทั่วไปทราบกันว่า เป็นโอรสพระเจ้ากรุงธนบุรี

เจ้าพระยานครศรีธรรมราชผู้ที่มีความสามารถ ได้ปราบปรามหัวเมืองมลายู ได้สงบราบคาบเป็นนักรบที่กล้าหาญคนหนึ่ง โดยเฉพาะการเจรจากับอังกฤษในสมัย รัชกาลที่ 2-3 ได้ทำให้ เมืองนครศรีธรรมราชมีอิทธิพลต่อหัวเมืองมลายู เป็นที่น่านับถือยำเกรงแก่บริษัทอังกฤษซึ่งกำลังแผ่อิทธิพลทางการค้าขายและการเมือง ในภาคพื้น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ยังเป็นผู้มีฝีมือในทางช่างหลายอย่างเช่น ฝีมือในทาง การต่อเรือจนได้รับสมญาว่าเป็น "นาวิสถาปนิก" และใน สมัยรัชกาลที่ 4 เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ก็ได้ถวายพระแท่นถมตะทอง และ พระราชยานถมอีกด้วย

ภายหลังที่เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ถึงแก่อสัญกรรม เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชคนถัดมา คือเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ผู้บุตรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรเป็นเหตุให้หัวเมือง กระจ่างกระเดื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแก้ไข จัดการปกครองหัว เมืองปักษ์ใต้ โดยให้มีการปกครองเป็นมณฑลนครศรีธรรมราช จึงเป็นมณฑลหนึ่งของ ประเทศไทย โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุโขมนัยวินิต (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลนครศรีธรรมราช ในพ.ศ. 2439

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการเปลี่ยนแปลง การบริหารราชการแผ่นดินด้านการปกครองหัวเมืองอีกครั้งหนึ่งในรัชกาลนี้ โปรดฯ ให้มีการแต่งตั้ง ตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้ขึ้น เพื่อปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งหมด ในการนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรี ราเมศวร์ดำรงตำแหน่ง อุปราชปักษ์ใต้

จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงได้ยุบมณฑลนครศรีธรรมราชลงเป็นจังหวัดหนึ่งของราชอาณาจักรไทย และดำรงฐานะดังกล่าว เรื่อยมาจนปัจจุบัน

การปกครองส่วนภูมิภาค

การปกครองแบ่งออกเป็น 23 อำเภอ

1. อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
2. อำเภอพรหมคีรี
3. อำเภอลานสกา
4. อำเภอฉวาง
5. อำเภอพิปูน
6. อำเภอเชียรใหญ่
7. อำเภอชะอวด
8. อำเภอท่าศาลา
9. อำเภอทุ่งสง
10. อำเภอนาบอน
11. อำเภอทุ่งใหญ่
12. อำเภอปากพนัง
13. อำเภอร่อนพิบูลย์
14. อำเภอลิขิต
15. อำเภอขนอม
16. อำเภอหัวไทร
17. อำเภอบางขัน
18. อำเภอถ้ำพรหม
19. อำเภอจุฬาภรณ์
20. อำเภอพระพรหม
21. อำเภอนบพิตำ
22. อำเภอช้างกลาง
23. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,942,502 ตร.กม หรือประมาณ 6,240,664 ไร่ มีพื้นที่มาก เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ 1.98 ของพื้นที่

ทั้งประเทศ ที่ตั้งของตัวจังหวัด ตั้งอยู่ประมาณละติจูด 9 องศาเหนือและลองจิจูด 100 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและอำเภอบ้านดอน

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
อำเภอห้วยยอดจังหวัดตรัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอชนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทรประมาณ 225 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างไปตามลักษณะของ เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวยาวของคาบสมุทร เป็นผลให้ ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. บริเวณเทือกเขาตอนกลาง
2. บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก
3. บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

บริเวณเทือกเขาตอนกลาง

ได้แก่บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของ จังหวัดลงไปถึงตอนใต้สุด บริเวณพื้นที่ของอำเภอที่อยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลางได้แก่ อำเภอสิชล อำเภอชนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม ในเขตเทือกเขานี้มีภูเขาสูงสุดในจังหวัด คือเขาหลวง ซึ่งสูงประมาณ 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

นอกจากนี้เทือกเขาดังกล่าวยังเป็นเส้นแบ่งเขตอำเภอ ระหว่างอำเภอทุ่งสง อำเภอฉวาง กับอำเภอชะอวด อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอลานสกา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอพรหมคีรี อำเภอท่าศาลา และเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช กับอำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกด้วย

บริเวณเทือกเขาตอนกลาง มีเส้นทางคมนาคมผ่านจากบริเวณที่ราบชายฝั่ง ตะวันออก ไปยังบริเวณที่ราบด้านตะวันตกได้ คือทางหลวงหมายเลข 40 ซึ่งข้ามจากอำเภอสิชล อำเภอชนอมสู่เขตอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และทางหลวง หมายเลข 40 5 จากอำเภอลานสกา ไปสู่อำเภอฉวาง ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช และทางหลวงหมายเลข 4 จาก อำเภอร่อนพิบูลย์ ไปสู่อำเภอทุ่งสง

บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก

ได้แก่บริเวณตั้งแต่เทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย จำแนกได้เป็น 2 ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชลงไปทางใต้ เป็นที่ราบ ที่มีความกว้างจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร มีแม่น้ำลำคลองที่มีต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสาย นับเป็นที่ราบ ซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัด ลำน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง และมี คลองสายเล็ก ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชอีกหลายสาย เช่น คลองปากพญา และคลองท้ายวังเป็นต้น อีก บริเวณหนึ่ง คือตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนือ เป็นบริเวณฝั่งแคบ ๆ ไม่เกิน 15 กิโลเมตร อำเภอที่อยู่ในเขตที่ราบด้านนี้คือ อำเภอขนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด

บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

ได้แก่ บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด จึงมี ลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่ในบริเวณที่ราบด้านนี้ คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอธำพรธร และอำเภอทุ่งสง ลำน้ำ สำคัญ ได้แก่ ต้นน้ำของแม่น้ำตาปีไหลผ่าน อำเภอพิปูน อำเภอฉวาง และอำเภอทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีลำน้ำที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำตรังอีกด้วย คือน้ำตกโยง และคลองวังหีบ ซึ่งไหลผ่าน อำเภอทุ่งสง ไปยังอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และออกทะเลอันดามัน ที่อำเภอกันตัง

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของนครศรีธรรมราช จากสภาพที่ตั้งใกล้เส้นศูนย์สูตร มีภูเขาและเป็นคาบสมุทรทั้งสองด้าน กล่าวคือ ด้านตะวันออกเป็นทะเลจีนใต้ มหาสมุทรแปซิฟิก ด้านตะวันตก เป็นทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดีย ทำให้นครศรีธรรมราช ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมจากมหาสมุทรอินเดียและพายุหมุนเขตร้อน จากทะเลจีนใต้ สลับกัน ดังนี้

1 ลมมรสุม ในแต่ละปี จังหวัดนครศรีธรรมราชจะได้รับอิทธิพลของลมมรสุม ดังนี้

1.1 ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมนี้มีทิศทางพัดผ่านมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามันเข้าสู่ประเทศไทย บริเวณชายฝั่งตะวันตกจึงมีฝนตกชุก ในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นเนื่องจากมีเทือกเขาทางตะวันตกและตอนกลางเป็นแนวกั้นทิศทางลม

ทำให้ฝนตกไม่มากนัก อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะอยู่ในช่วงประมาณ เดือน พฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม

1.2 ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมนี้พัดผ่านอ่าวไทยเข้าสู่ภาคใต้ ทำให้เกิดฝนตก ชุกในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ตั้งอยู่ในด้านรับลมของ เทือกเขา อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะทำให้ฝนตกมากในช่วงประมาณ เดือน พฤศจิกายน - มกราคม

2. พายุหมุนเขตร้อน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อลักษณะอากาศของจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวคือ พายุหมุนเขตร้อนเป็นระบบความกดอากาศต่ำที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 2 องศา ละติจูดก่อตัวขึ้นเหนือบนน้ำในเขตร้อนระหว่างละติจูด ประมาณ 5-20 องศาเหนือ โดยไม่มีระบบแนวปะทะเข้ามาเกี่ยวข้องและมีการหมุนเวียนชัดเจน ซึ่งตามข้อ ตก ลงระหว่างประเทศได้แบ่งชนิดของพายุหมุนเขตร้อนตามความรุนแรง ดังต่อไปนี้

2.1 พายุดีเปรสชัน เป็นพายุหมุนเขตร้อนที่มีความเร็วสูงสุด ใกล้ศูนย์กลางที่ผิวพื้น ไม่เกิน 34 นอต (63 กิโลเมตรต่อชั่วโมง) ใช้สัญลักษณ์ D

2.2 พายุไซร่อน เป็นพายุหมุนเขตร้อนที่มีความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลางที่ผิวพื้น ตั้งแต่ระหว่าง 34-63 นอต (63-117 กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

2.3 พายุไต้ฝุ่น เป็นพายุหมุนเขตร้อนที่มีความเร็วสูงสุดใกล้ศูนย์กลางที่ผิวพื้น ตั้งแต่ 64 นอต (8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง) ขึ้นไป

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ

1. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง เป็นอารามหลวงชั้นเอก ชั้นวรมหาวิหาร เดิมชื่อวัดพระธาตุมีลักษณะรูปแบบศิลปกรรม เป็นเจดีย์ทรงลังกา มีปี่สียอดทองคำเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของภาคใต้

2. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ถนนราชดำเนิน ภายในอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยทวารวดีจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์เปิดบริการสัปดาห์ละ 5 วัน หยุดวันจันทร์วันอังคารและวันนักขัตฤกษ์

3. สำนักวิปัสสนากรรมฐานวัดชಾಯนา ถนนพัฒนาการทุ่งปรัง อำเภอเมือง ริเริ่มโดยท่านพุทธทาสภิกขุเป็นสาขาหนึ่งของวัดสวนโมกข์
4. หอพระพุทธสิหิงค์ บริเวณศาลากลางจังหวัด ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปสิหิงค์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหนึ่งในสามของประเทศไทย
5. ศาลพระเสื้อเมือง อยู่ตรงข้ามวัดสวนป่า อำเภอเมือง ภายในมีเทวรูป 2 องค์คือพระเสื้อเมืองและพระทรงเมือง
6. หอพระอิศวร ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง เป็นโบราณสถานในศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไศวนิกายเป็นที่ประดิษฐานศิวลึงค์
7. หอพระนารายณ์ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง เป็นโบราณสถานในศาสนาพราหมณ์
8. กำแพงเมือง ถนนราชดำเนิน เป็นกำแพงที่ซ่อมขึ้นใหม่ตามรูปแบบเดิม
9. ศาลาโดก หรือศาลาประตูก ถนนราชดำเนิน เป็นสถานที่พักของคนเข้าเมืองไม่ทันในสมัยก่อน
10. พระวิหารสูงหรือหอพระสูง ถ.ท่าช้าง ใกล้กับสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช
11. สระล้างดาบศรีปราชญ์และอนุสาวรีย์ศรีปราชญ์ตั้งอยู่ในโรงเรียนกัลยาณี
12. เจดีย์กษัตริย์ช้างสำนักงานเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ถนนราชดำเนิน
13. อนุสาวรีย์วีรไทย ถนนราชดำเนิน อยู่ในค่ายวชิราวุธ ชาวบ้านเรียกว่า จ่าดำ หรือเจ้าพ่อจ่าดำ
14. วัดเขาขุนพนม และศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา อำเภอพรหมคีรี
15. แหล่งโบราณคดีวัดโมคคัลลาน อำเภอท่าศาลา เป็นเทวสถานของศาสนาฮินดู
16. แหล่งโบราณคดีเขาตา อำเภอสิชล เป็นศาสนสถานสำคัญในลัทธิไศวนิกาย
17. พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อำเภอปากพนัง เป็นที่รวบรวมความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของกลุ่มน้ำปากพนัง
18. วัดนันทาราม อำเภอปากพนัง มีพระพุทธรูปสมัยกรุงศรีอยุธยาและศิวลึงค์องค์ใหญ่อายุ 1200 ปี
19. ศิลปินเจ้าชองคอย อ.ร่อนพิบูลย์จารึกเป็นอักษรปัลลวะภาษาสันสกฤต
20. วัดเขาแก้ววิเชียร อ.เชียรใหญ่ เป็นวัดเก่าแก่ประมาณ 400 ปี มีพันธุ์ไม้และสิ่งอาศัยอยู่มาก
21. วัดแม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่ชมสิ่งใหญ่และรูปปั้นพระนางเสียดชาวแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

1. อุทยานแห่งชาติเขาหลวง คลอบคลุม 7 อำเภอ มียอดเขาสูง 1.835 เมตร ได้รับรางวัลกินรี รางวัลยอดเยี่ยมประเภทแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติปี 2541
2. น้ำตกกะโรม อำเภอลานสกา สูง 19 ชั้น ชั้นที่ 7 ชื่อ หนานคาคาฟ้า ซึ่งสวยงามที่สุด
3. บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา เป็นชุมชนวิถีชีวิตแบบชาวสวนอยู่กับธรรมชาติจัดที่พักแบบโฮมสเตย์เป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้รับรางวัลกินรีรางวัลยอดเยี่ยม อุตุสาหกรรมท่องเที่ยวปี 2551
4. น้ำตกพรหมโลก อำเภอพรหมคีรีเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ เกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช
5. น้ำตกอ้ายเขียว ตำบลทอนหงส์อำเภอพรหมคีรีต้นน้ำเกิดจากเขาหลวงมีทั้งหมด 15 ชั้น
6. น้ำตกกรุงชิง อำเภอนบพิตำ เป็นน้ำตกจากผาสูงชันประมาณ 100 เมตร ชั้นที่สวยงามคือ “หนานฝนแสนห่า”
7. ถ้ำหงส์อำเภอนบพิตำ ภายในถ้ำมีธารน้ำไหลผ่าน ยาวประมาณ 300 เมตร สามารถทะลุไปอีกด้านหนึ่ง
8. น้ำตกกรุงนาง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ เป็นน้ำตกขนาดกลางสูงประมาณ 30 เมตร
9. น้ำตกคลองปาว หมู่ 6 ตำบลกรุงชิงอำเภอนบพิตำ เป็นน้ำตกสวยงามต้นกำเนิดของคลองกลาย
10. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลช้างกลาง ได้รับรางวัลกินรีรางวัลดีเด่นด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี 2545
11. น้ำตกท่าแพ ตำบลช้าง อำเภอช้างกลาง เป็นน้ำตกประมาณ 10 ชั้น
12. น้ำตกสวนขัน ตำบลสวนขัน อำเภอช้างกลาง เป็นแหล่งธรรมชาติที่สวยงามเหมาะในการเดินป่า
13. วัดถ้ำทองพรรณรา อำเภอถ้ำพรรณรา มีประเพณีขึ้นถ้ำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11
14. น้ำตกสุนันทา อำเภอท่าศาลา เป็นน้ำตกขนาดเล็กแต่มีความสวยงาม
15. หาดสระบัว อำเภอท่าศาลา เป็นหาดทรายยาว จากเหนือลงใต้
16. หาดหินงาม อำเภอสิชล บริเวณชายหาดเต็มไปด้วยก้อนหินกลมเกลี้ยง สีสนสวยงาม
17. หาดคอเขา (หาดปิติ) อำเภอสิชล เป็นหาดที่ต่อจากหาดหินงาม
18. น้ำตกสี่ขีด อำเภอสิชล เป็นน้ำตกขนาดเล็ก ไหลผ่านหินระยະทางยาว

19. น้ำตกหน่อตง อำเภอสิชล เป็นน้ำตกที่สวยงาม มีจำนวน 7 ชั้น
20. น้ำตกภูริน อำเภอสิชล เป็นน้ำตกที่เกิดจากห้วยผ่านภูเขาหินปูน
21. เขาวงกตอำเภอสิชล เป็นภูเขาที่มีเชิงเขาติดชายทะเล มีหาดทรายสวยงาม
22. อุทยานแห่งชาติขนอม หมู่เกาะทะเลใต้อำเภอขนอม พื้นที่ครอบคลุมเกาะนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี
23. อ่าวขนอม อำเภอขนอม เป็นชายฝั่งทะเลสวยงาม ประกอบด้วยหาดหลายหาด
24. หาดในเพลา อำเภอขนอม เป็นหาดแนวยาวโค้งขนานกับแนวภูเขา
25. อ่าวท้องหยีอำเภอขนอม เป็นหาดทรายงามที่มีสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติอย่างสมบูรณ์
26. ถ้ำเขาวังทอง อำเภอขนอม ภายในถ้ำเป็นห้องโถงขนาดใหญ่บ้าง เล็กบ้าง อันสวยงาม
27. ชายทะเลปากพริกและแหลมตะลุมพุก เป็นสถานที่รำลึกเหตุการณ์วาทภัยปี 2505
28. บ้านรังนก อำเภอปากพริก เป็นคอนโดนิก มีนางงามแอนด์มาทำรังอยู่ในชุมชนเมือง
29. ล่องเรือชมแม่น้ำปากพริกชมวิถีชีวิตชาวปากพริกโครงการพระราชดำริและปล่อยโรงสีไฟสมัย ร.5
30. น้ำตกโยงอำเภอทุ่งสง มีลักษณะกระแสน้ำรวมเป็นเกลียวเชือกเส้นใหญ่ตกจากหน้าผาสูงชัน
31. ถ้ำตลอด อำเภอทุ่งสง เป็นถ้ำเล็กสามารถเดินทะลุได้ตลอด
32. น้ำตกคลองจางและเดินป่าเขาเหมน เป็นน้ำตก 7 ชั้น และเขาเหมนเป็นรูปปิรามิด
32. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84 เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ 1,257 ไร่ ประกอบด้วยสวนสัตว์เปิด(ชมฟรี)สวนนก สวนเต่า สวนนกน้ำ สวนสุขภาพ ศูนย์วัฒนธรรมไทยญี่ปุ่น พิพิธภัณฑ์เมืองนครศรีธรรมราช เมืองพุทธภูมิและพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม

1. บ้านหนังตะลุงสุชาติทรัพย์สิน 10/11 ถ.ศรีธรรมโคก 3 ศิลปินท้องถิ่นรับรางวัลกินรีปี 2539
2. พระตำหนักประทับแรมอำเภอปากพริกโครงการสร้างบ้านให้พ่อเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมแบบภาคใต้

3. หมู่บ้านทำพัดใบกระพ้อ อ.ร่อนพิบูลย์เป็นหัตถกรรมท้องถิ่นที่ได้รับความนิยม
4. พระโพธิสัตว์กวนอิม อ.ทุ่งสง เป็นปฏิมากรรมปูนปั้นสีขาว สูง 19 เมตร
5. ผ้าทอศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง จัดตั้งโดยพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ปี 2537

6. ศาลหลวงต้นไทร คักคีสิทธิ์อ.เชียรใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงรับสั่งให้ตั้งศาลหลวงที่ต้นไทรบริเวณคลองชะอวด - แพรกเมือง

7. เส้นทางเมืองลิกอร์นั่งรถชมเมืองเล่าเรื่องเมืองลิกอร์ของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

เครื่องถมนคร เป็นหัตถกรรมสำคัญของนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยู่อักแพร่หลายมาแต่อดีต มี 2 ชนิด คือ ถมดำ ซึ่งจะมีลวดลายเป็นสีขาว พื้นเป็นสีดำ และถมทอง หรือถมเทาทอง ซึ่งจะมีลวดลายเป็นสีทองพื้นเป็นสีดำ มีการสอนทำหัตถกรรมเครื่องถมที่วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช บริเวณที่มีเครื่องถมขายมากที่สุด คือ ถนนท่าช้าง หลังสนามหน้าเมือง บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร บริเวณท่าวัง

สร้อยเงิน สร้อยเงิน และสร้อยสามกษัตริย์ เป็นงานที่ตกทอดกันมาช้านาน ในด้านฝีมือ ช่างเงินของชาวนครฯ การประดิษฐ์สร้อยสร้อยนานาชนิด มีทั้งเงิน ทอง และสามกษัตริย์ (คือทอง เงิน นาก) มีศูนย์รวมอยู่ที่ถนนท่าช้าง หลังการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครศรีธรรมราช

หนังตะลุง การแกะสลักตัวหนังตะลุง การแกะหนังตะลุงเป็นศิลปหัตถกรรมที่ควบคู่การเล่นหนังตะลุงของภาคใต้ตัวหนังตะลุงของไทยได้ดัดแปลงแก้ไขรูปร่างตัวหนังของชาว ให้เป็นศิลปะตามแบบของไทยมือเท้าของตัวหนังสามารถเคลื่อนไหวได้ขณะเชิด หนังที่ใช้แกะทำหนังตะลุง จะใช้หนังวัวหรือหนังแพะดิบ

จักสานย่านลิเภา ย่านลิเภาเป็นศิลปหัตถกรรมที่มีชื่อเสียง เป็นงานฝีมือที่มีมานานมากกว่า 100 ปี ย่านลิเภาเป็นพืชเถา เปลือกลำต้นเหนียว มีความทนทาน ชาวบ้านนำมาสานเป็นเครื่องใช้สอยแทนหวาย เช่น กระเป๋าถือ กระเป๋าสะพาย ก่องยาเส้น บันชา ตะกร้า เป็นต้น ชมผลิตภัณฑ์ได้ที่ศูนย์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนครศรีธรรมราช ข้างโรงเรียนวัดหม่น

ผ้ายกนคร บ้านมะม่วงปลายแขน เป็นชุมชนที่ทอผ้าเมืองนคร มีลายลักษณะของจังหวัด เช่น ลายพิบูล และมีการแสดงการทอผ้ายกให้ชมอีกด้วย

หัตถกรรมกระจูด ต้นกระจูดได้ถูกนำมาตากคลุกทับเหยียบแล้วทอสานเป็นสื่อก และสารพัดเครื่องใช้ในครัวเรือน โดยเฉพาะถุง ตะกร้า และกระเป่าเป็นที่นิยมแพร่หลายถึงในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวทางพัฒนา และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง เพื่อประกอบการดำเนินการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ปรีณธ์ ชินโชติ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง Model of Creative Tourism Management in Suan Phueng: การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เป็นแนวสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งให้ข้อมูลหลักในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการในพื้นที่ และนักวิชาการ ในอำเภอสวนผึ้ง จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง เป็นการสร้างหรือกรเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม นำมาสร้างนวัตกรรมการสร้างสรรค ออกมาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าหรือบริการการท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยความร่วมมือจากทั้งผู้ประกอบการ และชุมชน โดยสามารถสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยวได้ การศึกษาดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า การจะพัฒนาสวนผึ้งให้ก้าวสู่การเป็นเมืองที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้นั้น ต้องสามารถนำจุดเด่นของสวนผึ้งมาพัฒนาร่วมกับองค์ประกอบของบริบทต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอ องค์ประกอบของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้งใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์, ชุมชนเชิงสร้างสรรค์, กิจกรรม หรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์, การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนจังหวัดลำปาง มุ่งศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐและความคิดเห็นของผู้นำชุมชนในจังหวัดลำปาง เพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก โปรแกรมนการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการเสริมในระดับมาก และประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางในระดับมากและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

สิรินทิพย์ พันธุ์หมวพ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคามยังไม่มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นแนวทางชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างเป็นทางการและขาดงบประมาณในการจัดการ ส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการเองภายในกลุ่มกันเอง ชุมชนและกลุ่มยังไม่มีความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยว ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแล หรือจัดการอบรมให้ ควรมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ควรร่วมมือกันวางแผนหารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้จะต้องรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้แล้ว ยังควรพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยภาษาสากลเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรพัฒนาความสะอาดของอาคารสถานที่ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวขณะอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ความสะอาดด้านสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐาน และจะต้องช่วยกันดูแลรักษาสภาพภูมิทัศน์หรือระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน : ศึกษากรณี ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าชุมชนอัมพวาได้มีการฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากกรุงเทพมหานครและบริเวณใกล้เคียงให้ความสนใจ ส่งผลให้ชุมชนมีการปรับตัวเรื่องรองรับการท่องเที่ยว มีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น มีการฟื้นฟู และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพมาสู่การผลิตเพื่อการค้าและกำไรมากขึ้น และส่งผลต่อการขาดความช่วยเหลือและนำไปสู่ความขัดแย้งในชุมชน แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจึงควรจัดให้เป็นระบบโดยใช้หลักการประจุมรร่วมกันเชิงพหุภาคี เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

เพียงกานต์ นามวงศ์ (2549) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ชุมชนไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่าชุมชนไหล่หินมีสถานภาพที่สามารถจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึงหมู่บ้าน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งชุมชนไหล่หินมีสถานภาพที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างรายได้ ให้แก่ชุมชนและเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก รวมถึงส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จัก รักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามองค์ประกอบการมีส่วนร่วม ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดการพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่คนในชุมชนจะร่วมมือ ร่วมใจผลักดันการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต่อไป เพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้ แก่ชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ดูแลชุมชนให้เป็นไปตามระบบการจัดการที่ดีอีกด้วย

วิมลสิริ เหมทานนท์ (2546) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาชุมชนย่านบางลำพู มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนย่านบางลำพู รวมทั้งปัจจัย ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามี 30 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้รู้ในท้องถิ่น การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการศึกษาจากรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้นโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร การรับรู้เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการรักษาวิถีชีวิตเดิม ความต้องการรักษาโบราณสถานและระดับการรักษาผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้นโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครในระดับสูง มีการรับรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง มีความต้องการรักษาวิถีชีวิตเดิมในระดับสูง มีความต้องการรักษาโบราณสถานในระดับสูงและระดับการรักษาผลประโยชน์ที่สูง จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนบางลำพู

ผู้ให้ข้อมูล

1. หน่วยงานภาครัฐ
2. ภาคเอกชน
3. ภาคประชาชน
4. นักวิชาการ

1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
2. องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (6 A's)
 - 2.1 แหล่งท่องเที่ยว Attractions
 - 2.2 การเข้าถึง Accessibility
 - 2.3 สิ่งอำนวยความสะดวก Amenities
 - 2.4 โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป Available packages
 - 2.5 กิจกรรม Activities
 - 2.6 บริการ การอบแนวคิดในการวิจัย
3. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์
SWOT Analysis

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครศรีธรรมฯ
ในฐานะเมืองรอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง” ผู้วิจัยใช้วิธีการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงเอกสาร บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาดำเนินการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฐานะเมืองรอง
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง
3. เพื่อวางแผนทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฐานะเมืองรอง 2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง 3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) รวมจำนวน 30 ราย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการในพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง อันได้แก่

1.1 หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน ดูแลและมีส่วนในการรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ปลัดจังหวัดนครศรีธรรมราช วัฒนธรรมจังหวัด

นครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาสัมพันธ์จังหวัด นครศรีธรรมราช สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 8 ท่าน

1.2 หน่วยงานภาคเอกชน คือ ผู้แทนจากผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆและการ บริการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ทั้งด้านการค้า การลงทุนและ การให้บริการ รวมทั้งการให้การสนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ การจัดกิจกรรมการ ต่างๆในการพัฒนาและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ สมาคม ธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช การขนส่งของบริษัทเอกชน ผู้ประกอบการด้านที่พัก โรงแรม ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ร้านค้าขายของที่ระลึก ร้านอาหาร ผู้สื่อข่าวและผู้ประกอบ กิจการนำเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 8 ท่าน

1.3 ผู้แทนชุมชน ที่มีความเกี่ยวข้องข้องกับการพัฒนาและการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการ คิดริเริ่ม การส่งเสริมภูมิปัญญาของคนในชุมชน หรือการช่วยฟื้นฟู พัฒนา ส่งเสริมและการ อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นในการจัดการและให้บริการด้านการท่องเที่ยวใน ชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช นายอำเภอ เมือง องค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช นายอำเภอท่าศาลา องค์การ บริหารส่วนตำบลอำเภอท่าศาลา ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน รวมจำนวน 10 ท่าน

1.4 นักวิชาการด้านการ คือ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีส่วนเกี่ยวข้องด้านการ ท่องเที่ยว ได้แก่ นักวิชาการด้านการพัฒนาการจังหวัดนครศรีธรรมราชอาจารย์ประจำภาค วิชาการจัดการ รวมจำนวน 4 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) สัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริม การท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและซื้อสินค้า OTOP ของฝาก ของที่ระลึก ของจังหวัดนครศรีธรรมราชและศึกษาการมีส่วนร่วมของมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน สถานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 การศึกษาเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด นครศรีธรรมราช เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยใช้องค์ประกอบศักยภาพการ ท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) ด้านเส้นทางคมนาคม

เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

2.2 รายการที่ตรวจสอบเพื่อศึกษาข้อมูลของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาข้อมูลของชุมชน ประกอบด้วยข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ และข้อมูลด้านสังคม

2.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาเอกสารแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ประเด็นคำถามที่สำคัญได้แก่ 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นของพื้นที่ 2) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่ 3) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 4) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ SWOT Analysis หาศักยภาพของพื้นที่ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เพื่อหาโอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาในอนาคต ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาวัตถุประสงค์เบื้องต้น

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และโครงสร้างของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่ จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์สอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence index) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

จากนั้นนำคะแนนที่ได้แทนค่าในสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเครื่องมือกับจุดประสงค์

R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์ในการพิจารณาว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดย ข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.50 – 1.00 มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

3.3 จากนั้นพิจารณาความเหมาะสมของภาษาในแต่ละข้อคำถามและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับแก้ไขเบื้องต้น

3.4 การหาความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยหาความเที่ยงตรงโดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านเกณฑ์ตามดัชนีความสอดคล้องรวบรวมเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) (Cronbach, 1951) โดยคัดเลือกข้อคำถามแต่ละด้านและทั้งฉบับมีค่าความเที่ยงตรงมากกว่าหรือเท่ากับ .70 ขึ้นไป (Burns and Grove, 2005)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสังเกตทั่วไป และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยมีลำดับการดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้

4.1.1 การติดต่อประสานงานและนัดหมายล่วงหน้ากับกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

4.1.2 การขอเอกสารทางราชการ (บันทึกข้อความ) จากฝ่ายวิชาการและงานวิจัยวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง “ขออนุญาตเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง และจะดำเนินการส่งไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทราบ

4.1.3 การลงพื้นที่การวิจัยตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ ซึ่งในระหว่างการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยจะจดบันทึกข้อมูลและทำการบันทึกเสียงตลอดการสัมภาษณ์

4.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการกำหนดแนวทาง ในการวิจัยซึ่งนำไปสู่แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งข้อมูลได้มาจากประชากรคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากตัวแทน ความคิดเห็นของทุกภาคส่วนทั้งระดับผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ และระดับปฏิบัติการใน พื้นที่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มี 4 กลุ่มคือ ผู้แทนจากองค์การภาครัฐ ผู้แทนจาก องค์การภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากภาคนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและ ด้านการตลาด

โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาถอดเทปแล้วทำ การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประเด็นที่มีความเหมือนกันหรือต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษา ประเด็นที่เกี่ยวข้องซึ่งหัวข้อที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นของพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จุดแข็งหรือจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ จังหวัดนครศรีธรรมราช จุดด้อยหรือจุดอ่อนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด นครศรีธรรมราช องค์ประกอบสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด นครศรีธรรมราช แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด นครศรีธรรมราช แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด นครศรีธรรมราช กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวของ จังหวัดนครศรีธรรมราช โอกาสที่จะยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด นครศรีธรรมราช และปัญหาหรืออุปสรรคที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด นครศรีธรรมราช เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำข้อมูลที่ได้มาจัดความสำคัญจัด กลุ่มของเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญ

2. ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งกระทำโดยการ ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล โดยแหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ ด้านเวลา ด้านสถานที่ และด้านบุคคล ดังนี้

ด้านเวลา คือ ข้อมูลที่ได้จาก องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคนักวิชาการ โดยการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้าข้อมูลที่ได้ในช่วงเวลาที่ต่างกันข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

ด้านสถานที่ คือ ข้อมูลที่ได้จาก องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคนักวิชาการ โดยการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้าข้อมูลที่ได้ต่างสถานที่กันข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

ด้านบุคคล คือ ข้อมูลที่ได้จาก องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคนักวิชาการ โดยการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล ในด้านเวลา ด้านสถานที่ และด้านบุคคล จะนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการตรวจสอบโดยพิจารณาและสรุปตามประเด็นคำถามในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยมีคณะที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการท่องเที่ยวให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางและตรวจสอบผลการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ซึ่งผลการรวบรวมข้อมูลวิจัยมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

ผลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ปลัดจังหวัดนครศรีธรรมราช วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 8 ท่าน ซึ่งสามารถตอบคำถามวิจัย ดังนี้

1. ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด นครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของหน่วยงานภาครัฐ ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กล่าวว่่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่นเป็นอย่างมาก เมืองนครยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม มีทั้งหนังตะลุง มโนราห์ที่แฝงไว้ด้วยคติธรรม เป็นเมืองพุทธในแดนใต้ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มรดกทางวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์มายาวนานกว่า 1,800 ปี จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง เป็นอารามหลวงชั้นเอก ชั้นวรมหาวิหาร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สำนักวิจัยสนากรรมฐานวัดชายนา หอพระพุทธลีลิ่งค์ ศาลพระเสื้อเมือง หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ ศาลาโศกหรือศาลาประดู่หก พระวิหารสูงหรือหอพระสูง สระล้างดาบศรีปราชญ์ เจดีย์กษัตริย์ศรีวิชัยไทย วัดเขาขุนพนม โบราณคดีวัดโมคลาน โบราณคดีเขาตา วัดนันทาราม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช”

วัฒนธรรมด้านอาหาร ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชมีรสชาติอร่อยและกลมกล่อมมีหลากหลายรสชาติ ยังเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาซึ่งได้นำประโยชน์มาใช้ในการด้านการศึกษา ซึ่งหนึ่งเหตุผลที่ทำให้อาหารจากนครศรีธรรมราชได้รับความนิยมมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ วัฒนธรรมอาหารเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง มีการแลกเปลี่ยนและรับเอามาจากวัฒนธรรมอื่น กล่าวว่่า “เป็นเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันของคนต่างวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวของวัฒนธรรมต่างๆ ช่วยให้มนุษย์ชาติเข้าใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ง่าย ที่สืบทอดกันมาหลายช่วงอายุคน ด้านความสะอาดทุกสบายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน มีปราชญ์ชาวบ้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ในการอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูลทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ทั้งทางแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางพิพิธภัณฑ์ ด้วยความเป็นจังหวัดที่มีเสน่ห์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น อาหารที่มีรสชาติจัดจ้าน และราคาถูก ประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมที่ยังคงรักษาไว้เป็นอย่างดี

2. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของหน่วยงานภาครัฐต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและสำคัญมากมายและมีความคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวศาสนา เนื่องจากเป็นเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก คือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเนื่องจากมีคนมากราบไหว้บูชา พระมหาธาตุฯ ที่เก่าแก่ มีสถาปัตยกรรมที่สวยงาม รวมถึงภาพจิตรกรรมฝาผนังและมีศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราชเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คู่บ้านคู่เมือง”

“มีชุมชนตลาดที่เป็นอยู่อาศัยของชาวบ้าน เป็นย่านชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ตลาดแขก ตลาดท่าม้า ในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช ย่านชุมชนเก่าบ้านหม่น ตำบลท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช คงสภาพดั้งเดิมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แท้จริงของชุมชน อันจะนำมาซึ่งความน่าสนใจและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนและนักท่องเที่ยวที่มาเขียนในการจับจ่ายตลาดยามเช้าเป็นอาหารท้องถิ่นที่แท้จริง และยังมีหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการโอทอปนวัตกรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง เน้นให้คนในชุมชนมีรายได้ คือ การทอผ้ายก มีหลักฐานว่า ชาวเมืองนครศรีธรรมราชได้แบบอย่างมาจากแขกเมืองไทยบุรี ครอบครัวย้ายเข้ามาตั้งเมืองนครศรีธรรมราชเป็นจำนวนมาก ได้พวกเขาเข้ามาไว้หลายพวก เช่น ช่างทอง ช่างเงิน และช่างทอผ้า สำหรับพวกเขาให้อยู่บริเวณทางด้านตะวันตกของตัวเมือง ในตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และตำบลนาสาร อำเภอพระพรหมในปัจจุบัน พวกเขาได้ถ่ายทอดความรู้แก่ช่างพื้นเมืองที่มีอยู่ก่อน จึงทำให้การทอผ้าในสมัยนั้นพัฒนาขึ้นกว่าสมัยก่อน ๆ มากผ้าทอเมืองนคร ผ้าเป็นประเพณีศิลปะอย่างหนึ่ง คุณค่าความงามของผ้าอยู่ที่การใช้สี ลวดลาย วัสดุที่ใช้ทอ ตลอดจน

ความปราณีตของฝีมือ ผ้าพื้นเมืองของคนไทยมีทั้งผ้าฝ้าย ผ้ายก ผ้าปัก ฯลฯ ผ้ามีบทบาทสำคัญมากทางวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทยมาแต่โบราณ ผ้าบางประเภทยังยังบ่งบอกถึงฐานะและชนชั้นในสังคมไทยอีกด้วย สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ที่ยังมีให้เห็นจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมกัน”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความหลากหลาย สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ไม่ยาก และทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวได้หลากหลายอย่างต่อเนื่อง และในอนาคตยังมีโอกาสที่จะสามารถสร้างโมเดลกับจังหวัดที่มีอาณาเขตใกล้เคียงกันกับ เมืองหลัก เช่น ภูเก็ต หาดใหญ่ และเมืองรอง พังงา กระบี่และตรัง

3.ด้านการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐต่อการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีความทรัพยากรที่หลากหลายทางวัฒนธรรมและมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กระจายตัวอยู่ในทั้งหมด 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอท่าศาลา อำเภอสิชล เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราชมีประวัติศาสตร์ที่ยืนยาว ด้วยเป็นราชธานีโบราณแห่งอาณาจักรตามพรลิงค์ หลักฐานทางโบราณคดีพบว่าเป็นแหล่งที่อยู่มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จึงทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ ถ้ำตาคาหินยม บางพานไทร บ้านหินตก ถ้ำวงช้าง ที่ราบเชิงเขาลานสกาในถ้ำพรณรา ท่ายม ถ้ำตลอด สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อาทิ โมคคาลน จอมทอง พระเพรง หอพระนารายณ์ สมัยประวัติศาสตร์ อาทิ เจดีย์หลวง ฐานพระสยม หุบเขาช่องคอย เมืองพระเวียง ถ้ำเขาชุมทอง วัดมเหยงค์ วัดเสมาเมือง และวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ ที่ชาวนครเรียกว่า วัดพระธาตุ นั้น เป็นโบราณสถานสถานศักดิ์สิทธิ์ และเป็น ศูนย์รวมจิตใจของชาวนครศรีธรรมราชค่ะ อีกทั้งยังเรียกได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชอีกด้วย ซึ่งพระบรมธาตุเจดีย์นั้นเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ทำให้มีพุทธศาสนิกชนจากทั่วทุกมุมโลกแวะเวียนมาสักการะอย่างไม่ขาดสาย”

ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดกันมานาน เป็นประเพณีที่สังคมปฏิบัติร่วมกันและประเพณีท้องถิ่น อันได้แก่ ประเพณีสารทเดือนสิบ วิวัฒนาการมาจากประเพณีเปตพลีของพราหมณ์ ซึ่งลูกหลานจัดขึ้น เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีนี้มีคุณค่า เป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูต่องานที่ต่อบรรพบุรุษนำความสุขใจ เป็นโอกาสได้รวมญาติที่อยู่ห่างไกลได้มาพบปะซักถามสารทุกข์สุกดิบต่อกันและได้โอกาสทำบุญร่วมกัน สำหรับการจัดงานเดือนสิบจะเริ่มตั้งแต่วันแรม 9 ค่ำ เดือน 10 ถึง วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี รวม 10 วัน 10 คืน ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ แสดงให้เห็นลักษณะสังคมของนครศรีธรรมราช ที่ยึดมั่นอยู่ในพระพุทธศาสนาการทำบุญเพื่ออุทิศเป็นพุทธบูชาเพื่อประสงค์ให้ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้า องค์พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ศูนย์รวมความศรัทธาพุทธศาสนิกชนทั่วไปทุกทิศจึงประสงค์มาห่มผ้าพระธาตุอย่างพร้อมเพรียงกัน ประเพณีลากพระ เป็นประเพณีที่ให้ความสำคัญกับสังคมเกษตรกรรม ด้วยความเชื่อว่าอานิสงส์แห่งการลากพระจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล การทำบุญเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เป็นประเพณีกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเกษตรกรรม เป็นการแสดงออกถึงความพร้อมเพรียง ความสามัคคีพร้อมใจในการทำบุญทำทาน และเกิดความสนุกสนาน ประเพณีอาบน้ำคนแก่ การอาบน้ำคนแก่เป็นประเพณีที่มีบทบาทในการควบคุมคนในสังคมให้วางตนให้เหมาะสมตามฐานะของตน คือเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องเป็นผู้ใหญ่ที่ดีเพื่อให้คนเคารพนับถือ เมื่อเป็นผู้ nhỏก็ต้องแสดงความเคารพและมีความกตัญญูต่อผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ การพบปะกันในระหว่างญาติพี่น้อง ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันกันในวงศ์ญาติ สร้างความสนิทสนมกลมเกลียวรักใคร่กันในตระกูลยิ่งขึ้น ประเพณีให้ทานไฟ เป็นโอกาสหนึ่งที่ได้นัดหมายพร้อมกันในตอนเช้ามีดีพุทธศาสนิกชนจึงพากันก่อกองไฟในวัดใกล้บ้าน แล้วนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาผิงไฟรับความอบอุ่นด้วย เพื่อร่วมทำบุญเลี้ยงพระรวมทั้งร่วมรับประทานอาหารกันเป็นที่สนุกสนาน”

“ชุมชนผู้สร้างวัดเดิมเรียกกันว่า ครอบก้ามอญ หลักฐานร่องรอยของชาวมอญนั้น ได้ค้นพบพระพุทธรูปที่สร้างด้วยศิลปะแบบมอญและเหรียญมอญในคลองท่าวัง เข้าใจว่าชาวมอญที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ณ บริเวณนี้ และได้สร้างวัด และวัดติดท่าน้ำ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2398 ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในสมัยโบราณลำน้ำที่ไหลผ่านบริเวณหลังวัดมีต้นน้ำกำเนิดมาจากเทือกเขานครศรีธรรมราชในมีเรือบรรทุกสินค้าของชาวต่างชาติแวะเวียนขึ้นท่าน้ำเพื่อนำสินค้าเข้ามาค้าขายในเมือง นครศรีธรรมราชอย่างต่อเนื่อง รูปแบบวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ การละเล่นพื้นบ้าน การเล่นสะบ้าและการเล่นซอหงส์ มาจากต้นตระกูลมอญในนครศรีธรรมราช เช่นเดียวกับประเพณีชักพระเดือน 12 ช่วงฤดูน้ำหลาก ชาวมอญในอดีตที่อาศัยอยู่ในบริเวณวัดท่ามอญ ชักพระไปทาง

บ้านหัวทะเลและเป็นต้นแบบของประเพณีชักพระ และเครื่องปั้นดินเผา อันปรากฏแพร่หลาย อยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วภาคใต้ ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่มีเสน่ห์และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วเป็นวัดที่เก่าแก่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ที่ควรแก่การเรียนรู้ ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีประเพณีที่มีชื่อเสียง มีชุมชนชาวมอญที่เก่าแก่ที่มีรูปแบบวิถีชีวิตอันที่เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งที่ดีเป็นต้นทุนที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น

4. ด้านการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐต่อการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งเกิดความเสื่อมโทรมเนื่องจากได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ด้วยสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งเกิดความเสื่อมโทรมและขาดการดูแลของแหล่งท่องเที่ยวด้วยงบประมาณด้วยการจับจ่ายจะมาที่มากดูแลไม่เพียงพอและต่อเนื่อง งบประมาณส่วนใหญ่ถูกจัดสรรไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหญ่ ๆ หรือบางสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณบางแห่งยังท่องเที่ยวเข้ามาน้อย ถูกปล่อยให้เกิดความเสื่อมโทรม ไม่มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม รกร้าง ความมีการปรับปรุงทัศนียภาพให้สวยงามและต้องสำรวจใหม่ของสถานที่ที่เป็นไปสภาพแบบไหน ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน ซ่อมแซมบูรณะ และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว”

“ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีระยะทางในการเดินทางค่อนข้างไกลและอีกทั้งการเดินทางใช้รถสาธารณะไม่สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับผู้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งว่าเราต้องเที่ยวที่มาจากเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเลยต้องเที่ยวมีความห่างไกลกัน ส่วนมากแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในอำเภอ อำเภอท่าศาลา อำเภอสิชล ระยะห่างกันประมาณ 70 กิโลเมตรใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ ส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวต้องขับรถมาเองเพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีความเสื่อมโทรม การพัฒนาจากการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ รวมถึงระบบสาธารณูปโภคบางรายการและรวมถึงเส้นทางการเดินทางไปยังอำเภอต่าง ๆ อย่างชัดเจน

5. ด้านการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐต่อการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราช มีงบประมาณด้วยการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องโดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยมีการจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ไปยังในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความสอดคล้องและสืบเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2560-2564 เข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมให้กับชุมชนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคส่วนการพัฒนาสินค้าของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น ชุมชนบ้านปากพูน เป็นชุมชนแกะสลักรูปหนังตะลุงแกะสลักด้วยหนังโค เป็นของฝากที่ระลึกสินค้าโอท็อประดับห้าดาว ภูกระดังงา โดยศิลปิน ภูมิปัญญาจากชาวบ้านผู้มากประสบการณ์ มีฝีมือชั้นครู ปาณิต ทรงคุณคำ อ่อนช้อย งดงาม ถ่ายทอดผลงานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์สินค้าท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ยังทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ ทั้งนี้เพื่อจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ชื่นชอบ เพราะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี สามารถสร้างรายได้ให้คนชุมชน”

“มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์และออฟไลน์อย่างต่อเนื่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีทรัพยากรที่หลากหลายและมีแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานประวัติศาสตร์ที่สำคัญ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดนครศรีธรรมราช มีหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ทางเว็บไซต์ ทางเพจเฟซบุ๊ก รวมถึงรายการ YouTube อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีนักรีวิวมารีวิวสถานที่ท่องเที่ยว อาหารเมนูที่พัก ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับโอกาสจากสื่อดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง”

การจัดสรรประมาณการพัฒนาศูนย์ที่แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวทางรถไฟ เป็นการจัดการแสดง แสง สี เสียง เล่าประวัติความเป็นมาของพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ วัดธาตุน้อย และมีนันทนาการเล่าเรื่องชาวบ้านชาวจันดี ความเป็นมาการจัดตั้งตลาดและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง และยังมีการอนุมัติงบประมาณ จัดซื้อจัดจ้างถึงขยะแยกขยะ เพื่อดูแลความสะอาดให้กับแหล่งท่องเที่ยว”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าของที่ระลึก แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์ ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงข้อมูล เพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว

6. ด้านการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐต่อการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราช โรคระบาดโควิด 19 ทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลงด้วยโรคระบาด โควิด-19 เกิดขึ้นในประเทศไทย ราวต้นปี พ.ศ.2563 รัฐบาลประกาศล็อกดาวน์ทั้งประเทศ เมื่อต้นเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน พ.ศ.2563 งดการเดินทางข้ามจังหวัด ทำให้ผู้ประกอบการบางประเภทปิดบริการชั่วคราว จากเหตุการณ์โรคระบาดนั้นมีปัญหาเกิดขึ้นทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย และจังหวัดนครศรีธรรมราช รัฐบาลประกาศให้ปิดแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ ชั่วคราว สำหรับผู้ที่เดินทางข้ามจังหวัดต้องมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดซึ่งฝักฝักหนังก้าวก็ได้รับความร่วมมือและปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ในช่วงเวลาล็อกดาวน์ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช ณ ช่วงเวลานั้น”

“ปัจจุบันด้วยค่าของชีพที่สูงมากขึ้น อาหารการกิน ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น จึงทำให้ต้องเที่ยวตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวน้อยลง เพราะต้องประหยัดเก็บเงินไว้จับจ่ายซื้อของของใช้ในด้านอื่น ๆ การท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงไม่ได้รับความนิยมคนเลยมาท่องเที่ยวกันน้อยในวันธรรมดาแล้วจะมีตั้งเที่ยวมากขึ้นส่วนใหญ่เฉพาะช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เท่านั้น”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องด้วยปัจจุบันเกิดสถานการณ์ โควิด-19 จึงทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยววันหยุด ผู้ประกอบ ชุมชน ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาวันหยุดมาก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจเกิดการชะลอตัว”

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ภาคเอกชนด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

ผลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) กับภาคเอกชน ได้แก่ เลขาธิการสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าของบริษัทเอกชนนานาชาติ ผู้บริหารโรงแรมแกรนด์ปาร์ค เจ้าของบ้านแหลมไฮมสเตย์ เจ้าของร้านค้าขายของที่ระลึกร้านพื้นเมือง เจ้าของร้านอาหารบ้านกึ่ง ผู้บริหารกิจการนำเที่ยวออร์พินท์ทัวร์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 8 ท่าน

1. ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของหน่วยงานภาครัฐ ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กล่าวได้ว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่นเป็นอย่างมาก เมืองนครยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม มีทั้งหนังตะลุง มโนราห์ การร้องเพลงบอก วัดวาอารามที่สำคัญ เป็นศูนย์รวมของคนภาคใต้เป็นหัวเมืองใหญ่ในอดีต โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในประวัติศาสตร์ ร่องรอยอารยธรรมจากบรรพชน และแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช”

วัฒนธรรมด้านอาหาร เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีสืบทอด มีการแลกเปลี่ยนและรับเอามาจากวัฒนธรรมอื่น กล่าวได้ว่า “เป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันของคนต่างวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวของวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ขนมจีนน้ำยา จนมีคำกล่าวที่ว่าถ้าถึงเมืองนครศรีธรรมราชแล้วไม่ได้กินขนมจีนน้ำยาแสดงว่ายังไม่ถึง ซึ่งมีหลายร้านให้เลือกรับตามความสะดวกของผู้ที่มาเยือน ด้านความสะดวกสบายในแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน มีประชาชนชาวบ้าน มัคคุเทศก์น้อย ในการอำนวยความสะดวกในด้านความรู้จากคนในท้องถิ่นแท้ ๆ ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของภาคเอกชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุที่น่าสนใจ ด้วยความเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางวัฒนธรรมอาหารและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

2. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของภาคเอกชนต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและสำคัญ อาทิ ประเพณีการตักบาตรเทโวโรหณะ โดยจัดขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี หลังวันออกพรรษา 1 วัน ประกอบพิธีทางศาสนา มีพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาร่วมทำบุญตักบาตร ด้วยข้าวสารอาหารแห้ง อาหารสด ขนมต้ม และดอกไม้ธูปเทียน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและสืบทอดพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ได้มีประชาชนนำอาหาร เช่น ข้าวต้ม ขนมต้ม น้ำซากาแพ เป็นการอนุรักษ์และร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยอะในช่วงเวลาดังกล่าว”

“ถนนสายวัฒนธรรม "ตลาดน้ำเมืองลิกอร์" ตลอดจนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยความตั้งใจที่จะร่วมกันนำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรม อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอด ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ให้คงอยู่ต่อไป ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเผยแพร่กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และความเป็นไทยร่วมกัน ของ "ตลาดน้ำเมืองลิกอร์" คำว่า "ลิกอร์" ถือเป็นชื่อหนึ่งทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีหลายชื่อ ด้วยเพราะนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดเก่าแก่อายุทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีบริการอาหารพื้นถิ่นแท้ รสชาติเด็ด ขนมพื้นบ้าน จากคนในพื้นที่ไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมากมีหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ทำให้คงความเอกลักษณ์ดั้งเดิมอันไว้”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเพณีการตักบาตรเทโวโรหณะ ร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมทำบุญ ด้วยข้าวสารอาหารแห้ง ได้ทำกิจกรรมกับคนในชุมชน เอกลักษณะความเป็นท้องถิ่นได้ถูกถ่ายทอดมาในรูปแบบอาหาร ความมีรสชาติที่จัดจ้าน คงความเป็นวิถีชีวิตที่แท้จริง และคนในชุมชนสามารถทำรายได้เพิ่มขึ้น”

3. ด้านการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของภาคเอกชนต่อการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร เป็นพื้นที่เชื่อมโยงกับแหล่งวัฒนธรรมของจังหวัดใกล้เคียง อาทิ พระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นที่ตั้งจุดยุทธศาสตร์ภาคใต้ สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ทางสายเอเชีย จากกรุงเทพมหานครมาตามทางจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถท่องเที่ยวได้หลากหลายตามแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดใกล้เคียง”

“ทางจังหวัดนครศรีธรรมราชได้จัดให้มี เส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางจาริกแสวงบุญ สถานที่สำคัญ 9 แห่ง ลักการะพระปฐมมาพระพุทธรูปคู่แผ่นดินและพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช เริ่มต้นด้วย วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เสาชิงช้า มัสยิดญะมียะ/มัสยิดกลาง คริตจักรเบธเลเอียม ศาลเจ้าแม่กวนอิม วัดประดู่พัฒนาราม หอพระพุทธสิหิงค์ วัดแจ้ง/วัดท่าโพธิ์ และศาลหลักเมือง รวม 5 ศาสนา สถานที่ดังกล่าวมีความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญทั้งสิ้น”

“นครศรีธรรมราชเป็นเมืองน่าอยู่ เป็นเมืองพระ ครบทั้งวัฒนธรรม และที่สำคัญ ของกินอร่อย หากใครได้มาสัมผัสจะติดใจจนอยากมาเที่ยวซ้ำแล้วซ้ำอีกกว่าจะเป็น ร้านขนมจีน ข้าวแกงปักษ์ใต้ ที่สำคัญค่าครองชีพยังถือว่าถูกมาก เมื่อเทียบกับเมืองท่องเที่ยวทั่วไป ของกินอร่อยเพียบ ทั้งอาหารใต้รสชาติจัดจ้านตามแบบฉบับท้องถิ่น น้ำชากาแฟ โรตีสีกหนึ่ง วัฒนธรรมการกินของชาวใต้ ต้มช้ำ บักกูดเต้ ทานรองท้องในมือเช้า ส่วนร้านกาแฟเก่าแก่ รสชาติดีก็มีให้หนึ่ง และที่เด็ดที่สุด คือ ขนมจีนเส้นสดเมืองคอนรสชาติสู้ชื่อ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของภาคเอกชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดใกล้เคียง สามารถเดินทางมาได้อย่างสะดวกสบาย ด้วยความเป็นจังหวัดที่ยังมีค่าครองชีพที่ไม่สูง สามารถจับจ่าย ใช้อสังหาริมทรัพย์ อาหารที่ราคาถูกรสชาติอร่อย จัดจ้านฉบับชาวปักษ์ใต้ ฉะนั้นหากนักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาเที่ยวเป็นตัวเลือกที่คุ้มค่าแน่นอน”

4. ด้านการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของหน่วยงานภาคเอกชนการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลัก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคใต้ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้จัดเป็นเมืองรองของการท่องเที่ยวในกลุ่มภาคใต้ตอนบน นักท่องเที่ยวที่ใช้เดินทางเส้นทางไฟเอเซียจะผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานีแทน จะผ่านจังหวัดนครศรีธรรมราชระยะสั้น ๆ เท่านั้น และแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ใช่ทางผ่านถนนเอเชีย ส่วนมากผู้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชต้องเป็นผู้ที่ตั้งใจเข้ามาเที่ยวโดยเฉพาะเท่านั้น”

“การดำเนินด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวยังขาดช่วง ไม่ต่อเนื่อง ด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตามหลักแล้วต้องจัด แต่มีแหล่งท่องเที่ยวเที่ยวบางที่มีการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ อย่างไม่ต่อเนื่อง เช่น งานการกิจกรรมพื้นบ้าน การแข่งเรือ การแสดงหนังตะลุง การแสดงรำโนราห์ เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมเหล่านั้นต้องมีหน่วยงานราชการเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินการหลายอย่าง”

“คนในชุมชนยังขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและยังมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการต้องรอให้หน่วยงานจากราชการ หน่วยงานรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการจัดการและดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของภาคเอกชน โดยผู้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว คนในชุมชนยังขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์อย่างไม่ต่อเนื่อง ด้วยต้องอาศัยความร่วมมือร่วมของภาคต่าง ๆ เข้ามา มีบทบาทในการสนับสนุนในการจัดการและดำเนินการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลแล้วตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่

5. ด้านการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของภาคเอกชนต่อการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีถนนที่สะดวกสบาย ถือว่าเป็นโอกาสดีมากสำหรับที่ตั้งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ภาคใต้ ทำให้การเดินทางสะดวกสบาย การเดินทางมาจากกรุงเทพฯ มาจากนครศรีธรรมราช ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4 กรุงเทพฯ มหาดไทย – ประจวบคีรีขันธ์ – ชุมพร แล้วใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี – พังงา จนถึงนครศรีธรรมราช หรือผ่านอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 เลียบชายฝั่งทะเลไปจนถึงนครศรีธรรมราช รวมระยะทาง 780 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังสามารถเดินทางไปยังอำเภออื่น ๆ หรือจังหวัดใกล้เคียงได้อีกด้วย”

“ทางจังหวัดมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ทางเว็บไซต์ ทางเพจเฟซบุ๊ก วิทยุ ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับโอกาสให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเพิ่มขึ้น”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากภาคเอกชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการโปรโมท ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวในพื้นที่ด้วยการเดินทางที่ค่อนข้างสะดวกในการเข้ามาท่องเที่ยวได้หลายเส้นทาง สามารถพักแรมหรือพักค้างคืนได้

6. ด้านการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของภาคเอกชนการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช 2561- 2564 และมีการประชุมเป็นการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด เราจัดสรรงบประมาณ ปรับปรุงพิทักษ์ รวมถึงการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว แต่เมื่อได้ประชุมแล้วเสร็จไม่ได้ดำเนินการตามแผนประชุม ทำให้กิจกรรมหลายกิจกรรมที่ต้องดำเนินการไม่มีการจัดกิจกรรม ด้วยเพราะผู้เกี่ยวข้องแต่ละส่วนไม่ได้ดำเนินการตามที่ประชุม ทำให้จังหวัดขาดรายได้จากเม็ดเงินที่จากส่วนนั้นนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว”

“ภาคใต้ถือว่าเป็นภูมิภาคที่โรงแรมอัตราการเติบโตที่ดีมากในหลาย ๆ จังหวัดในแถบทะเลอันดามัน ทั้งภูเก็ต พังงา กระบี่ และสมุย ที่สำคัญเป็นภูมิภาคเดียวที่ได้ทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มยุโรป เอเชีย แต่พบว่าในช่วงไฮซีซั่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวมโรงแรมมีอัตรา

การเข้าพักเฉลี่ยแค่ 50-60% แถมยังกระจายไปยังจังหวัดใกล้เคียงด้วย ในช่วงปีที่ผ่านมามีที่พักขนาดเล็กเข้ามาเปิดธุรกิจ เป็นจำนวนมากและอย่างต่อเนื่อง ทำให้ที่พักที่ใหญ่ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากราคาที่แตกต่างกันและใหม่กว่า เมื่อเทียบกับที่พักที่เปิดใหม่และราคาที่ถูกกว่าที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากกว่า ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่จำเป็นต้องลดราคา ส่งเสริมการขายห้องพักเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพัก”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากภาคเอกชนโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงปีที่ผ่านมามีที่พักขนาดเล็กเข้ามาเปิดธุรกิจ เป็นจำนวนมากและอย่างต่อเนื่อง ทำให้ที่พักที่ใหญ่ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากราคาที่แตกต่างกันและใหม่กว่า เมื่อเทียบกับที่พักที่เปิดใหม่และราคาที่ถูกกว่าที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากกว่า ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่จำเป็นต้องลดราคา ส่งเสริมการขายห้องพักเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพัก และที่สำคัญคือกิจกรรมหลายกิจกรรมที่ต้องดำเนินการไม่มีการจัดกิจกรรม ด้วยเพราะผู้เกี่ยวข้องแต่ละส่วนไม่ได้ดำเนินการตามที่ประชุม ทำให้จังหวัดขาดรายได้จากเม็ดเงินที่จากส่วนนั้นนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ภาคประชาชน ด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

ผลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) กับภาคประชาชน ได้แก่ ประธานชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ผู้แทนชุมชนตลาดแขก ผู้แทนชุมชนตลาดท่าม้า ผู้แทนกลุ่มศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านนครศรีธรรมราช นายกองดีการบริหารส่วนตำบลในเมือง นายกองดีการบริหารส่วนตำบลท่าศาลา นายกองดีการบริหารส่วนตำบลโพธิ์เสด็จ ผู้แทนชาวบ้านชุมชนโมคคัลลาน ผู้แทนชุมชนประตูท่าแพ ผู้แทนชุมชนบ้านมอญ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 10 ท่าน

1. ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของภาคประชาชน ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถานโมคคัลลาน วัดพระบรมธาตุฯ กำแพงเมืองเก่า ชุมชนท่องเที่ยวบ้านมอญ ชุมชนตลาดเก่า รวมถึงสินค้าโอท็อป

สินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและไม่เหมือนใคร”

“พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังมีการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา วิถีชีวิตของคนในอดีตที่ยังคงยึดถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน ถนนหนทางมีการปรับปรุงให้มีความสะดวกสบายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการบริการของร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ร้านขายของที่ระลึกธุรกิจที่พัก เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ส่วนใหญ่ธุรกิจเจ้าของธุรกิจที่พักเป็นคนในพื้นที่ จึงสามารถให้ข้อมูลเป็นประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของภาคประชาชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ด้วยความเสน่ห์ของแหล่งทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนชุมชนอื่นทั่วไป ทางภาครัฐให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ อำนวยความสะดวกที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย

2. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของภาคประชาชนต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นวัด ซึ่งมีเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้การซ่อมแซมบูรณะให้ยังคงสภาพดี เช่น วัดพระมหาธาตุ เจดีย์ยักษ์ วัดมเหยงค์ แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตของชุมชน ตลาดน้ำเมืองลิกอร์ ชุมชนบ้านมอญ ชุมชนตลาดเก่าตลาดท่าวัง ชุมชนเก่าตลาดแขกชุมชนตลาดท่าม้า ย่านชุมชนเก่าบ้านหม่น มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนได้ เช่น การตกบาตรในตอนเช้า ตีมน้ำชายามเช้า เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเช่นนี้ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังจังหวัดนครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกวัย”

“การดึงดูดเด่นของแต่ละแหล่งที่ท่องเที่ยว ทำให้เกิดทำให้เกิดมนต์เสน่ห์ที่หาไม่ได้จากที่ไหน เมื่อนักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสและต้องกลับมาอีกครั้ง ด้วยตัวจุดเด่นนั้นเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่คงความเป็นเอกลักษณ์ไว้ที่หาจากที่อื่น ๆ ไม่ได้”

“ถนนที่สะดวกสบาย ทำให้การเดินทางเข้าถึงได้สะดวก การบริการของร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ร้านขายของที่ระลึกธุรกิจที่พัก เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ส่วนใหญ่ธุรกิจเจ้าของธุรกิจที่พักเป็นคนในพื้นที่ จึงสามารถให้ข้อมูลเป็นประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของภาคประชาชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การดึงดูดเด่นของแต่ละแหล่งที่ท่องเที่ยว ทำให้เกิดทำให้เกิดมนต์เสน่ห์ที่หาไม่ได้จากที่ไหนคงความเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริง และคนในชุมชนสามารถทำรายได้เพิ่มขึ้น ถนนที่สะดวกสบาย ทำให้การเดินทางเข้าถึงได้สะดวก การบริการของร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ร้านขายของที่ระลึกธุรกิจที่พัก เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและกลับมาเที่ยวอีกครั้ง”

3. ด้านการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของภาคประชาชนต่อการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ด้วยลักษณะนิสัยของคนจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ใจดี ด้วยเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยวสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ด้วยการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว เป็นร้านอาหาร ที่พัก เส้นทางเดินทาง รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสอบถามอย่างเต็มใจ ”

“ชุมชนเก่าแต่ละชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านชุมชนให้คงสภาพดั้งเดิมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แท้จริงของชุมชน อันจะนำมาซึ่งความสนใจและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมีการดำเนินการร่วมกัน เพื่อจัดทำแผนอนุรักษ์ พัฒนาย่านชุมชนเก่า ด้วยจัดตั้งเครือข่ายส่วนร่วม สร้างความสามัคคีของคนในชุมชน”

“จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอยู่ วิถีชีวิต บ้านเรือน ตลอดจนความความเชื่อความศรัทธา คุณค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ อัตลักษณ์ชุมชนเก่าจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นจุดขายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ ก่อให้เกิดรายได้สร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน”

“นครเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มากด้วยเรื่องราว ทั้งด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เยี่ยมไปด้วยศาสตร์และศิลป์ที่ยากจะมีที่ใดเสมอเหมือน มีการสืบสานวิชาช่างศิลป์ชั้นสูงผ่านครุภูมิปัญญาท้องถิ่น มีหน่วยงานพัฒนาชุมชนและสถาบันการศึกษาด้านศิลปหัตถกรรมในพื้นที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนในการออกแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์รุ่นใหม่ให้ลักษณะร่วมสมัยเพื่อให้ตอบโจทย์กับความต้องการของท่องเที่ยวทุกกลุ่มทุกวัย แต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ไว้ซึ่งรากเหง้าที่เป็นมิตรกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมตามบรรพบุรุษที่ได้สอนไว้ สร้างความภาคภูมิใจไม่ว่าจะเป็นเครื่องถม เครื่องเงินหรือผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา นอกจากนี้ ยังมีผ้ายกนคร ผ้าทอ ผ้ามัดย้อม ผ้าบาติก ผ้าเขียนลาย ผลิตภัณฑ์จากกระจูด เสื่อกก ผักตบชวา พัดใบกะพ้อ รูปแกะหนังตะลุงรงนก เครื่องปั้นดินเผา อีกด้วย”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของภาคประชาชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ให้ความสำคัญการเป็นเจ้าของบ้านที่ตีบริการต้อนรับนักท่องเที่ยว ในการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแหล่งชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้วยความสามัคคีและการจัดตั้งรวมกลุ่มอนุรักษ์ของชุมชนเก่า ทำให้เกิดความเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมเข้ามามีส่วนร่วมโดยการออกแบบของที่ระลึกที่ตอบโจทย์ที่หลากหลายที่ทันสมัยและมีคุณภาพ

4. ด้านการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของภาคประชาชนการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “เด็กรุ่นใหม่ที่มีภูมิลำเนาเดิมส่วนใหญ่จะไปทำงานเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต หาดใหญ่ สมุย มีส่วนน้อยมากที่กลับมาพัฒนาบ้านเกิดตัวเองด้วยความที่ไม่เชื่อว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมามากมายเหมือนจังหวัดอื่น ๆ ของภาคใต้ ”

“คนในชุมชนยังขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและยังมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการต้องอาศัยความร่วมมือของนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญเข้าไปให้ความรู้กับชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้เกิดความรู้ที่ต่อยอดและความรู้ใหม่ใหม่ที่มีอยู่ในชุมชนสามารถทำให้เกิดอาชีพรายได้และความยั่งยืน ชุมชนจะได้เอาจุดขายในแต่ละพื้นที่นำมาใช้ให้ประโยชน์มากที่สุด”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของภาคประชาชน โดยผู้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เด็กรุ่นใหม่ที่มีภูมิลำเนาเดิมส่วนใหญ่จะไปทำงานเมืองใหญ่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญและความภาคภูมิใจของชุมชนตนเอง คนในชุมชนยังขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยว และยังมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการต้องอาศัยความร่วมมือของนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญเข้าไปให้ความรู้กับชุมชน เพื่อจะสามารถพัฒนาบ้านเกิดตนเองได้อย่างถูกต้อง

5. ด้านการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของภาคประชาชนต่อการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยป่าเขา บริเวณภูเขาที่มีแร่ธาตุต่าง ๆ มากมาย และที่ราบชายฝั่งทะเล โดยทำให้ตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อยู่ในช่วงฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีลมจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเย็นและแห้งจากประเทศจีนพัดปกคลุมจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้อุณหภูมิลดลงทั่วไปและมีอากาศหนาวเย็น นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับบรรยากาศเหมือนทางภาคเหนือในอำเภอลานสกา มีหมอกลอยเป็นทะเลหมอกถ่ายภาพออกมารับรองเลยว่าสวยแน่นอนไม่เหมือนที่ไหน”

“ผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเครือข่ายองค์ความรู้ KBO จังหวัด ประจำปี 2563 ผลิตภัณฑ์/บุธ มาจัดแสดงและจำหน่ายให้แก่ประชาชนที่สนใจได้ชมและเลือกซื้อ อาทิ ผ้าทอพื้นเมือง ผ้ามัดย้อม สมุนไพรปิดผมหงอก จมูกข้าวสังข์หยดกิ่งสำเร็จรูป กระเจี๊ยบแห้ง รังนก เครื่องปั้นดินเผา ชาดีปัสเชือก ไช้เค็มใบเตย ขนมไข่/ข้าวหลาม เป็นต้น ปัจจุบันการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP นอกจากใช้ภูมิปัญญาชุมชน ภูมิปัญญาพื้นถิ่นแล้ว ยังต้องใช้องค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการวิเคราะห์ วิจัย รวมทั้งการบริหารจัดการ การทดสอบตลาดด้วย ต้องมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดด้วย เช่น ผ้าทอต้องมีสีสันทัดโดดเด่น มีเส้นไหมผสม มีลายที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ เป็นต้น เรื่อง OTOP ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันขับเคลื่อนโดยเฉพาะด้านการตลาดให้ทุกคนช่วยกันซื้อเป็นของฝากของขวัญเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักมากขึ้น”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากภาคประชาชนโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ช่วงเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ช่วงให้อุณหภูมิลดลงทั่วไปและมี อากาศหนาวเย็น นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับบรรยากาศเหมือนทางภาคเหนือในอำเภอลานสกา มีหมอกลอยเป็นทะเลหมอกถ่ายภาพออกมารับรองเลยว่าสวยแน่นอนไม่เหมือนที่ไหน สินค้า ของที่ระลึก อาทิ ผ้าทอพื้นเมือง ผ้ามัดย้อม สมุนไพรปิดผมหงอก จมูกข้าวสังข์หยดกิ่ง ลำไยรูป กระเจี๊ยบแห้ง รังนก เครื่องปั้นดินเผา ซาดีปัสเซียก ไช้เต็มใบเตย ขนมไข่/ข้าวหลาม เป็นต้น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนที่ไหน ซึ่งเป็นการสนับสนุนกรมพัฒนาชุมชนในการให้ ความรู้และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

6. ด้านการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของภาคประชาชนการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า “ภัยพิบัติจากธรรมชาติ อุทกภัยแล้งและน้ำท่วมเนื่องจากจังหวัด นครศรีธรรมราชเป็นที่ตั้งไว้ธรรมชาติทั้งภูเขาและแม่น้ำทำให้ในช่วงฤดูฝนเกิดน้ำท่วมบ่อยมาก อุปสรรคสำหรับคนจังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก ส่งผล ให้กระทบของแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ทำให้เดือดร้อนเป็นอย่างมาก เมื่อได้นักท่องเที่ยวได้รับ ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เข้ามาท่องเที่ยว เพราะกลัวได้รับอันตรายจากภัย พิบัติ สถานการณ์ไฟไหม้ป่าพรุควนเคร็งเกิดไฟไหม้บ่อยครั้งมาก ในป่าพื้นที่เขตอนุรักษ์ เมื่อ เกิดเพลิงลุกไหม้ไฟจะถูกลมพัดจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งอย่างรวดเร็วก็จะทำให้นักท่องเที่ยว ไม่กล้ามา ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากภาคประชาชนโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่ตั้งไว้ธรรมชาติทั้งภูเขาและแม่น้ำทำให้ในช่วงฤดูฝน เกิดน้ำท่วมบ่อยมากอุปสรรคสำหรับคนจังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก สถานการณ์ไฟไหม้ป่าพรุควนเคร็งเกิดไฟไหม้บ่อยครั้งมาก ในป่าพื้นที่เขต อนุรักษ์ เมื่อเกิดเพลิงลุกไหม้ไฟจะถูกลมพัดจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ ผู้ประกอบการ และคนในชุมชนได้รับผลกระทบตามไปด้วย

ส่วนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

ผลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) กับนักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ประจำภาควิชาสาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช รวม จำนวน 4 ท่าน

1. ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของนักวิชาการ ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กล่าวได้ว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่นเป็นอย่างมาก เมืองนครยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม มีทั้งหนังตะลุง มโนราห์ การร้องเพลงบอก วัฒนธรรมที่สำคัญเป็นศูนย์รวมของคนภาคใต้เป็นหัวเมืองใหญ่ในอดีต โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในประวัติศาสตร์ ร่องรอยอารยธรรมจากบรรพชน และแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช”

วัฒนธรรมด้านอาหาร เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีสืบทอด มีการแลกเปลี่ยนและรับเอามาจากวัฒนธรรมอื่น กล่าวได้ว่า “เป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันของคนต่างวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวของวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ขนมจีนน้ำยา จนมีคำกล่าวว่าถ้าถึงเมืองนครศรีธรรมราชแล้วไม่ได้กินขนมจีนน้ำยาแสดงว่ายังไม่ถึง ซึ่งมีหลายร้านให้เลือกตามความสะดวกของผู้ที่มาเยือน ด้านความสะดวกสบายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน มีปราชญ์ชาวบ้าน มัคคุเทศก์น้อย ในการอำนวยความสะดวกในด้านความรู้จากคนในท้องถิ่นแท้ ๆ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของนักวิชาการ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุที่น่าสนใจ ด้วยความเป็นจังหวัดที่มีเสน่ห์ทางวัฒนธรรมอาหารและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

2. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด นครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ของนักวิชาการ ต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและสำคัญ อาทิ ประเพณีการตักบาตรเทโวโรหณะ โดยจัดขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี หลังวันออกพรรษา 1 วัน ประกอบพิธีทางศาสนา มีพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาร่วมทำบุญตักบาตร ด้วยข้าวสารอาหารแห้ง อาหารสด ขนมต้ม และดอกไม้ธูปเทียน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและสืบทอดพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ได้มีประชาชนนำอาหาร เช่น ข้าวต้ม ขนมต้ม น้ำซากาแพ เป็นการอนุรักษ์และร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยอะในช่วงเวลาดังกล่าว”

“ถนนสายวัฒนธรรม "ตลาดน้ำเมืองลิเกอร์" ตลอดจนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยความตั้งใจที่จะร่วมกันนำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรม อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอด ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ให้คงอยู่ต่อไป ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเผยแพร่กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และความเป็นไทยร่วมกัน ของ "ตลาดน้ำเมืองลิเกอร์" คำว่า "ลิเกอร์" ถือเป็นชื่อหนึ่งทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีหลายชื่อ ด้วยเพราะนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดเก่าแก่มีอายุทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีบริการอาหารพื้นถิ่นแท้ รสชาติเด็ด ขนมพื้นบ้าน จากคนในพื้นที่ไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมากมีหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ทำให้คงความเอกลักษณ์ดั้งเดิมอันไว้”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของนักวิชาการ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเพณีการตักบาตรเทโวโรหณะ ร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิม นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมทำบุญ ด้วยข้าวสารอาหารแห้ง ได้ทำกิจกรรมกับคนในชุมชน เอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นได้ถูกถ่ายทอดมาในรูปแบบอาหาร ความมีรสชาติที่จัดจ้าน คงความเป็นวิถีชีวิตที่แท้จริง และคนในชุมชนสามารถทำรายได้เพิ่มขึ้น”

3. ด้านการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของนักวิชาการ ต่อการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มี

ความคิดเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจาก กรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร เป็นพื้นที่เชื่อมโยงกับแหล่งวัฒนธรรมของจังหวัดใกล้เคียง อาทิ พระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นที่ตั้งจุดยุทธศาสตร์ภาคใต้ สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ทางสายเอเชีย จากกรุงเทพมหานครมาตามทางจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถท่องเที่ยวได้หลากหลายตามแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดใกล้เคียง”

“ทางจังหวัดนครศรีธรรมราชได้จัดให้มี เส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางจาริกแสวงบุญ สถานที่สำคัญ 9 แห่ง ลักการะพระปฐมมาพระพุทธรูปคู่แผ่นดินและพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช เริ่มต้นด้วย วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เสาชิงช้า มัสยิดญะเมียะ/มัสยิดกลาง คริตจักรเบธเลเฮ็ม ศาลเจ้าแม่กวนอิม วัดประดู่พัฒนาราม หอพระพุทธรูปหินดี วัดแจ้ง/วัดท่าโพธิ์ และศาลหลักเมือง รวม 5 ศาสนา สถานที่ดังกล่าวมีความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญทั้งสิ้น”

“นครศรีธรรมราชเป็นเมืองน่าอยู่ เป็นเมืองพระ ครบทั้งวัฒนธรรม และที่สำคัญ ของกินอร่อย หากใครได้มาสัมผัสจะติดใจจนอยากมาเที่ยวซ้ำแล้วซ้ำอีกกว่าจะเป็น ร้านขนมจีน ข้าวแกงปักษ์ใต้ ที่สำคัญค่าครองชีพยังถือว่าถูกมาก เมื่อเทียบกับเมืองท่องเที่ยวทั่วไป ของกินอร่อยเพียบ ทั้งอาหารใต้รสชาติจัดจ้านตามแบบฉบับท้องถิ่น น้ำชากาแฟ โรตีสี อีกหนึ่ง วัฒนธรรมการกินของชาวใต้ ดื่มชา บักกูดเต๋ ทานรองท้องในมือเช้า ส่วนร้านกาแฟเก่าแก่ รสชาติดีก็มีให้หนึ่ง และที่เด็ดที่สุด คือ ขนมจีนเส้นสดเมืองคอนรสชาติอร่อย”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของนักวิชาการ โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดใกล้เคียง สามารถเดินทางมาได้อย่างสะดวกสบาย ด้วยความที่เป็นจังหวัดที่ยังมีค่าครองชีพที่ไม่สูง สามารถจับจ่าย ซื้อของกิน อาหารที่ราคาถูก รสชาติอร่อย จัดจ้านฉบับชาวปักษ์ใต้ ฉะนั้นหากนักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาเที่ยวเป็นตัวเลือกที่คุ้มค่าแน่นอน”

4. ด้านการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของนักวิชาการ การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลัก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่อยู่

ทางภาคใต้ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้จัดเป็นเมืองรองของการท่องเที่ยวในกลุ่มภาคใต้ตอนบน นักท่องเที่ยวที่ใช้เดินทางเส้นทางไฟเอเซียจะผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานีแทน จะผ่านจังหวัดนครศรีธรรมราชระยะสั้น ๆ เท่านั้น และแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ใช่ทางผ่านถนนเอเชีย ส่วนมากผู้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชต้องเป็นผู้ที่ตั้งใจเข้ามาเที่ยวโดยเฉพาะเท่านั้น”

“การดำเนินด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวยังขาดช่วง ไม่ต่อเนื่อง ด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตามหลักแล้วต้องจัด แต่มีแหล่งท่องเที่ยวเที่ยวบางที่มีการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ อย่างไม่ต่อเนื่อง เช่น งานการกิจกรรมพื้นบ้าน การแข่งเรือ การแสดงหนังตะลุง การแสดงรำโนราห์ เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมเหล่านั้นต้องมีหน่วยงานราชการเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินการหลายอย่าง”

“คนในชุมชนยังขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและยังมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการต้องรอให้หน่วยงานจากราชการ หน่วยงานรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการจัดการและดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของนักวิชาการ โดยผู้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว คนในชุมชนยังขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์อย่างไม่ต่อเนื่อง ด้วยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคต่าง ๆ เข้ามา มีบทบาทในการสนับสนุนในการจัดการและดำเนินการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลแล้วตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่

5. ด้านการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของนักวิชาการ ต่อการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีถนนที่สะดวกสบาย ถือว่าเป็นโอกาสดีมากสำหรับที่ตั้งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ภาคใต้ ทำให้การเดินทางสะดวกสบาย การเดินทางมาจากกรุงเทพฯ มาจากนครศรีธรรมราชใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4 กรุงเทพมหานคร - ประจวบคีรีขันธ์-ชุมพรแล้วใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี-ทุ่งสง จนถึงนครศรีธรรมราช หรือผ่านอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 เลียบชายฝั่งทะเลไปจนถึงนครศรีธรรมราช รวมระยะทาง 780 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังสามารถเดินทางไปยังอำเภออื่น ๆ หรือจังหวัดใกล้เคียงได้อีกด้วย”

“ทางจังหวัดมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ทางเว็บไซต์ ทางเพจเฟซบุ๊ก วิทยู ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับโอกาสให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเพิ่มขึ้น”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากนักวิชาการ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการโปรโมท ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวในพื้นที่ด้วยการเดินทางที่ค่อนข้างสะดวกในการเข้ามาท่องเที่ยวได้หลายเส้นทาง สามารถพักผ่อนหรือพักผ่อนได้

6.ด้านการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของนักวิชาการ การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช 2561- 2564 และมีการประชุมเป็นการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด เราจัดสรรงบประมาณ ปรับปรุงพิทักษ์ รวมถึงการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว แต่เมื่อได้ประชุมแล้วเสร็จไม่ได้ดำเนินการตามแผนประชุม ทำให้กิจกรรมหลายกิจกรรมที่ต้องดำเนินการไม่มีการจัดกิจกรรม ด้วยเพราะผู้เกี่ยวข้องแต่ละส่วนไม่ได้ดำเนินการตามที่ประชุม ทำให้จังหวัดขาดรายได้จากเม็ดเงินที่จากส่วนนั้นนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว”

“ภาคใต้ถือว่าเป็นภูมิภาคที่โรงแรมอัตราการเติบโตที่ดีมากในหลาย ๆ จังหวัดในแถบทะเลอันดามัน ทั้งภูเก็ต พังงา กระบี่ และสมุย ที่สำคัญเป็นภูมิภาคเดียวที่ได้ทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มยุโรป เอเชีย แต่พบว่าในช่วงไฮซีซั่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวมโรงแรมมีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยแค่ 50-60% แถมยังกระจายไปยังจังหวัดใกล้เคียงด้วย ในช่วงปีที่ผ่านมาที่มีพักขนาดเล็กเข้ามาเปิดธุรกิจ เป็นจำนวนมากและอย่างต่อเนื่อง ทำให้ที่พักขนาดใหญ่ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากราคาที่แตกต่างกันและใหม่กว่า เมื่อเทียบกับที่พักที่เปิดใหม่และราคาที่ถูกลงกว่าที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากกว่า ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่จำเป็นต้องลดราคา ส่งเสริมการขายห้องพักเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพัก”

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากนักวิชาการ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงปีที่ผ่านมาที่มีพักขนาดเล็กเข้ามาเปิดธุรกิจ เป็นจำนวนมากและอย่างต่อเนื่อง ทำให้ที่พักขนาดใหญ่ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากราคาที่แตกต่างกันและใหม่กว่า เมื่อเทียบกับที่พักที่เปิดใหม่และราคาที่ถูกลงกว่าที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากกว่า ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่จำเป็นต้องลดราคา ส่งเสริมการขายห้องพักเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพัก และที่สำคัญคือกิจกรรมหลายกิจกรรมที่ต้องดำเนินการไม่มีการจัด

กิจกรรม ด้วยเพราะผู้เกี่ยวข้องแต่ละส่วนไม่ได้ดำเนินการตามที่ประชุม ทำให้จังหวัดขาดรายได้ จากเม็ดเงินที่จากส่วนนั้นนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมายังจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตาราง 1 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมาในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis

ลำดับ	จุดแข็ง (Strengths)	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาคการศึกษา
1	มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทางวัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓
2	รักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้	✓	✓	✓	✓
3	คนในพื้นที่มีจิตใจดี อุตสาหกิจดี	✓	✓	✓	✓
4	จังหวัดนครราชสีมาฯ เป็นที่ตั้งยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	✓	✓	✓	✓
5	ค่าครองชีพถูก ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวคุ้มค่า	✓	✓	✓	✓
6	มีสินค้าที่ระลึกที่หลากหลายมีคุณภาพ	✓	✓	✓	✓

ตาราง 2 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครราชสีมาในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis (ต่อ)

ลำดับ	จุดอ่อน (Weakness)	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาคนักวิชาการ
1	จังหวัดนครราชสีมาฯไม่ใช้เสียงท่องเที่ยวหลัก	✓	✓	✓	✓
2	มีแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม	✓	✓		✓
3	แหล่งท่องเที่ยวมีความห่างไกลกัน	✓	✓	✓	
4	ขาดการต่อเนื่องของการจัดการ จักรกรรม	✓	✓	✓	✓
5	คนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจของผู้ชุมชน	✓		✓	
6	ขาดความรู้ในการจัดการของคนในชุมชน	✓	✓	✓	✓

ตาราง 3 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมาในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis (ต่อ)

ลำดับ	โอกาส (Opportunities)	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาคนักวิชาการ
1	มีการนำสินค้าของท้องถิ่นไปนำเสนอระดับชาติ	✓		✓	
2	จังหวัดนครราชสีมาสร้างจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภาคอื่นเหมือนภาคเหนือ		✓	✓	✓
3	มีการส่งเสริมการตลาดทางสื่อออนไลน์อย่างตลอด	✓	✓	✓	✓
4	เส้นทางคมนาคมสะดวกสบาย	✓	✓	✓	✓
5	มีงบประมาณมาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง	✓	✓		✓

ตาราง 4 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมาในฐานะเมืองรอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยวิเคราะห์ SWOT Analysis (ต่อ)

ลำดับ	อุปสรรค (Threats)	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาคนักวิชาการ
1	มีโรคระบาด Covid19 การเดินทางน้อยลง	✓	✓		✓
2	ภัยพิบัติจากธรรมชาติ อุทกภัย ไฟป่า เป็นต้น	✓	✓	✓	✓
3	นโยบายการท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ	✓	✓	✓	✓
4	การแข่งขันทางการท่องเที่ยวสูง	✓	✓	✓	✓
5	การชะงักงันทางเศรษฐกิจเกิดการท่องเที่ยวถดถอยลง	✓	✓		✓

ส่วนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์ภาคีรัฐผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's)

จากข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก 4 ภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักวิชาการ จำนวน 30 ท่าน ได้ให้ข้อมูลองค์ประกอบสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและรวบรวม โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบ การท่องเที่ยวของ พยอม ธรรมบุตร (2549) 6A's โดยได้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 8 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

ผลการสัมภาษณ์ของหน่วยงานภาครัฐต่อองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็น “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีทรัพยากร ทั้งทางธรรมชาติ ทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมจะให้ประสบการณ์ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ความหลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวได้จำนวนมาก แต่ยังขาดการจัดการ การบริหารที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว”

“นครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนานนับตั้งแต่สมัยศรีวิชัย อีกทั้งยังเป็นเมืองแรกที่รับเอาพุทธศาสนาจากลังกาเข้ามาที่ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ความเคารพ ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ถือว่าเป็น Signature ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งวัดพระมหาธาตุนี้เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ย้อนกลับไปได้ตั้งแต่สมัยที่เมืองไทยรับเอาพระพุทธศาสนาจากลังกาเข้ามาเป็นครั้งแรก เชื่อกันว่าเมื่อคณะพระสงฆ์จากลังกามาถึงประเทศไทย ได้ขึ้นมาที่วัดนี้เป็นที่แรก ภายในวัดยังมีงานสถาปัตยกรรมเหลืออยู่ คือ เจดีย์ประธานของวัดที่เป็นทรงระฆัง สันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์องค์แรกที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะลังกา นอกจากนี้ภายในวัดยังเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่มากมาย ชุมชนตลาดที่เป็นอยู่อาศัยของชาวบ้าน เป็นย่านชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ตลาดแขก ตลาดท่าม้า ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ย่านชุมชนเก่าบ้านหมอน ตำบลท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช คงสภาพดั้งเดิมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แท้จริงของชุมชน อันจะนำมาซึ่งความน่าสนใจและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนและนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในการจับจ่ายตลาดยามเช้าเป็นอาหารท้องถิ่นที่แท้จริง และยังมีหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการโอทอปนวัตกรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง เน้นให้คนในชุมชนมีรายได้ คือ การทอผ้ายก มีหลักฐานว่า ชาวเมืองนครศรีธรรมราชได้แบบอย่างมาจากแขกเมืองไทยบุรี ครอบครัวยุโรปเข้ามาตั้งเมือง

นครศรีธรรมราชเป็นจำนวนมาก ได้พวกช่างมาไว้หลายพวก เช่น ช่างทอง ช่างเงิน และช่างทอผ้า สำหรับพวกช่างทอผ้าให้อยู่บริเวณทางด้านตะวันตกของตัวเมือง ในตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และตำบลนาสาร อำเภอพระพรหมในปัจจุบัน ช่างพวกนี้ได้ถ่ายทอดความรู้แก่ช่างพื้นเมืองที่มีอยู่ก่อน จึงทำให้การทอผ้าในสมัยนั้นพัฒนาขึ้นกว่าสมัยก่อน ๆ มากผ้าทอเมืองนคร ผ้าเป็นประเพณีศิลปะอย่างหนึ่ง คุณค่าความงามของผ้าอยู่ที่การใช้สี ลวดลาย วัสดุที่ใช้ทอ ตลอดจนความปราณีตของฝีมือ ผ้าพื้นเมืองของคนไทยมีทั้งผ้าฝ้าย ผ้ายก ผ้าปัก ฯลฯ ผ้ามีบทบาทสำคัญมากทางวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทยมาแต่โบราณ ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้”

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาครัฐได้กล่าวว่า “การเข้าถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช มีถนนที่สะดวกสบาย ตั้งอยู่ภาคใต้ ทำให้การเดินทางสะดวกสบาย การเดินทางมาจากกรุงเทพมหานครจากนครศรีธรรมราชใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4 กรุงเทพมหานคร-ประจวบคีรีขันธ์-ชุมพร แล้วใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี-ทุ่งสง จนถึงนครศรีธรรมราช หรือผ่านอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 เลียบชายฝั่งทะเลไปจนถึงนครศรีธรรมราช รวมระยะทางเป็น 780 กิโลเมตร”

“สำหรับการเดินทางด้วยรถยนต์ การเดินทางที่สะดวกสบายได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย อีกทั้งยังมีการเดินทางด้วยเครื่องบิน รถโดยสารประจำทาง รถปรับอากาศประจำทาง และการเดินทางโดยรถไฟ ซึ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว”

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาครัฐได้กล่าวว่า “กำแพงเมืองเก่า เป็นกำแพงเมืองที่เคยปกป้องเมืองนครศรีธรรมราชจากข้าศึก เป็นโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดแสดงถึงความเก่าแก่ ความแข็งแกร่ง ความเจริญรุ่งเรือง และประวัติศาสตร์อันยาวนาน ปัจจุบันได้รับการบูรณะใหม่ให้แข็งแรงและสวยงาม เพื่อพัฒนาเป็นอีก 1 สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีที่ตั้งอยู่หลายจุดด้วยกัน แต่ที่เหลือให้ชม คือ กำแพงเมืองด้านทิศเหนือ อยู่ริมคลอง หน้าเมือง ถนนมุมบ่อม บริเวณนั้นเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ แต่ถ้าเป็นตัวเป็นเมืองก็จะเป็นวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อไปไหว้พระและถ่ายรูปวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม ยิ่งช่วงเย็น ๆ ลมตกจะเป็นจุดที่สวยงามมาก”

“ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวก่อนเข้าตัวเมืองนครศรีธรรมราช มีป้ายบอกมายังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ต้องเที่ยวเดินทางได้อย่างสะดวกสบาย ไม่หลงทาง ส่วนป้ายบอกทางไปยังท่องเที่ยวต่างอำเภอก็ป้ายมีตลอดเส้นทางเดินทางเช่นกัน ป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยวตามถนนหลักมีจำนวนมาก ตั้งแต่ก่อนเข้าตัวเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวนเพียงพอ และถือว่ามีส่วนสำคัญในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยี Google map มาช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวกสบาย แต่ในเส้นทางเล็กหรือซอยก็ไม่ได้สามารถเชื่อถือได้ ป้ายบอกทางจึงเป็นตัวช่วยที่สำคัญในการเดินทางของนักท่องเที่ยว แต่ก็มีส่วนสถานที่ที่ทำป้ายไม่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวขับหลงทางได้”

4. ด้านบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาครัฐได้กล่าวว่า “การบริการด้านธนาคารและการเงินในจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกอย่างมีครบถ้วน ตั้งอยู่บริเวณในตัวชุมชนและหน้าตลาดของแต่ละอำเภอ จะมีบริการหน้าธนาคาร และร้านสะดวกซื้อ ซึ่งมีความเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เพราะในบัตรปัจจุบันแล้วส่วนใหญ่จะใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันได้ และร้านค้า ร้านกาแฟ ที่พัก ร้านขายของที่ระลึก ปั่นน้ำมัน รวมถึงร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ ก็สามารถชำระเงินผ่านการโอนผ่านแอปพลิเคชันได้เช่นกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว”

“ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวโทรสอบถามข้อมูลในการเดินทาง ขอข้อมูลโบซ์ แผนที่ได้ในเวลาทำการเปิด-ปิด แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ผ่านทางอินเทอร์เน็ต สามารถให้ข้อมูลเดินทางแบบทันทีทันใด ซึ่งการค้นหาสถานที่ดังกล่าวจะทำให้ทราบข้อมูลชัดเจนไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ที่พัก ร้านขายของที่ระลึก แต่ทั้งนี้ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช และประชาชนในชุมชนก็พร้อมจะเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับ พร้อมที่จะให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวทุกคน”

5. ด้านที่พัก (Accommodation)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาครัฐได้กล่าวว่า “ที่พักในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปกครองท้องถิ่น จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำการสำรวจที่พักแรม แล้วทางที่พักเองก็ต้องมีบริการจัดการธุรกิจที่พักแรมของตนเองด้วยด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านของมาตรฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงความสะดวก เพื่อให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการเกิดความประทับใจมากที่สุด ส่วนที่พักภายในชุมชน

จังหวัดนครศรีธรรมราชถ้าเป็นในเขตอำเภอเมืองก็จะเป็นโรงแรม เกสต์เฮาส์ แต่ถ้าเป็นต่างอำเภอ เช่น อำเภอท่าศาลา อำเภอสิชล จะเป็นรูปแบบ วิลล่า รีสอร์ท ที่หันหน้าเข้าสู่ทะเล ที่พักแต่ละแห่งจะถูกตรวจสอบเพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกัน”

“ที่พักแรมส่วนมากของจังหวัดนครศรีธรรมราชจะมีมากในเขตอำเภอเมือง อำเภอสิชล อำเภอขนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอลานสกา เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ส่วนอำเภออื่น ๆ จะมีที่พักจำนวนน้อย ซึ่งที่พักดังกล่าวอยู่ในการควบคุมและตรวจสอบให้ได้มาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวเพราะในอนาคตจะมีท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จะได้ช่วยสร้างความมั่นใจในการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยว”

6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคีรัฐได้กล่าวว่า “เส้นทางทางการท่องเที่ยวเส้นทางจาริกแสวงบุญสถานที่สำคัญ 9 แห่ง ลักการะพระปฐมมาพระพุทธรูปคู่แผ่นดินและพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช เริ่มต้นด้วย วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เสาชิงช้า มัสยิดญะมียะ/มัสยิดกลาง คริตจักรเบธเลเฮ็ม ศาลเจ้าแม่กวนอิม วัดประดู่พัฒนาราม หอพระพุทธรูปสี่องค์ วัดแจ้ง/วัดท่าโพธิ์ และศาลหลักเมือง รวม 5 ศาสนา สถานที่ดังกล่าวมีความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญทั้งสิ้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวในมิติทางศาสนาที่มีศักยภาพความพร้อม ในการรองรับนักท่องเที่ยว และเสริมสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และรายได้แก่ชุมชน เพื่อวางระบบการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ ในมิติทางศาสนา ศาสนสถาน 9 แห่งของ จ.นครศรีธรรมราช และยังเป็นส่งเสริมให้วัด และศาสนสถาน ได้เปิดพื้นที่ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมไปถึงประชาชนทุกกลุ่มทุกวัย ได้เรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม มิวสิค ญาท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากวิถีชุมชน เพื่อการสร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่”

“ตลาดโบราณย้อนยุคในเมืองนคร แต่ละแห่งมีความแตกต่างกันคนละแบบ ทั้งเป็นตลาดน้ำ ตลาดริมน้ำ ตลาดริมคลอง และในรูปแบบของเมืองเก่าที่ต้องห้ามพลาด ตลาดริมน้ำเชียรใหญ่ ตลาดแห่งนี้ติดกับแม่น้ำใหญ่ของอำเภอเชียรใหญ่ครับ ลักษณะร้านจะเป็นหลังคามุงจากครับ ให้โทนสีน้ำตาลที่เป็นอารมณ์ของการย้อนยุค การแสดงบนเวที ทั้งร้องเพลง เล่นดนตรี มาจากนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่มาร้องเพลงและเล่นดนตรี ส่วนตลาดหน้าพระธาตุอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จะเป็นลักษณะของตลาดการย้อนยุค ไม่ว่าจะเป็นภาชนะใส่อาหาร ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ การแต่งตัวของพ่อค้าแม่ค้า การตกแต่งร้าน การตกแต่งสถานที่มีกลิ่นไอของเมืองเก่าและมีเสน่ห์ของความโบราณ จุดเด่นของงานคือ โคมไฟประดับอยู่

ทั่วทางเดิน นักท่องเที่ยวได้ทั้งเดินชมตลาดและชมวัดพระธาตุพร้อมกัน ร้านค้าแต่ละร้านคัดสรรอย่างดีจากในเมืองนครและภาคใต้ ทั้งของกิน ของ OTOP และอื่น ๆ เปิดเฉพาะวันเสาร์ ซึ่งคึกคักไม่แพ้ตลาดอื่นเลย”

ส่วนที่ 6 ผลการสัมภาษณ์ภาคเอกชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's)

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาคเอกชน จำนวน 8 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

ผลการสัมภาษณ์ของภาคเอกชนต่อองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่นเป็นอย่างมาก เมืองนครยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม มีทั้งหนังตะลุง มโนราห์ การร้องเพลงบอก วัฒนธรรมที่สำคัญเป็นศูนย์รวมของคนภาคใต้เป็นหัวเมืองใหญ่ในอดีต โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในประวัติศาสตร์ ร่องรอยอารยธรรมจากบรรพชน และแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกกลุ่มทุกวัย”

“วัดวาอาราม เป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่มากมาย ชุมชนตลาดที่เป็นอยู่อาศัยของชาวบ้าน เป็นย่านชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ตลาดแขก ตลาดท่าม้า ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ย่านชุมชนเก่าบ้านหม่น ตำบลท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช คงสภาพดั้งเดิมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แท้จริงของชุมชน อันจะนำมาซึ่งความน่าสนใจและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของแต่ละชุมชนมาเป็นจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ใครได้มาสัมผัสแล้วต้องกลับมาอีกครั้ง แหล่งท่องเที่ยวเกือบทุกแห่งของนครศรีธรรมราชมีวิถีจัดการ ทะนุบำรุงให้อยู่ในสภาพเดิม ๆ ที่สมบูรณ์ไม่ได้เสริมเติมแต่งให้ทันสมัยยังคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้”

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “การเข้าถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช มีถนนที่สะดวกสบาย ตั้งอยู่ภาคใต้ ทำให้การเดินทางสะดวกสบาย การเดินทางมาจากกรุงเทพฯ ด้วยรถโดยสารประจำทางหรือรถทัวร์มีความสะดวกสบาย บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) มีบริการรถโดยสารทั้งแบบธรรมดาและปรับอากาศ นอกจากนี้ยังมีบริษัทศรีสุเทพทัวร์,

สมบัติทัวร์, นครศรีราชาทัวร์ และนครศรีร่มเย็นทัวร์ ที่เป็นผู้ให้บริการรถโดยสารที่ให้บริการรถทัวร์ระหว่างนครศรีธรรมราชไปกรุงเทพ รถทัวร์ออกจากสถานีขนส่งสายใต้ใหม่ทุกวัน เส้นทางเดินรถทัวร์นครศรีธรรมราช-กรุงเทพมีระยะทางประมาณ 780 กม. สามารถเชื่อมโยงการเดินทางต่อไปยังจังหวัดใกล้เคียงและตัวเมืองและอำเภอใหญ่ ๆ ในจังหวัดนครศรี ดังนี้ อำเภอขนอม, ดอนสัก, น้ำตกใจ, บ้านเขาหัวช้าง, อำเภอทุ่งใหญ่, อำเภอทุ่งสง ฯลฯ และสามารถเดินทางเชื่อมต่อไปยัง สถานีขนส่งตรงสถานีขนส่งสงขลา, สถานีขนส่งยะลา, สถานีขนส่งนราธิวาส, สถานีขนส่งสตูล, สถานีขนส่ง หาดใหญ่ ฯลฯ หรือถ้านักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว ก็สามารถใช้บริการสายการบินได้ เวลาบินจากกรุงเทพ-นครศรีธรรมราช ประมาณ 1.30 ชั่วโมง มีบริการเที่ยวบินทุกวันวันละหลายเที่ยวบินไว้รองรับนักท่องเที่ยว”

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ก่อนเข้าตัวเมืองนครศรีธรรมราช มีป้ายบอกมายังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ต้องเที่ยวเดินทางได้อย่างสะดวกสบาย ไม่หลงทาง ส่วนป้ายบอกทางไปยังท่องเที่ยวต่างอำเภอก็ป้ายมีตลอดเส้นทางเดินรถเช่นกัน ป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยวตามถนนหลักมีจำนวนมาก ตั้งแต่ก่อนเข้าตัวเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวนเพียงพอ และถือว่ามีส่วนสำคัญในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยี Google map มาช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวกสบาย”

“การบริการอินเทอร์เน็ตตามแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่มีให้บริการฟรี Wi-Fi ให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนมากแล้วการบริการฟรีให้กับนักท่องเที่ยวจะเป็นบริการทางร้านอาหาร ร้านกาแฟ และที่พัก ส่วนแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นยังไม่มีให้บริการ ซึ่งปัจจุบันอย่างแน่นอนนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดใช้มือถือส่วนตัวพร้อมอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว สัญญาณเครือข่ายทุกระบบในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความชัดเจนครอบคลุมทุกเครือข่าย”

4. ด้านบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “ด้านความปลอดภัยของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดนครศรีธรรมราช และกระจายติดตั้งตามจุดต่าง ๆ รวมถึงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีความปลอดภัย เนื่องจากวิถีชีวิตคนในพื้นที่ค่อนข้างมีความเรียบง่าย เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็น

อันดับ 2 รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีสถานบันเทิง ห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ ที่มีกล้องวงจรปิดทุกสถานที่ รวมถึงป้อมยาม สถานีตำรวจภูธรนครศรีธรรมราช มีประจำอยู่ตามจุดต่าง ๆ ที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว”

“จังหวัดนครศรีธรรมราชมีโรงพยาบาลอยู่จำนวน 3 แห่งอยู่ในตัวเมือง นครศรีธรรมราช และมีโรงพยาบาลประจำอำเภอกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ อีก 20 กว่าที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวให้การบริการด้านการรักษาพยาบาล อาการเจ็บป่วยได้อย่างเพียงพอ และมากกว่านั้นยังมีคลินิกเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นคลินิกทันตกรรม คลินิกเวชกรรม เพื่อบริการให้กับนักท่องเที่ยวในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินอีกด้วย”

5. ด้านที่พัก (Accommodation)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “ปัจจุบันที่พักรองรับนักท่องเที่ยวมีความเพียงพอสำหรับวันธรรมดา แต่ในวันหยุดหรือวันหยุดเทศกาลที่พักรับไม่เพียงพอต่อการรองรับ ทำให้ตอนนี้จะมีที่พักที่กำลังดำเนินการก่อสร้างอีกหลายแห่งในตัวอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอสิชล อำเภอขนอม จะเป็นประเภท รีสอร์ท โฮสเทลที่พักขนาดเล็กที่มีคาเฟ่ไว้ถ่ายรูป ราคาถูก ห้องพักรวย พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ซึ่งตรงนี้จะทำให้สามารถดึงดูดเข้ามาท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น”

6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “เสน่ห์ของตลาดชุมชน ชิมซัปปัฒนธรรม เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของดีแต่ละอำเภอที่มีความโดดเด่นไม่แพ้กัน ตลาดน้ำเชียรใหญ่ ที่คนส่วนใหญ่ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย ได้ต่อยอดมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ “ตลาดริมน้ำเชียรใหญ่” โดยปรับปรุงพื้นที่และตกแต่งร้านค้าเป็นซุ้มไม้ไผ่หลังคามุงจาก ให้บรรยากาศย้อนยุคแบบไทย ๆ ใช้ภาชนะจากธรรมชาติ อาทิ กระชง, หมากจาก (ทำมาจากยอดอ่อนของต้นจาก), กระบอไม้ไผ่ ภาชนะจักสาน พ่อค้าแม่ค้าที่มาขายของส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ของที่นำมาขายมีทั้งผลิตภัณฑ์โอท็อปและอาหารพื้นบ้าน อาทิ แกงส้มปลากระดูกอ่อน เมนูกุ้งแม่น้ำสด ๆ ขนมจีนแกงน้ำเคย ซึ่งน้ำเคยเป็นเมนูอาหารพื้นบ้านหมี่ผัด ข้าวย่ำ ส่วนของหวานแบบพื้นบ้าน มีทั้งขนมจาก ขนมลา ข้าวเหนียวสองดั่ง ขนมครก ตลาดริมน้ำเชียรใหญ่ เปิดเฉพาะวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 15.00-21.00 น. ตลาดน้ำเชียรใหญ่เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่สามารถสะท้อนเรื่องราวและบรรยากาศความเป็นชุมชนเก่าแก่นครศรีธรรมราชได้อย่างเป็นอย่างดี บรรยากาศของที่นี่เต็มไปด้วยผู้คนที่มาหาของหากินได้ฉบับโบราณแท้ ๆ และอีกหนึ่งสถานที่คือ ตลาดหน้าพระธาตุ” ซึ่งก็คือ ตลาดหน้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ ถนนคนเดินหน้าวัดพระมหาธาตุฯ ที่อำเภอเมือง จังหวัด

นครศรีธรรมราชนั่นเอง มีชื่อภาษาอังกฤษด้วยนะ ว่า “Phrathat Night Market” บรรยากาศภายในตลาดหน้าพระธาตุเป็นไปด้วยความคึกคัก มีขนมพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้านของคนใต้ เรียกว่ามีครบทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน อาทิ เช่น หมนขี้มัน หมนค่อม หมนด้วง หมนมิ่ง หมนตาบอด หมนเจาะหู หมนโค หมนลา เหนียวหอกกล้วย ข้าวเกรียบว่าว ข้าวย่ำเค็รื่อง ลูกเห็บทอด เป็นต้น ซึ่งขนมและอาหารบางอย่างมีเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นขนมอาหารเฉพาะท้องถิ่นเลยก็ว่าได้ ขนมแปลก ๆ ขนมหายากก็เจอได้ที่นี้ รวมถึงสินค้าและผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทต่าง ๆ มาจัดแสดง จัดจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปได้ซื้อเป็นของกินและของฝาก ซึ่งที่นี่มีนโยบายรับฝากขยะทุกร้าน และไม่ให้ใช้ถุงพลาสติก พ่อค้าแม่ค้านิยมใช้ใบตองและถุงกระดาษในการบรรจุอาหารและสินค้าต่าง ๆ ที่ลูกค้าซื้อแทน รวมไปถึงมีการสาธิตการแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การรำมโนราห์ การแสดงหนังตะลุง การร้องเพลงบอก เป็นต้น ซึ่งหาชมได้ยากในยุคสมัยปัจจุบัน เป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมของนครฯ ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ส่วนการแสดงนั้น ก็มีการจัดพื้นที่ลานการแสดงที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนที่มีความสามารถ ทั้งการแสดงเชิงศิลปวัฒนธรรมก็ดี ดนตรีก็ได้ หรือจะโชว์ความสามารถต่าง ๆ ก็ได้เหมือนกัน โดยแบ่งพื้นที่เป็น 3 ลาน ได้แก่ ลานการแสดงเชิงศิลปวัฒนธรรม ลานการแสดงดนตรี โชว์ต่าง ๆ ลานการแสดงเปิดหมวกของนักเรียนและนักศึกษา”

“วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดให้มีพิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ เนื่องในเทศกาลวันออกพรรษา หรือเดือนตุลาคมของทุกปี ซึ่งตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยมีเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร เป็นประธานสงฆ์ กล่าวสัมโมทนียกถาให้พรและนำพระสงฆ์ สามเณรออกมารับบิณฑบาต ในทุกปีมีพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวจำนวนมากร่วมทำบุญตักบาตร ด้วยข้าวสารอาหารแห้ง อาหารสด ขนมต้ม และดอกไม้ธูปเทียน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและสืบทอดพระพุทธานุชา นอกจากนี้ยังมีประชาชนนำอาหาร เช่น ข้าวต้ม ขนมต้ม น้ำซากาแฟ มาให้บริการฟรีแก่ผู้ร่วมทำบุญตักบาตรด้วย เป็นภาพที่น่าจดจำช่วยสร้างความศรัทธาและสืบสานพระพุทธานุชาให้คงอยู่สืบไป”

ส่วนที่ 7 ผลการสัมภาษณ์ภาคประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's)

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาคประชาชน จำนวน 10 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

ผลการสัมภาษณ์ของภาคประชาชนต่อองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นวัด ซึ่งมีเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้การซ่อมแซมบูรณะให้ยังคงสภาพดี เช่น วัดพระมหาธาตุ เจดีย์ยักษ์ วัดมเหยงค์ แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตของชุมชน ตลาดน้ำเมืองลิกอร์ ชุมชนบ้านมอญ ชุมชนตลาดเก่าตลาดท่าวัง ชุมชนเก่าตลาดแขกชุมชนตลาดท่าม้า ย่านชุมชนเก่าบ้านหมอน ชุมชนตลาดที่เป็นอยู่อาศัยของชาวบ้านเป็นย่านชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ตลาดแขก ตลาดท่าม้า ในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช ย่านชุมชนเก่าบ้านหมอน ตำบลท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช คงสภาพดั้งเดิมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แท้จริงของชุมชน”

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชนได้กล่าวว่า “การเดินทางด้วยรถยนต์ในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงให้มีเส้นทางที่สะดวกสบายมากขึ้น ใช้เวลาเดินทางประมาณ 9 ชั่วโมงเศษจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเส้นทางสามารถเชื่อมโยงการเดินทางต่อไปยังจังหวัดใกล้เคียงและตัวเมืองและอำเภอใหญ่ ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เมืองพระที่มีความเก่าแก่ ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการมาสักการะ ไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้เป็นอย่างดี เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การบริการของผู้ประกอบร้านอาหาร ร้านขายของฝากที่ระลึก ที่พักส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชนและรู้จักแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดีสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับนักท่องเที่ยวได้”

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชนได้กล่าวว่า “ร้านอาหารและเครื่องดื่มที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเขตตัวเมืองและต่างอำเภอ มีเด็กรุ่นใหม่กลับมาเปิดธุรกิจร้านอาหาร ร้านกาแฟ คาเฟ่ทุ่งนา กันหลายคน ซึ่งทำให้ร้านอาหารในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวนมากเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหารแบบเต็มรูปแบบ หรือร้านอาหารแบบริมทาง แม้กระทั่งร้านกาแฟและขนมเบเกอรี่ต่าง ๆ ที่สำคัญราคาไม่แพง ส่วนเมนูที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครศรีธรรมราชก็คือจะเป็น

ขนมจีนน้ำยา แกงไตปลา แกงเขียวหวานกับผักสด นักท่องเที่ยวทุกคนที่มาเที่ยวจังหวัด นครศรีธรรมราชต้องได้รับประทาน มีหลายร้านให้นักท่องเที่ยวเลือกกินได้ตามอัธยาศัยเลย”

“ร้านขายของสินค้าที่ระลึกของจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง เครื่องถม และผลิตภัณฑ์ย่านลิเภา มีจำหน่ายบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หลังสนาม หน้าเมือง ถนนท่าช้าง ย่านท่าวัง บูรพาพลาซ่า บวรพาซาตร์ และที่ห้างสรรพสินค้าโรบินสันโอ เซียน เป็นต้น หัตถกรรมสำคัญของนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มาแต่อดีต มี 2 ชนิด คือ ถมดำซึ่งจะมีลวดลายเป็นสีขาว พื้นเป็นสีดำ และถมทองหรือถมเทาทอง ซึ่งจะมีลวดลายเป็นสีทองพื้นเป็นสีดำ ปัจจุบันมีการสอนการทำหัตถกรรม เครื่องถมที่วิทยาลัย ศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช เครื่องถมนครที่ได้รับความนิยมจนปัจจุบันเนื่องจากยังรักษา คุณภาพไว้ได้ ลวดลายต่าง ๆ ยังสลักด้วยมือ น้ำยาถมนคร ก็มีสีดำสนิทเป็นเงา สินค้าเครื่อง ถมได้แก่ แหวน สร้อยคอ กำไล ชัน พาน ถาด ซึ่งเป็นการทำโดยใช้มือทั้งสิ้น บริเวณที่มีเครื่อง ถมขายมากปัจจุบันคือ ถนนท่าช้าง หลังสนามหน้าเมืองบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหา เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช และในบริเวณตลาดท่าวัง เป็นการนำเสนอภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้ทำให้ร้านได้กระจายอยู่ในชุมชน ทุกคน พร้อมเป็นเจ้าของที่ดี มุ่งกระจายรายได้สู่ชุมชนและประชาชนอย่างทั่วถึง”

“เมื่อทุกคนมาถึงนครศรีธรรมราชจะนึกถึงร้านโกโก้ เป็นร้านกาแฟที่ยังคงอบอวลด้วย ความเป็นดั้งเดิม เป็นตึกชิโนโปรตุกีสเก่าแก่ สำหรับการตกแต่งภายในร้านจะตกแต่งเป็นของ เก่าโบราณหายาก ยังคงรักษาความเก่าแก่ให้คู่กับเมืองนครฯ สำหรับเมนูแนะนำของร้านคือ กาแฟโบราณ รสชาติกลมกล่อม หอม ทางร้านได้คั่วกาแฟเองด้วย เครื่องดื่มอื่น ๆ ภายในร้าน มีให้เลือกหลากหลายเมนู ส่วนของอาหาร ตอนเช้า จะมีติ่มซำด้วย ขนมจีบซาลาเปา ที่คนส่วน ใหญ่มาแล้วต้องทานกัน”

4. ด้านบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชนได้กล่าวว่า “ร้านอาหาร ภัตตาคาร มีเพียงพอ ในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในช่วงเทศกาลหรือช่วงวันหยุด ทำให้ ร้านอาหารบางร้านต้องรอดิวยาว ตู้เอทีเอ็ม มีเพียงพอสำหรับบริการนักท่องเที่ยว แต่การใช้ บัตรเครดิตส่วนใหญ่ผู้ประกอบการไม่รับบัตรเครดิตนอกจากจะเป็นผู้ประกอบการด้านที่พัก ร้านอาหารขนาดใหญ่ ปัมน้ำมันถึงจะมีการใช้บัตรเครดิตในการชำระเงิน ธนาคารมีจำนวน เพียงพอ และครบครันในการให้บริการในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการเดินทางเข้าใน พื้นที่ก็ยังมีรถสองแถว รถเมล์ วินมอเตอร์ไซด์ ให้บริการตามจุดต่าง ๆ ของจังหวัด นครศรีธรรมราชในอัตราค่าบริการเริ่มต้นที่ 10 บาทและเพิ่มขึ้นตามระยะทาง ในส่วนการ

ให้บริการข้อมูลกลับมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องเชื่อจะสอบถามข้อมูลท่องเที่ยวร้านอาหารร้านเครื่องดื่มที่พักร้านขายของเที่ยวเล็ก ในส่วนการบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวส่วนมากจะสอบถามแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร หรือสามารถหาข้อมูลการท่องเที่ยวได้ทางอินเทอร์เน็ตเพื่อการท่องเที่ยวความสะดวกสบาย”

5. ด้านที่พัก (Accommodation)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชนได้กล่าวว่า “มีการให้สนับสนุนในเรื่องที่พักแบบโฮมสเตย์ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบางแห่งห่างจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะทางไกลหากต้องเดินทางกลับมาในตัวเมืองนครศรีธรรมราช มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช มีโครงการให้สนับสนุนการท่องเที่ยวและทำบ้านพักแบบโฮมสเตย์ ไว้สำหรับการบริการนักท่องเที่ยวที่พักแรม ยกตัวอย่างโฮมสเตย์บ้านแหลม เป็นชุมชนขนาดเล็ก ชุมชนหนึ่งที่ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยที่คนในชุมชนกว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม อาชีพหลักของชาวชุมชนคืออาชีพประมงขนาดเล็ก ที่เราจะเห็นเรือประมงขนาดเล็กจอดตามริมฝั่ง ทั่วทั้งชุมชนนอกจากนั้นจะมีอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไปในพื้นที่ ความน่าสนใจ ของชุมชนบ้านแหลมคือวิถีชีวิตของชาวชุมชนที่ปรากฏออกมาเป็นอาชีพที่ผู้มาเยือนพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่คนในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการเอง กลายเป็นรายได้เสริมทำให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น วิถีชีวิตที่ปรากฏมาเป็นอาชีพที่สามารถพบได้ในชุมชนได้แก่ การทำเครื่องแกงจากกลุ่มทำเครื่องแกงบ้านแหลม การทอผลิตภัณฑ์จากหางอวน ของกลุ่มทอหางอวนบ้านบางตง ที่หาได้ยาก และถือเป็นชุมชนที่มีการผลิตมากเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศไทย นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวสามารถแวะซื้ออาหารทะเลสดๆ จากแหล่งขายของชุมชน และชมการทำประมงอย่างใกล้ชิด การวางอวนจับปู ปลาผ่านบริการของบ้านแหลมโฮมสเตย์ มีที่พักหลากหลายรูปแบบ ท่านสามารถเลือกเข้าพักได้ตามความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการมาเที่ยวส่วนตัว หรือเป็นหมู่คณะ ก็สามารถเลือกเข้าพักได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีที่พักหลากหลายรูปแบบ บริการจากบ้านแหลมโฮมสเตย์ นั่งเรือออกไปเพียงไม่กี่นาทีก็ถึงแหล่งโคลนธรรมชาตินักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำโปะโคลน หรือนำโคลนมาพอกตัวบนเรือก็สามารถทำได้ ซึ่งโคลนธรรมชาติแหล่งนี้มีคุณสมบัติที่ดีต่อผิวไม่แพ้โคลนสปาจากต่างประเทศ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ให้เป็นที่รู้จัก ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ที่ได้รับการส่งเสริมในการให้บริการที่พักที่ได้มาตรฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว”

6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชนได้กล่าวว่า “ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์เป็นเสมือนตัวแทนของพระพุทธศาสนา และชาวนครฯ เชื่อกันว่ามีบุญญาภิหารหาที่เปรียบมิได้ ทั้งนี้เพราะว่าภายในเจดีย์ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ในปีหนึ่ง ๆ จะต้องมีการบูชาบวงสรวง นำผ้ามาห่อหุ้มองค์เจดีย์ เพื่อความเป็นสิริมงคลอันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการดำรงชีพทุกด้าน ประเพณีนี้จัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง ซึ่งจะทำกัน ในวันมาฆบูชา คือในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 และในวันวิสาขบูชา คือในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 พุทธศาสนิกชนทั่วไปจัดขบวนแห่ผ้าพระภฏนำขึ้นไปถวายสักการะในเวลาากลางคืน จะเวียนเทียนร่วมกัน เสร็จจากเวียนเทียนแล้วก็จะเที่ยวชมมหรสพที่บ้านกัน”

“งานเทศกาลมังคุดหวาน และของดีเมืองคอน เป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลไม้ต่าง ๆ ของเมืองนครฯ โดยเฉพาะมังคุด ซึ่งมีการปลูกกันมากตามอำเภอต่าง ๆ การบริโภคมังคุดในเมืองนครฯ นี้ มีวิธีที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ คือ บริโภคในขณะที่มังคุดยังดิบอยู่ เรียกว่า “มังคุดคัต” กรรมวิธีคือ นำเอามังคุดดิบที่ได้คัตขนาดไว้แล้ว มาคัต(ปอก) เอาเปลือกออกโดยที่เนื้อมังคุดยังขาวสะอาดอยู่ รสชาติของมังคุดจะหวานอมเปรี้ยว นอกจากนี้จะเป็นการเผยแพร่ผลไม้สำคัญที่ได้ชื่อว่าเป็น “ราชินีแห่งผลไม้เมืองร้อน” แล้วยังเป็นการเผยแพร่ศิลปหัตถกรรมของชาวเมืองนครฯ อีกด้วย เช่น การจักสานย่านลิเภา การทำเครื่องถม ช่วงเวลาของการจัดงานจะอยู่ในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม ซึ่งแต่ละกิจกรรมถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสนใจของจังหวัดนครศรีธรรมราช”

ส่วนที่ 8 ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์ประกอบสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's)

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิชาการ จำนวน 4 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

ผลการสัมภาษณ์ของนักวิชาการต่อองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่แล้วจะเป็นท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมที่เก่าแก่ อาทิ เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ศาลากลางเมือง ศาลาประตูหก โบราณสถานโมคลาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่รวมเรื่องราวคงไว้เอกลักษณ์ของบรรพบุรุษที่ยังคงดั้งเดิม และแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี”

“แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช บางแห่งไม่ได้ชูความเป็นทันสมัย เน้นการจัดการที่เน้นไปด้านการอนุรักษ์ของเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดมาในรูปของ วัดวาอาราม โบราณสถาน บ้านเรือน วิถีชีวิตของชุมชนที่แตกต่างกันกับที่อื่นอย่างสิ้นเชิง”

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “การคมนาคมขนส่งสะดวกมากขึ้น โดยการเดินทางมาจากกรุงเทพฯด้วยรถโดยสารประจำทางมีความสะดวกสบาย บริษัทขนส่งจำกัด (บขส.) มีบริการรถโดยสารทั้งแบบธรรมดาและปรับอากาศ นอกจากนี้ยังมีบริษัทศรีสุเทพทัวร์, สมบัติทัวร์, นครศรีราชาทัวร์ และนครศรีธรรมราชทัวร์ ที่เป็นผู้ให้บริการรถโดยสารที่ให้บริการรถทัวร์ระหว่างนครศรีธรรมราชไปกรุงเทพฯ รถทัวร์ออกจากสถานีขนส่งสายใต้ใหม่ทุกวัน เส้นทางเดินรถทัวร์นครศรีธรรมราช-กรุงเทพฯมีระยะทางประมาณ 780 กม. สามารถเชื่อมโยงการเดินทางต่อไปยังจังหวัดใกล้เคียงและตัวเมืองและอำเภอใหญ่ ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้ อำเภอขนอม, ดอนสัก, น้ำตกไทร, บ้านเขาหัวช้าง, อำเภอทุ่งใหญ่, อำเภอทุ่งสง ฯลฯ และสามารถเดินทางเชื่อมต่อโดยรถทัวร์ไปยัง สถานีขนส่งตั้งสถานีขนส่งสงขลา, สถานีขนส่งยะลา, สถานีขนส่งนราธิวาส, สถานีขนส่งสตูล, สถานีขนส่ง หาดใหญ่ ฯลฯ หรืออีกตัวเลือกในการเดินทางอีกหนึ่งตัวเลือก คือ ทางรถไฟ สถานีต้นทางคือสถานีหัวลำโพง ซึ่งรถไฟหัวลำโพงเป็นสถานีรถไฟหลักในกรุงเทพมหานคร ระยะทางระหว่างกรุงเทพฯ ไป นครศรีธรรมราช ประมาณ 780 กิโลเมตร โดยทางรถไฟ รถไฟหมายเลขขบวน 173 เป็นประเภทรถไฟเร็วและระยะเวลาเดินทางประมาณ 16 ชั่วโมง 40 นาที รถไฟด่วนหมายเลขขบวน 85 ใช้เวลาน้อยลงประมาณ 15 ชั่วโมง 25 นาที จากกรุงเทพฯไปยังนครศรีธรรมราช เป็นการเดินทางที่ยาวนาน ดังนั้นห้องสุขามีอยู่บนขบวนรถไฟโดยสาร สำหรับผู้โดยสารยังสามารถซื้ออาหารจากโรงอาหารบนขบวนและยังพอดำ แม่ค้าเดินขายอาหารบนรถไฟ ราคาเริ่มต้น 20 ถึง 100 บาท หรือสามารถซื้ออาหารก่อนออกเดินทางที่สถานีรถไฟหัวลำโพง”

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “การบริการอินเทอร์เน็ตตามแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่มีการฟรี Wi-Fi ให้กับนักท่องเที่ยวส่วนมากแล้วการบริการฟรีให้กับนักท่องเที่ยวจะเป็นบริการทางร้านอาหาร ร้านกาแฟ และที่พัก ส่วนแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นยังไม่มีการ ซึ่งปัจจุบันอย่างแน่นอนนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดใช้มือถือส่วนตัวพร้อมอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว สัญญาณเครือข่ายทุกระบบในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความชัดเจนครอบคลุมทุกเครือข่าย”

“ห้องสุขาตามแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว และส่วนใหญ่ค่อนข้างสะอาด เนื่องจากมีการรณรงค์ให้แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งรักษาความสะอาด มีการแยกห้องน้ำชาย-หญิง ห้องน้ำสำหรับคนพิการและคนสูงอายุ โดยเฉพาะห้องน้ำแหล่งท่องเที่ยวตามวัดวาอาราม มีเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว แต่ที่ตลาดชุมชนโบราณท่าวัง และชุมชนโบราณบ้านมอญห้องน้ำไม่เพียงพอ ที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต้องจ่ายค่าบริการ 3 บาทต่อท่าน ที่ร้านขายของในชุมชน”

4. ด้านบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “จังหวัดนครศรีธรรมราชมีโรงพยาบาลรัฐบาล จำนวน 1 แห่งและโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 2 แห่ง อยู่ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช และมีโรงพยาบาลรัฐบาลของแต่ละอำเภอกระจายอยู่ในอำเภอต่างหลายโรงพยาบาลรองรับนักท่องเที่ยวให้บริการด้านการรักษาพยาบาล อาการเจ็บป่วยได้อย่างเพียงพอ และมากกว่านั้นยังมีคลินิกเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นคลินิกทันตกรรม คลินิกเวชกรรม เพื่อบริการให้กับนักท่องเที่ยวในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินอีกด้วย”

5. ด้านที่พัก (Accommodation)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “ที่พักของจังหวัดนครศรีธรรมราชจะมีมากในเขตอำเภอเมือง อำเภอสิชล อำเภอขนอม ด้วยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายที่จึงทำให้มีผู้ประกอบการลงทุนด้านที่พักเพิ่มขึ้นไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา และอำเภออื่น ๆ จะมีที่พักไม่มากนัก มีหน่วยงานที่คอยควบคุมและตรวจสอบให้ได้มาตรฐานในทุกด้าน สามารถช่วยสร้างความมั่นใจในการเลือกที่พักของที่มีเพิ่มขึ้นในอนาคต”

6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “กีฬาพื้นบ้านการชนวัว หรือการชนโค เป็นกีฬาประเภทการต่อสู้ที่ตื่นเต้นสนุกสนาน และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้ชมที่รักการต่อสู้เป็นอย่างยิ่ง กีฬาชนวัวได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางมาก โดยเฉพาะชาวภาคใต้ถือเป็นกีฬาพื้นบ้านหรือกีฬาประจำถิ่นอันสำคัญอย่างหนึ่งที่ได้สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน นับได้หลายศตวรรษทีเดียว กีฬาชนวัวหาได้นิยมเฉพาะแต่ในภาคใต้ของประเทศไทยเท่านั้นไม่ ในต่างประเทศ เช่น ประเทศโคลัมเบียในทวีปอเมริกากลางก็นิยมกีฬาประเภทนี้เป็นอย่างมากเช่นกัน การชนวัวจัดให้มีขึ้นในงานตามเทศกาล เช่น งานเทศกาลสารทเดือนสิบที่จังหวัดนครศรีธรรมราช งานฉลองรัฐธรรมนูญเดิม หรืองานเฉลิมพระชนมพรรษา”

“นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการตามมาชมแสงแรกของวันใหม่ ณ สะพานท่าแพ ช่วงเวลาประมาณ 6-7 โมงเช้า นักท่องเที่ยวจะสามารถชมพระอาทิตย์ ทารับประทานอาหารและขนมท้องถิ่น และนั่งเรือชมวิถีชีวิตของชาวบ้านริมฝั่งคลองของชุมชนถ้าเธอ ที่ตลาดเก่าร้อยปีชุมชนตลาดท่าแพ ซึ่งตลอดสองข้างทางจะเห็นวิถีชีวิตที่แสนจะเรียบง่ายของคนในชุมชน ทุกครั้งที่มีการสัญจรสวนกัน จะเห็นรอยยิ้มบนใบหน้าแสดงความเป็นมิตรถามไถ่กันเสมอ”

ตาราง 5 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ

คำถกถามการวิจัย	หน่วยงานภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	นักวิชาการ
องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่	ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)
ท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่	1. มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มีความหลากหลายที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว	1. แหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกวัย 2. แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่โดดเด่นมาเป็นอย่างดีของแหล่งท่องเที่ยว	1. สถานที่ท่องเที่ยวที่มีความนิยมจากนักท่องเที่ยวจะเป็นวัด พระพุทธรูป โบราณสถาน ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช โบราณสถาน	1. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวข้องกับวัดวาอาราม โบราณสถานที่สำคัญที่มีความเก่าแก่ วัดพระมหาธาตุฯ ศาลหลักเมือง ชุมชนตลาดเก่าแก่ท่างัง ศาลประดิษฐานดิน
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	1. มีความหลากหลายที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว	1. แหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกวัย	1. สถานที่ท่องเที่ยวที่มีความนิยมจากนักท่องเที่ยวจะเป็นวัด พระพุทธรูป โบราณสถาน ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช โบราณสถาน	1. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวข้องกับวัดวาอาราม โบราณสถานที่สำคัญที่มีความเก่าแก่ วัดพระมหาธาตุฯ ศาลหลักเมือง ชุมชนตลาดเก่าแก่ท่างัง ศาลประดิษฐานดิน
2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	2. ชุมชนการท่องเที่ยวเป็นชุมชนที่เก่าแก่ คงมีความเป็นดั้งเดิมอยู่	2. แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่โดดเด่นมาเป็นอย่างดีของแหล่งท่องเที่ยว	2. แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชทางวัฒนธรรมจะเป็นวัด โบราณสถาน และชุมชนเก่าแก่	2. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังคงรักษาความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3. มีตลาดถนนวัฒนธรรมที่นำรวมเอาการเล่น การแสดง เสพประเพณี ของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์	3. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังคงรักษาความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม	3. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจะเป็นวัด โบราณสถาน และชุมชนเก่าแก่	3. มีทรัพยากรที่หลากหลายทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรม ทางประเพณีวิถีชีวิต
4. การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)	4. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมีทั้งทรัพยากรธรรมชาติและประวัติศาสตร์โบราณสถาน	4. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวข้องกับวัด โบราณสถาน โบราณสถาน	4. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะเป็นวัด โบราณสถาน และชุมชนเก่าแก่	4. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังคงรักษาความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม
5. ด้านที่พัก (Accommodation)	5. ศูนย์การเรียนรู้บ้านนาหย่นังตั้งอยู่ที่บ้านที่สืบต่อกันมาหลายรุ่น	5. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวข้องกับวัด โบราณสถาน โบราณสถาน	5. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจะเป็นวัด โบราณสถาน และชุมชนเก่าแก่	5. มีทรัพยากรที่หลากหลายทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรม ทางประเพณีวิถีชีวิต
6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)		6. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังคงรักษาความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม	6. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจะเป็นวัด โบราณสถาน และชุมชนเก่าแก่	6. แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังคงรักษาความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม

ตาราง 6 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)

องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่	ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	1. ควรมีการปรับปรุงเรื่องป้ายบอกทางให้มีเส้นทางที่ชัดเจน	1. ความสะดวกสบาย ถนนหนทางดี	1. การคมนาคมมีการปรับปรุงให้สะดวกสบาย	1. สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลายเส้นทาง สามารถ
2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	2. มีการเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง ทางรถไฟ ทางเครื่องบิน	2. นักท่องเที่ยวสามารถนั่งโดยสารประจำทางได้ มีบริการทุกวัน	2. มีรถโดยสารที่สะดวกสบาย	2. เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3. สามารถนำรถยนต์ส่วนตัวมาจอดที่ท่าทาง	3. สามารถเช่ารถจักรยานยนต์	3. มีที่พักที่สะดวกสบาย	3. การคมนาคมมีการปรับปรุงให้สะดวกสบาย
4. การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)	4. สามารถนำรถโดยสารเข้าได้ถึงถนนหน้าสะดวก	4. สามารถเช่ารถจักรยานยนต์	4. มีบริการรถรับส่ง	4. การคมนาคมมีการปรับปรุงให้สะดวกสบาย
5. สถานที่พัก (Accommodation)	5. สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลายเส้นทาง สามารถเช่ารถจักรยานยนต์	5. มีที่พักที่สะดวกสบาย	5. สามารถเช่ารถจักรยานยนต์	5. การคมนาคมมีการปรับปรุงให้สะดวกสบาย
6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)	6. สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลายเส้นทาง สามารถเช่ารถจักรยานยนต์	6. สามารถเช่ารถจักรยานยนต์	6. สามารถเช่ารถจักรยานยนต์	6. การคมนาคมมีการปรับปรุงให้สะดวกสบาย

ตาราง 7 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน

และนักวิชาการ (ต่อ)

องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	1. มีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยว	1. มีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง	1. มีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง	1. มีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง
2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	2. มีจุดเช็คอิน ถ่ายภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราช	2. มีจุดเช็คอิน ถ่ายภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราช	2. มีจุดเช็คอิน ถ่ายภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราช	2. มีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยว
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3. ที่นั่งพักในแหล่งท่องเที่ยว	3. ที่นั่งพักในแหล่งท่องเที่ยว	3. การบริการฟรีไวไฟ	3. การบริการฟรีไวไฟ
4. การบริการบัดเดิลส์ (Ancillary)	เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว	เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว	บริการเฉพาะที่พัก	บริการเฉพาะที่พัก
5. ด้านที่พัก (Accommodation)			บริการเฉพาะที่พัก	บริการเฉพาะที่พัก
6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)			บริการเฉพาะที่พัก	บริการเฉพาะที่พัก

ตาราง 8 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)

คำถาวรวิจัย	หน่วยงานภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	นักวิชาการ
องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่	ด้านที่พัก (Accommodation)	ด้านที่พัก (Accommodation)	ด้านที่พัก (Accommodation)	ด้านที่พัก (Accommodation)
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	1. ที่พักทุกแห่งต้องเข้มงวดเป็นอย่างดี สำนักงานปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช	1. ที่พักมีหลายราคา ตั้งแต่หลักร้อยถึงหลักพัน ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการ	1. คนในชุมชนยังขาดความรู้ในการบริหาร จัดการ ทำให้องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนให้ความรู้แก่ชุมชนอยู่เสมอ	1. ที่พักจะเป็นที่พักขนาดกลาง ทั้งประเภทรีสอร์ทท โรงแรม และบังกะโล
2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	2. ที่พักในตัวเมืองจะเป็นแบบโรงแรมริสอร์ท แต่ต่างอำเภอออกไปจะเป็นแบบโฮมสเตย์ ริสอร์ทที่หันหน้าเข้าสู่ทะเล พื้นที่ทางเดินให้บริการนักท่องเที่ยว	2. ที่พักจะเป็นที่พักขนาดกลาง ทั้งประเภทรีสอร์ทท โรงแรม และบังกะโล	2. ชุมชนอำเภอท่าศาลาได้รับการส่งเสริมให้ทำที่พักแบบโฮมสเตย์ และมีกิจกรรมที่ สามารถให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมหลากหลายกิจกรรมตามวิถีชีวิตที่แท้จริง	2. การสร้างที่พักเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวมีเพียงพอนในวันธรรมดา
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3. มีการบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary Accommodation)	3. การสร้างที่พักเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวมีเพียงพอนในวันธรรมดา	3. ที่พักมีหลายราคา ตั้งแต่หลักร้อยถึงหลักพัน ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการ	3. ที่พักมีหลายราคา ตั้งแต่หลักร้อยถึงหลักพัน ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการ
4. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)	4. มีการควบคุมมาตรฐานของที่พัก บริการนักท่องเที่ยว	4. มีการควบคุมมาตรฐานไว้บริการนักท่องเที่ยว	4. มีการควบคุมมาตรฐานไว้บริการนักท่องเที่ยว	4. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้แก่ชุมชนอยู่เสมอ

ตาราง 9 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)

องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่	การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)	การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)	การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)	การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	1. มีบริการด้านการเงิน การธนาคาร มีครบทุกธนาคาร	1. มีโรงพยาบาลรัฐบาล และเอกชน หลายแห่งที่ทันสมัยอยู่ในตัวเมือง และโรงพยาบาลกระจายอยู่ทุกอำเภอ	1. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก ร้านขายของที่ระลึก สามารถชำระเงินได้หลากหลายช่องทาง	1. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก ร้านขายของที่ระลึก สามารถชำระเงินได้หลากหลายช่องทาง
2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	2. มีศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่คอยดูแลประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว	2. มีศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่คอยดูแลประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว	2. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีเพียงพอดต่อการรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	2. มีศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่คอยดูแลประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3. มีตู้ เอทีเอ็ม ที่มากพอสำหรับใช้ ร้องรับนักท่องเที่ยวประจำจุดแหล่งท่องเที่ยว	3. มีความปลอดภัยตามถนนหนทาง และสถานที่ท่องเที่ยว มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดไว้จำนวนมาก	3. มีตู้ เอทีเอ็ม ที่มากพอสำหรับใช้ ร้องรับนักท่องเที่ยวประจำจุดแหล่งท่องเที่ยว	3. มีโรงพยาบาลรัฐบาล และเอกชน หลายแห่งที่ทันสมัยอยู่ในตัวเมือง และโรงพยาบาลกระจายอยู่ทุกอำเภอ
4. การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)	4. มีร้านสะดวกซื้อที่หลากหลายที่สามารถซื้อได้ง่าย	4. มีความปลอดภัยมีหลากหลายที่สามารถซื้อได้ง่าย	4. การให้บริการด้านข้อมูลกับนักท่องเที่ยวจะสะดวก	4. การให้บริการด้านข้อมูลกับนักท่องเที่ยวจะสะดวก
5. ด้านที่พัก (Accommodation)	5. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก ร้านขายของที่ระลึกสามารถชำระเงินได้หลากหลายช่องทาง	5. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก ร้านขายของที่ระลึกสามารถชำระเงินได้หลากหลายช่องทาง	5. มีคณิศนันทกรรม เวชกรรม อีกจำนวนมาก	5. มีโรงพยาบาลรัฐบาล และเอกชน หลายแห่งที่ทันสมัยอยู่ในตัวเมือง และโรงพยาบาลกระจายอยู่ทุกอำเภอ
6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)				

ตาราง 10 การแสดงผลสรุปการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ (ต่อ)

คำถาวรวิจัย	หน่วยงานภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	นักวิชาการ
องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว (6A's) ได้แก่	ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)	ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)	ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)	ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions)	1. กิจกรรมไหว้พระ ไหว้ศาลหลักเมืองนครฯ	1. ถนนวัฒนธรรม ตลาดหน้าพระธาตุ มีการแสดงทางวัฒนธรรมท้องถิ่น	1. ประเพณี ผ้าขึ้นธาตุ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก	1. กีฬาพื้นบ้านวัวชน เป็นการสู้วัวที่นิยมกันจัดในถิ่นใต้ ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาก
2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	2. กิจกรรมเที่ยวชุมชนตลาดน้ำย้อนยุคเขียวใหญ่มีอาหารอร่อยจากชุมชน	2. งานประเพณีตักบาตรเทโว ที่วัดพระมหาธาตุ นครฯ	2. งานเทศกาลชุมชน มังคุดหวานและของดีเมืองคอน	2. กิจกรรมตามหาแสงแรงแรกของวันใหม่ ที่สะพานท่าแพ นั่งเรือชมวิถีชีวิต กินของอร่อยตลาดร้อยปีท่าแพ
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3. มีเส้นทางท่องเที่ยวจากรักแสงบุญ			
4. การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary)	5 ศาลนา			
5. ด้านที่พัก (Accommodation)	4. กิจกรรมล่องเรือตามลำน้ำ ตักบาตรยามเช้าที่ตลาดเก่าท่าแพ			
6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities)				

ส่วนที่ 9 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัด นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 8 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาครัฐได้กล่าวว่า “ต้องการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ บุคลากร งบประมาณ และการจัด กิจกรรมต่าง ๆ และต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนช่วยกันอนุรักษ์ พื้นฟู แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยจัดให้มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักอย่าง แพร่หลายอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ตักบาตรเทโวบุญ บุญสารทเดือนสิบ เป็นต้น”

2. ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาครัฐได้กล่าวว่า “ต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีการพัฒนาในความเป็นเอกลักษณ์ วิถีชีวิตท้องถิ่น ที่ ให้คงอยู่ต่อไป และที่สำคัญเป็นการพัฒนาในด้านองค์ความรู้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ให้กับชุมชน เพื่อนำไปต่อยอดองค์ความรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว ควร มี การประชาสัมพันธ์ให้รู้จักอย่างแพร่หลายอย่างต่อเนื่องและทำให้เกิดความยั่งยืนมากที่สุด”

3. ด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาครัฐได้กล่าวว่า “การส่งเสริมในการจัดการท่องเที่ยว ยัง ขาดความต่อเนื่องในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากการมีส่วนร่วมใน การเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งในบางชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการค่อนข้างน้อยมาก ส่วนใหญ่ แล้วรัฐบาลต้องเข้าไปเป็นส่วนร่วมหลัก ทำให้ในส่วนนี้ยังขาดความยั่งยืนในด้านการท่องเที่ยว”

ส่วนที่ 10 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัด นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาคเอกชน จำนวน 8 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1.การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “ได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู บริหารจัดการ อนุรักษ์ชุมชนเก่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย ย่านชุมชนเก่า ตลาดท่าวัง ตลาดท่าม้า ชุมชนเก่าบ้านมอญ ชุมชนท่าแพ และประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี มีประเพณีตักบาตรเทโว ที่วัดพระมหาธาตุจัดขึ้นให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจร่วมกันตักบาตร เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีให้ยังคงอยู่ต่อไป นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลทางการท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจท่องเที่ยวในจังหวัด นครศรีธรรมราช”

2.ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “ควรเพิ่มในด้านการปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ให้สวยงามในแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในการอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ และควรเพิ่มป้ายบอกทางและป้าย ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น จัดให้มีการอบรมความรู้และปลูกปลูกฝังให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ให้เกิดความหวงแหน ความเป็นเอกลักษณ์รากเหง้าของชุมชนในบ้านเกิดตัวเอง”

3.ด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคเอกชนได้กล่าวว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมาให้การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทำอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่รัฐบาลควรอัปเดตข้อมูลทางสื่อออนไลน์ให้กับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านที่พัก ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว”

ส่วนที่ 11 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัด นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาคประชาชน จำนวน 10 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชน ได้กล่าวว่า “มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ชุมชนเก่าโบราณตลาดท่าวัง ตลาดท่าม้า ตลาดท่าแพ และชุมชนบ้านมอญ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ยังมีมรดกทางวัฒนธรรมและการถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และมีส่วนร่วมในประเพณีชักพระ ในช่วงออกพรรษา ซึ่งเป็นการชักทางบกเป็นประเพณีที่เก่าแก่ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีแต่ดั้งเดิม”

2. ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชน ได้กล่าวว่า “ควรมีการจัดการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว ทางด้านมัคคุเทศก์หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวประจำแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลความรู้ทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ ที่สำคัญเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอย่างแท้จริง”

3. ด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ภาคประชาชน ได้กล่าวว่า “ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดบุคลากร จัดสรรงบประมาณ และอุปกรณ์ในการซ่อมแซมบ้านเรือนของชุมชน เนื่องจากชาวชุมชนโบราณนั้นต้องการซ่อมตัวบ้านอยู่ตลอด เนื่องจากตัวบ้านที่โหมตามกาลเวลาและเกิดจากภัยธรรมชาติ ตัวบ้านนั้นส่วนใหญ่มีไม้เป็นส่วนประกอบหลัก ปัจจุบันไม้หายากและมีราคาแพง ทำให้ชาวบ้านบางหลังคาเรือนใช้ซีเมนต์ในการซ่อมแซมแทนไม้ เพราะเนื่องจากราคาถูกและหาซื้อได้ง่ายกว่า”

ส่วนที่ 12 ความต้องการของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัด นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิชาการ จำนวน 4 ท่าน โดยได้ข้อมูลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “ต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนช่วยกันอนุรักษ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยจัดให้มีกิจกรรมทาง วัฒนธรรมในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ตัก บาตรเทโวบุญ บุญสารทเดือนสิบ เป็นต้น”

2. ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “ควรมีการจัดการพัฒนาบุคลากร ทางการท่องเที่ยวที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลความรู้ทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดย จัดในรูปแบบโครงการมัคคุเทศก์น้อยให้เยาวชนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิดตนเอง เป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอย่างแท้จริง”

3. ด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์นักวิชาการ ได้กล่าวว่า “ควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเก่า ทุกชุมชน มาร่วมกันเป็นเจ้าของพื้นที่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคอื่น เข้ามา มีส่วนร่วมทุกกิจกรรมที่จัด กระจายหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละภาคส่วน ทำให้ในส่วนนี้เกิด ความยั่งยืนได้ไม่ต้องให้ภาคใดภาคหนึ่งเป็นตัวหลักในการจัดกิจกรรม เรื่องของรูปแบบในการ จัดงานต่าง ๆ ของทางจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องอาศัยคนในชุมชนเป็นฝ่ายรับผิดชอบ โดย การนำเอาของใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดตกแต่งในงาน เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และทำให้นักท่องเที่ยวจดจำที่ได้มาชม ”

ตาราง 11 แสดงสรุปผู้ส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาชน
และนักวิชาการ

ข้อคำถาม	หน่วยงานภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	นักวิชาการ
1.การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	1.มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2.มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู สนับสนุน อนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	1.มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู สนับสนุน อนุรักษ์ ชุมชนเก่า 2.มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 3.มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญ	1.มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู สนับสนุน อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน 2.เป็นภาคีภาคี ท้องถิ่น ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักท่องเที่ยว	1.มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2.สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักท่องเที่ยว
2.ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	1.ต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควบคู่กับการอนุรักษ์ความเป็นดั้งเดิม 2.ควรมีทำการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย	1.ควรปรับปรุงในด้านป้ายบอกทางของสถานที่ท่องเที่ยวให้ชัดเจน 2.ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ แก่เยาวชนรุ่นใหม่ สำเนักรักบ้านเกิด 3.ควรมีการปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	1.จัดโครงการ ทัศนศึกษาที่ท้องถิ่น หรือทัศนศึกษาที่น้อย 2.อบรมบุคคลากรให้มีความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง	1.ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ แก่บุคลากรทางการท่องเที่ยว 2.จัดโครงการ ทัศนศึกษาที่ท้องถิ่น หรือทัศนศึกษาที่น้อย
3.ด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	1.การประชาสัมพันธ์ยังขาดความต่อเนื่อง 2.คนในชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการ	1.ควรมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง 2.การขาดการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการอัปเดตข้อมูลที่พักร้านอาหารให้เป็นปัจจุบัน	1.ควรมีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน จัดงบประมาณในการซ่อมแซมบ้านเรือนให้คงไว้ความเป็นเอกลักษณ์	1.ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการชุมชน กระจายความรับผิดชอบสู่ภาคส่วนอย่างเท่าเทียมกัน

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจัดทำกรเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัย จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม รวมทั้งหมด 30 คน ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยงานภาคเอกชนที่มีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ประกอบการขายสินค้าที่ระลึก และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนสำคัญในบทบาทการเป็นผู้นำชุมชนและเจ้าของพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับภาควิชาการการตลาดในจังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุปผลข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกภาคส่วนมีความเห็นว่าจังหวัดนครศรีธรรมราช มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก มีทั้งแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ที่น่าสนใจเช่น วัดพระบรมมหาธาตุวรมหาวิหารนครศรีธรรมราช ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช เจดีย์ยักษ์ โบราณสถานโมคลาน ชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ตลาดท่าม้า ชุมชนบ้านมอญชุมชนชุมชนท่าแพ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีชาติพันธุ์ชาวมอญดั้งเดิมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตาราง 12 สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

<p>จุดแข็ง (Strengths)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 2. ที่ตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ 3. มีการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม 4. ค่าครองชีพถูก ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวคุ้มค่า 5. สินค้าที่ระลึกมีความหลากหลายมีคุณภาพ 	<p>จุดอ่อน (Weakness)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลัก 2. มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบางแหล่งเสื่อมโทรม 3. แหล่งท่องเที่ยวมีความห่างไกลกัน 4. ขาดการต่อเนื่องในการจัดโครงการ จัดกิจกรรม 5. คนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญของชุมชน 6. คนในชุมชนยังขาดความรู้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
<p>โอกาส (Opportunities)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการนำเสนอสินค้าท้องถิ่นไปเสนอระดับชาติ 2. มีช่วงฤดูที่ฝนตกที่มีอากาศหนาวเหมือนภาคเหนือ 3. มีการส่งเสริมการตลาดออนไลน์อย่างต่อเนื่อง 4. เส้นทางคมนาคมสะดวกสบาย 5. มีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง 	<p>อุปสรรค (Threats)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีโรคระบาด Covid 19 การเดินทางน้อยลง 2. ภัยภัยบัติจากธรรมชาติ อุทกภัยไฟป่า เป็นต้น 3. นโยบายการท่องเที่ยวจากภาครัฐไม่ต่อเนื่อง 4. การแข่งขันทางการท่องเที่ยวสูง 5. การชะลอตัวทางเศรษฐกิจเกิดการเดินทางท่องเที่ยวน้อยลง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะเมืองรอง

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นตรงกันว่าต่อการมีส่วนร่วมของในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.1 ภาครัฐต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางนโยบายในการจัดการในชุมชน ภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาคนักวิชาการ รับนโยบายในการมีส่วนร่วมสนับสนุนในการช่วยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักตามนโยบายที่วางไว้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ครอบคลุมทั้งในด้านองค์ความรู้บุคลากร การจัดสรรงบประมาณ รวมถึงการจัดโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องที่ช่วยในส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางข้อมูลท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในด้านข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ควรมีการพัฒนาให้ความรู้ เพิ่มทักษะในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุดควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืนรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป

2.3 ด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช การประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ สาเหตุเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ยังมีค่อนข้างน้อย จึงส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของวัฒนธรรม เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้ ประกอบกับคนในชุมชนยังขาดความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว จึงทำให้ขาดความยั่งยืนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช (6A's)

การพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลหลักทุกภาคส่วนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันดังนี้

3.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัดนั้น ความคงเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม ทั้งนี้มีการบูรณะ ซ่อมแซม ปฏิสังขรณ์ อาทิ เช่นวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช เจดีย์ยักษ์

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวิถีชีวิตความเป็นชุมชน เช่น ชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ชุมชนท่าแพ ชุมชนบ้านมอญ และชุมชนตลาดท่าม้า

3.2 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) การเข้าถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถเข้าถึงได้หลายเส้นทาง มีความสะดวกเป็นอย่างมาก ถนนหนทางดีสามารถเดินทาง รถส่วนตัว การเดินทางด้วยรถประจำทาง คือ บริษัท ขนส่ง จำกัด การเดินทางระหว่างกรุงเทพ-นครศรีธรรมราช ทุกวัน การเดินทางด้วยรถไฟ จากสถานีต้นทาง หัวลำโพง-นครศรีธรรมราช มีบริการทุกวันเช่นกัน และที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือการเดินทางด้วยเครื่องบิน จากท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมืองหรือท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ มาลงที่ ท่าอากาศยานนครศรีธรรมราช มีบริการให้บริการ 5 สายการบิน

3.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) จุดชมวิว จุดถ่ายรูปรูปทิวทัศน์ที่สวยงามมีหลายแห่งไม่ว่าจะเป็น กำแพงเมืองเก่าที่ตั้งอยู่กลางเมือง ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ก่อนเข้าตัวเมืองนครศรีธรรมราช มีป้ายบอกมายังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ต้องเที่ยวเดินทางได้อย่างสะดวกสบาย ไม่หลงทาง ส่วนป้ายบอกทางไปยังท่องเที่ยวต่างอำเภอก็ป้ายมีตลอดเส้นทางเดินทางเช่นกัน มีป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยวตามถนนหลักมีจำนวนมาก มีป้ายบอกข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้อ่านประวัติ ความเป็นมาของแหล่งเที่ยวนั้น

3.4 การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทางจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานจังหวัด 2 นครศรีธรรมราช ซึ่งเรานักท่องเที่ยวบางคนสอบถามข้อมูลด้านร้านอาหาร ที่พัก ร้านกาแฟ และร้านขายของที่ระลึก ซึ่งการสอบถามสถานที่ดังกล่าวนี้จะทำให้ทราบข้อมูลแบบชัดเจน การบริการทางการเงินการธนาคารของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีครบทุกธนาคารไว้บริการนักท่องเที่ยว

3.5 ด้านที่พัก (Accommodation) การบริการที่พักแรมส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชจะมีมากในเขตอำเภอเมือง ที่พักทุกโรงของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เปิดให้บริการนักท่องเที่ยวต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานการปกครองท้องถิ่น ถูกควบคุมและตรวจสอบให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้มาตรฐานไว้บริการนักท่องเที่ยว แต่ถ้าเป็นทางอำเภอท่าศาลา จะมีโฮมสเตย์ให้บริการนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายที่ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำในช่วงที่เข้าพัก

3.6 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวส่วนมากจะเป็นการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่าง ๆ มีกิจกรรมไหว้พระขอพรจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อความเป็นสิริมงคล กิจกรรมเดินชมตลาดเก่าแก่ ย่านชุมชนโบราณตลาดท่าวัง ท่าม้า กิจกรรมการตกบาตรเทโว ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นงานประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

1. ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก มีทั้งแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ที่น่าสนใจเช่น วัดพระบรมมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช เจดีย์ยักษ์ โบราณสถานโมคคัลลาน ชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ตลาดท่าม้า ชุมชนบ้านมอญชุมชน ชุมชนท่าแพ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีชาติพันธุ์ชาวมอญดั้งเดิมของจังหวัดนครศรีธรรมราช การคมนาคมมีปรับปรุงให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ภาคส่วนการบริการของผู้ประกอบการร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ธุรกิจที่พักแรม เพื่อนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและสะดวกสบาย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนทำให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่เป็นอย่างดี สามารถให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้อย่างแท้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2554:20-21) ได้กล่าวไว้ว่า นโยบายการจัดการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐและความคิดเห็นของผู้นำชุมชนในจังหวัดลำปาง เพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการเสริมในระดับมาก และประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางในระดับมากและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและสภาพทรัพยากร

ท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

2. ด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป้าหมาย เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งเชิงวัฒนธรรม แหล่งเชิงโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงพิพิธภัณฑสถานที่น่าสนใจมากมาย วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนในชุมชน มีประเพณีตักบาตรเทโวที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมตักบาตร ซึ่งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นทุก ๆ ปีในช่วงออกพรรษาของจังหวัดนครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดี ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่ยังคงมีความเอกลักษณ์ท้องถิ่นดั้งเดิมอยู่แท้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2550: 20-21) ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนอัมพวาได้มีการฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มากโดยเฉพาะการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากกรุงเทพมหานครและบริเวณใกล้เคียงให้ความสนใจ ส่งผลให้ชุมชนมีการปรับตัวเรื่องรองรับการท่องเที่ยว มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น มีการฟื้นฟู และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพมาสู่การผลิตเพื่อการค้าและกำไรมากขึ้น เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

3. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญมากมา รักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม มีทั้งหนังตะลุง มโนราห์ที่แฝงไว้ด้วยคติธรรม เป็นเมืองพุทธในแดนใต้ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มรดกทางวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์มายาวนานกว่า 1,800 ปี จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง เป็นอารามหลวงชั้นเอก ชั้นวรมหาวิหาร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สำนักวิปัสสนากรรมฐานวัดชಾಯนา หอพระพุทธรูปหินดี ศาลพระเสื้อเมือง หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ ศาลาโศกหรือศาลาประดู่หก พระวิหารสูงหรือหอพระสูง สระล้างดาบศรีปราชญ์ เจดีย์กษัตริย์ศรีวิชัยไทย วัดเขาขุนพนม โบราณคดีวัดโมคคัลลาน โบราณคดีเขาตา วัดนันทาราม ชุมชมเก่าตลาดท่าวัง ชุมชนตลาดท่าม้า ชุมชนบ้านมอญ ชุมชนท่าแพ เป็นต้น การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนได้ เช่น การตักบาตรในตอนเช้า ตีมน้ำชายามเช้า อีกทั้งยังมีตลาดยามเช้าให้นักท่องเที่ยวได้ จับจ่ายของกินที่เป็นของ

ชาวบ้านในชุมชนนั้นแท้จริงอีกด้วย ซึ่งมีสอดคล้องกับงานวิจัย กาญจนนา สุทัศน์สิริกุล (2556:11-12) ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ และความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศการวางผังเมืองและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ไม่สามารถขยายได้ เป็นต้น ดังนั้นจึงมีการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปของการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน

4. ด้านการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกระจายตัวอยู่ใน 4 อำเภอ มีประเพณีเอกลักษณ์ที่สืบทอดกันมานานในรูปแบบวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวของประเทศไทย มีประเพณีที่สังคมหรือชุมชนที่ร่วมกันปฏิบัติร่วมกันประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีชักพระ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ตั้งเหมาะสมสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอต่าง ๆ และจังหวัดใกล้เคียงได้ ได้ค่าของชีพไม่สูง ทำให้การท่องเที่ยวเมื่อมาเยือนมีความคุ้มค่า หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของที่อื่น จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีค่าของชีพถูก คนในพื้นที่มีอัธยาศัยดี ด้วยนิสัยของคนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคนจริงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นิสัยใจคอที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ซึ่งชุมชนแต่ละชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเข้มแข็ง ยังคงร่วมกันรักษาเอกลักษณ์แบบท้องถิ่นดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดี จังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลายอำเภอ โดยแต่ละอำเภอจะมีสินค้าโอท็อปที่เกิดจากในท้องถิ่นที่นำมาแปรรูปและสร้างเป็นสินค้าของแต่ละท้องถิ่นมีสินค้าที่สืบทอดจากหลักหลายหมู่บ้านซึ่งมีการสนับสนุนคนในชุมชนให้ทำเป็นโอท็อปสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพดีและชื่อเสียงให้แต่รู้จักแต่คนทั่วไป ซึ่งมีสอดคล้องกับ

5. ด้านการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งขาดการดูแลรักษา ทำให้เกิดความเสื่อมโทรม เนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบางแห่งของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวด้วยกันน้อย เพราะแหล่งท่องเที่ยวห่างไกลกัน ส่วนมากแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีนักท่องเที่ยวนิยมมาคือ อำเภอเมืองอำเภอท่าศาลา ซึ่งมีระยะทางห่างแค่ 30 กิโลเมตร จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองรองของการท่องเที่ยวในกลุ่มภาคใต้ตอนบน ไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลัก ทำให้ขาดการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและคนในชุมชนยังขาดทักษะการดำเนินงานและขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยว ทำให้ต้องรอหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักจังหวัดนครศรีธรรมราชมา ส่วนเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีภูมิลำเนาจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานยังหัวเมืองใหญ่ เหลือแค่เพียงส่วนน้อยที่กลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งมีสอดคล้องกับวิจัย วิมลสิริ เหมทานนท์ (2546: 20) ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้นโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร การรับรู้เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการรักษาวิถีชีวิตเดิมความ ต้องการรักษาโบราณสถานและระดับการรักษาผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้นโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครในระดับสูง มีการรับรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง มีความต้องการรักษาวิถีชีวิตเดิมในระดับสูง มีความต้องการรักษาโบราณสถานในระดับสูงและระดับการรักษาผลประโยชน์ที่สูง จะมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนบางลำพู

6. ด้านการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว จึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดสรรงบประมาณไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ที่ดูแลการพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยว มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้มีเส้นทางที่สะดวกสบาย การเดินทางที่สามารถเชื่อมโยงไปกับจังหวัดอื่นได้อย่างสะดวกและมีหลากหลายเส้นทาง จังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยป่าเขา บริเวณภูเขาไม้แร่ธาตุต่าง ๆ มากมาย และที่ราบชายฝั่งทะเล โดยทำให้ตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อยู่ในช่วงฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีลมจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเย็นและแห้งจากประเทศจีนพัดปกคลุมจังหวัด

นครศรีธรรมราช ทำให้คุณหมูลดลงทั่วไปและมีอากาศหนาวเย็น นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับบรรยากาศเหมือนทางภาคเหนือในอำเภอลานสกา มีหมอกลอยเป็นทะเลหมอกที่สวยงาม ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับการโปรโมทผ่านทางสื่อออนไลน์ อาทิ เว็บไซต์ YouTube Facebook นักรีวิว รวมไปถึงวิทยุ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทำให้การท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสอดคล้องกับวิจัย พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยว ควรมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และควรมีบทบาทในการลงทุนด้านพัฒนาสาธารณูปโภค

7. ด้านการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากปัจจุบันเกิดโรคระบาดโควิด 19 ที่ระบาดส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก ทำให้เศรษฐกิจเกิดการชะลอตัว ค่าครองชีพอื่น ๆ มีผลแพงมากขึ้นไปโดยไม่ว่าจะเป็นของ อุปโภคบริโภค สาธารณูปโภค ประกอบกับนโยบายการท่องเที่ยวที่จัดโดยภาครัฐและหน่วยงานอื่นไม่ต่อเนื่อง ในด้านธุรกิจที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่มของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีที่พักขนาดเล็กเกิดขึ้นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ปัญหาจากภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย ภัยแห้งแล้ง ไฟป่า ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางน้อยลง ซึ่งมีสอดคล้องกับงานวิจัย นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2530) อ่างใน สันธุ์ สโรบล และคณะ (2546: 42) ที่ระบุว่าวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นใดก็ตามจะต้องสัมพันธ์กับ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ หากมองว่าวัฒนธรรมเป็นสินค้าที่ขายให้นักท่องเที่ยวได้แล้วรัฐบาล และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ยังเชื่อว่าสิ่งที่ทำไปนั้นช่วยทำให้เกิดสำนึกในความเป็นไทย เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเพราะนำเอารูปแบบของวัฒนธรรมไปรับใช้การท่องเที่ยวมากกว่าที่จะผดุงรักษาไว้ให้สัมพันธ์กับชีวิต หากเราไม่ได้อยู่ร่วมกับวัฒนธรรมด้วยชีวิตแต่อยู่ร่วมกับวัฒนธรรมด้วย

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง

1. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมในการช่วยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จัก และมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไป ด้วยความรู้องค์ประกอบการจัดการ การจัดสรรงบประมาณ รวมถึงการจัดโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องที่ช่วยในส่งเสริมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น งานประเพณี ชักพระ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ งานตักบาตรเทโว บุญสารทเดือนสิบ ให้ทานไฟ เป็นต้น ซึ่งในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรวมถึงการบริหารจัดการชุมชนเก่าแก่ ในการอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยังมีเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ และยังมีส่วนร่วมในการให้ความรู้

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางข้อมูลท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัด นครศรีธรรมราช มีความสอดคล้องกับงานวิจัย วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2550:42-43) พบว่า ชุมชนอัมพวาได้มีการฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากกรุงเทพมหานครและบริเวณใกล้เคียงให้ความสนใจ ส่งผลให้ชุมชนมีการปรับตัวเรื่องรองรับการท่องเที่ยว มีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น มีการฟื้นฟู และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพมาสู่การผลิตเพื่อการค้าและกำไรมากขึ้น และส่งผลต่อการขาดความช่วยเหลือและนำไปสู่ความขัดแย้งในชุมชน แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจึงควรจัดให้เป็นระบบโดยใช้หลักการประจุมาร่วมกันเชิงพหุภาคี เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

2. ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในด้านข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ควรมีการพัฒนาให้ความรู้ เพิ่มทักษะในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุดควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืนรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป มีความสอดคล้องกับงานวิจัย สิริทิพย์ พันธุ์มัทนา (2552:24) พบว่า การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคามยังไม่มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นแนวทางชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างเป็นทางการและขาดงบประมาณในการจัดการ ส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการเองภายในกลุ่มกันเอง ชุมชนและกลุ่มยังไม่มีความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยว ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแล หรือจัดการอบรมให้ ควรมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ควรร่วมมือกันวางแผนหารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้จะต้องรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้แล้ว ยังควรพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยภาษาสากลเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรพัฒนาความสะอาดของอาคารสถานที่ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวขณะอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ความสะอาดด้านสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐาน และจะต้องช่วยกันดูแลรักษาสภาพภูมิทัศน์หรือระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3. ด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ สาเหตุเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ยังมีค่อนข้างน้อย จึงส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของวัฒนธรรม เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้ ประกอบกับคนในชุมชนยังขาดความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว จึงทำให้ขาดความยั่งยืนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับงานวิจัย นงลักษณ์ จันทาภากุล (2556: 143) ผลการวิจัยพบว่า 1.ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านหัวเขาจีนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร 2. แนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) การจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดโครงการต่อเนื่อง 2)การให้ความรู้คาดการณ์ในการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ 3) การศึกษาดูงานและศึกษาปฏิบัติที่ดีต่อการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ 4)การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์การประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง (6A's)

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัดนั้น ความคงเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม ทั้งนี้มีการบูรณะ ซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ อาทิ เช่นวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช เจดีย์ยักษ์ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวิถีชีวิตความเป็นชุมชน เช่น ชุมชนเก่าตลาดท่าวัง ชุมชนท่าแพ ชุมชนบ้านมอญ และชุมชนตลาดท่าม้า มีความสอดคล้องกับหลักการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2561) ในปัจจุบันการท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากมายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ สามารถเลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ซึ่งชอบเป็นพิเศษได้

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) การเข้าถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถเข้าถึงได้หลายเส้นทาง มีความสะดวกเป็นอย่างมาก ถนนหนทางดีสามารถเดินทาง รถส่วนตัว การเดินทางด้วยรถประจำทาง คือ บริษัท ขนส่ง จำกัด การเดินทางระหว่างกรุงเทพ-นครศรีธรรมราช ทุก

วัน การเดินทางด้วยรถไฟ จากสถานีต้นทาง หัวลำโพง-นครศรีธรรมราช มีบริการทุกวัน เช่นกัน และที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือการเดินทางด้วยเครื่องบิน จากท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมืองหรือท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ มาลงที่ ท่าอากาศยาน นครศรีธรรมราช มีบริการให้บริการ 5 สายการบิน มีความสอดคล้องกับวิจัย กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไว (2554: 71) ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความ ต้องการด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก โปรแกรมนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการเสริมในระดับมาก และ ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดย ชุมชนจังหวัดลำปางในระดับมากและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการการ ท่องเที่ยวชุมชนและสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) พบว่า จุดชมวิว จุดถ่ายรูปทิวทัศน์ที่ สวยงามมีหลายแหล่งไม่ว่าจะเป็น กำแพงเมืองเก่าที่ตั้งอยู่กลางเมือง บ้ายบอกทางไปยังแหล่ง ท่องเที่ยวก่อนเข้าตัวเมืองนครศรีธรรมราช มีป้ายบอกมายังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ต้องเที่ยว เดินทางได้อย่างสะดวกสบาย ไม่หลงทาง ส่วนป้ายบอกทางไปยังท่องเที่ยวต่างอำเภอก็ป้ายมี ตลอดเส้นทางเดินรถเช่นกัน มีป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยวตามถนนหลักมีจำนวนมาก มี ป้ายบอกข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้อ่านประวัติ ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวนั้น มีความ สอดคล้องกับงานวิจัย วิชสุตา ร้อยพิลา และคณะ (2558) พบว่า มีองค์ประกอบด้านอำนวยความสะดวกต่าง ๆ คือ องค์ประกอบด้านจิตใจ องค์ประกอบด้านมิตรไมตรี องค์ประกอบด้าน สิ่งดึงดูดใจ องค์ประกอบด้านกิจกรรม

4. การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) พบว่า ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทางจังหวัด นครศรีธรรมราชที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานจังหวัด2 นครศรีธรรมราช ซึ่งเรานักท่องเที่ยวบางคนสอบถามข้อมูลด้านร้านอาหาร ที่พัก ร้านกาแฟ และร้านขายของที่ระลึก ซึ่งการสอบถามสถานที่ดังกล่าวนี้จะทำให้ทราบข้อมูลแบบชัดเจน การบริการทางด้านการเงินการธนาคารของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีครบทุกธนาคารไว้ บริการนักท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับหลักการ (สุจิตรา พันธุ์วิไล และคณะ , 2250) กล่าว ไว้ว่า กระบวนการในการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวนั้น จะต้องคำนึงภาพรวมของแหล่ง ท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ไม่ว่าจะเป็นการ

ประชาสัมพันธ์ การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดี รวมไปถึงการรักษาความปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ

5. ด้านที่พัก (Accommodation) พบว่า การบริการที่พักแรมส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชจะมีมากในเขตอำเภอเมือง ที่พักทุกโรงของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เปิดให้บริการนักท่องเที่ยวนั้นต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานการปกครองท้องถิ่น ถูกควบคุมและตรวจสอบให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้มาตรฐานไว้บริการนักท่องเที่ยว แต่ถ้าเป็นทางอำเภอท่าศาลา จะมีโฮมสเตย์ให้บริการนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายที่ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำในช่วงที่เข้าพัก มีความสอดคล้องกับงานวิจัย รัชดา จีพัฒน์นาคี (2553) พบว่า ความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานที่พักแรมของในชุมชน

6. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) พบว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยวส่วนมากจะเป็นการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่าง ๆ มีกิจกรรมไหว้พระขอพรจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อความเป็นสิริมงคล กิจกรรมเดินชมตลาดเก่าแก่ ย่านชุมชนโบราณตลาดท่าวัง ท่าม้า กิจกรรมการตกบาตรเทโว ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นงานประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ประพัทธ์ชัย ไชยนอก (2553) พบว่า การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้การจัดการกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยน และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอาจส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เสื่อมโทรมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง วิเคราะห์ตามแผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนที่มีอยู่แล้วหากนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีแนวทางดังนี้

1. ควรมีการติดตั้งป้าย สัญลักษณ์ทางที่ชัดเจนแก่นักท่องเที่ยวด้านทางวัฒนธรรม
2. ควรมีการจัดสถานที่จอดรถให้เพียงพอและมีเจ้าหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการเข้า-ออก

3. นักวิชาการควรมีการจัดให้ความรู้แก่ชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยจัดการอบรม ประชุม สัมมนาให้กับบุคคล ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

4. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของงานประเพณีในแหล่งท่องเที่ยว ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลความเรียบร้อย ความสะอาด รวมทั้งในการดูแลความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และชุมชนสามารถให้บริการข้อมูลความเป็นอยู่และวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยวได้

5. จัดทำแผนการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีการประเมินผล ปรับปรุงแผนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

6. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น อาทิ การตัดกบาตรทางน้ำ การล่องเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนโดยเชื่อมโยงกับสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง เช่น ชุมชนตลาดน้ำเข็ญใหญ่ในการสนับสนุนกิจกรรมต่อเนื่องงานย้อนรอยตลาดน้ำโบราณ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

7. ต้องมีการประสานงานและขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานภาครัฐ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การส่งเสริมการทำงานในแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพมากขึ้น

8. มีการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงานโครงการ ตลอดจนมีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

9. การส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและเกิดการพัฒนาท้องถิ่น โดยคนในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตน เพื่อการอบรมพัฒนาอาชีพเสริม เช่น กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มมัดคุเทก้น้อย กลุ่มหัตถกรรมย่านลิเภา พร้อมทั้งมีการหาวิธีการให้แก่นักท่องเที่ยวชมเพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยือนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อช่วยให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

10. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างมีระบบ เช่น การจัดนิทรรศการงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุฯ มีการติดป้ายติดป้ายประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน การจัดพิมพ์แผ่นพับเพื่อให้ข้อมูลเรื่องราวความเป็นมาของจังหวัดนครศรีธรรมราชหรือผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังจังหวัดนครศรีธรรมราช

11.ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวรูปแบบการจัดกิจกรรมที่พักรีสอร์ทวิถีชีวิตชุมชน โฮมสเตย์ ที่ชุมชนสามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษาวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อนำผลจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.ทำการศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของการมีส่วนร่วมในชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อให้คนในชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการต่อไป

3.ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ประสบความสำเร็จ และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2554). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง**.
วิทยานิพนธ์ วท.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว. (2549). **การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ศึกษาเฉพาะ
กรณี: บ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรีนยา แสงลี้มสุวรรณ. (2553). **การท่องเที่ยวเชิงมรดก
วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: วารสารนักบริหาร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11
พ.ศ. 2555–2559**. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2563, จาก <http://www.tourism-asean.org>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จุลสารการท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2562, จาก <http://th.wikibooks.org>
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2556). **แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2563,
จาก <http://tourism-dan1.blogspot.com>
- ชนิษฐา ศรีนนท์. (2544). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนย่อยต่อการวางแผน
พัฒนา เทศบาลนครนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2513). **สำนักงาน**. กรุงเทพฯ: วารสารวัฒนธรรม.
- โสสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. (2553). **ทรัพยากรธรรมชาติกับการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จริญญา เจริญสุกใส. (2544). **แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). **วิถีไทย: การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โครงการวิถี
ทรรศน์.
- ณรงค์ วารีชล. (2551). **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลคู่มือเมืองนำ
อยู่ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา,
ชลบุรี.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล,

ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.

ทานตะวัน อินทร์จันทร์. (2546). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
ย่อย ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ชนวิวัฒน์ คากीलานนท์. (2550). **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เขต
เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

นิคม จารุมณี. (2536). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: โอ
เดียนสโตร์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์
ดีไซน์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). **การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: พจนา
สวนศรี.

ปรีชา แดงโรจน์. (2544). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: โฟร์ แอนด์
โฟร์ พรินติ้ง.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.**
กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรีณธ์ ชิดโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก, (2559), หน้า 250-268..

ปรีดา เจษฎาวรางกุล. (2550). **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขต
เทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกาจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ รป.ม.,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

พจนา สวนศรี. (2541). **การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพฯ: จุล
สารการท่องเที่ยว.

พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยว
เพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

พีรพล ไชยพงศ์. (2539). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการรักษาความปลอดภัย
เกี่ยวกับ ชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน:ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาล
ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ พบ.ม., สภา
บัณฑิตพัฒนบัณฑิตบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม.** กรุงเทพฯ:

กรมการปกครอง.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.**

กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.

เพียงกานต์ นามวงศ์. (2552). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**

ชุมชนไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

ภูสวัชดี สุขเลี้ยง. (2545). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้าน**

ห้วยโป่งผาลาด อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** กรุงเทพฯ:

อักษรเจริญทัศน์.

รุ่งนภา ดั่งทอง. (2554). **ศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :**

กรณีศึกษาชุมชนสมุทรเจดีย์. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545). **ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์).** กรุงเทพฯ: กอง

อนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

วรรณภา วงษ์วานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณิการ์ ภูมิงค์พิทักษ์. (2540). **ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน**

โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแขเขตปทุมวัน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วิมลสิริ เหมทานนท์. (2546). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการ**

ท่องเที่ยว: ศึกษากรณีชุมชนย่านบางลำพู. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ และคณะ. (2550). **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา**

ชุมชนท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ: ไดอะมอนด์

บิสซิเนส.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). **การบริหารการตลาด**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สุดาดวง เรืองรุจิระ. (2543). **หลักการตลาด (พิมพ์ครั้งที่ 9)**. กรุงเทพฯ: ยงพลเทรดดิ้ง.
- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). **รายงานขั้นสุดท้ายการ
ดำเนินการกำหนดนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สถาบัน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สิรินทิพย์ พันธุ์มัทวาท. (2552). **การพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม
จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). **กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด**. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และ
ไซเท็กซ์.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2522). **คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Armstrong, G. a. K., P. . (2009). **Marketing, an Introduction (9th ed.)**. New Jersey:
Pearson Prentice Hall.
- C.R., M. R. W. G. (1989). **Tourism Principles, Practices, Philosophies**. New York: John
Wiley & Son.
- D, B. (2000). **Marketing the competitive destination in the future**. Tourism
Management.
- Etzel, M. J., Walker, B. J. and Stanton, W. J. (2007). **Marketing. 14th ed**. Boston Mc:
Graw-Hill.
- Goeldner, C., & Ritchie, J. R. B. (2006). **Tourism: principles, practices, philosophies
(10th ed.)**. Hoboken: Wiley.
- Kotler, P. (1997). **Marketing management: analysis, planning implementation and
control. (9th ed)**. New Jersey: Asimmon & Schuster.
- McIntosh, R. W., Goeldner, C.R. and Ritchie, J.R.B. (1995). **Tourism**. United States of
America: John Wiley & Sons, Inc.
- United Nation Organization. (1981). **United Nation Department of International
Economic and Social Affair. Popular Participation as a Strategy for
Promoting Community Level Action and Nation Development. (Report of
The Meeting for The Adhoc Group of Expert)**. New York: United Nation.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	อภิชาติ วิชัยกุล
วัน เดือน ปี เกิด	26 พฤศจิกายน 2534
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2552 บธ.บ(การจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม), มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, นนทบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	61/55 หมู่บ้านอารีญา เดอะวิวเลจ เฟส 2 ถ.บางกรวย-ไทรน้อย ต.ไทร น้อย อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี 11150
ผลงานตีพิมพ์	อภิชาติ วิชัยกุล. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสมาคมนักวิจัยแห่ง ประเทศไทย อภิชาติ วิชัยกุล. (2564). แนวทางการพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยว ธุรกิจว้าว จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

